



מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קצ"א | פרשת נשא | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בנות	אית השבת	מסת השבת	בנות	אית השבת	מסת השבת	בנות	אית השבת	מסת השבת	בנות	אית השבת	מסת השבת	
22:44	22:34	21:04	21:40	21:19	20:10	21:01	20:32	19:26	21:04	20:29	19:11	

חשיפה: מה היה הסוד של הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב שהאריך ימים עד הגיעו לגיל זקנה מופלגת... | עמ' ט'
סגולה: סגולה נפלאה לזרע של 'קיימא' - לתת שם - על שם אמו של שמשון | עמ' ב'
אקטואליה: האם מותר לקבל קצבה מביטוח לאומי בתוספת רבית | עמ' י"ב

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע



ברכת כהנים דוחה 'טירחא דציבורא'

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם (ו, כז).

סיפר המגיד מישרים הגר"ש שבדרון זצ"ל: מרן הגאון מבריסק זצ"ל המכונה הגר"ז, בשנות שבתו בירושלים, נהג להתפלל במנין מצומצם בביתו, ובתקופה הראשונה היה מספר המתפללים אצלו מצומצם ביותר, וגם עוד לא היה כהן קבוע במנין זה, שיוכלו להתברך בברכת כהנים בכל יום, כמנהג ארץ ישראל.

כשהתקרב ראש השנה, מצא הרב כהן אחד שהסכים לבוא ולהתפלל במניינו לתפילת מוסף. והנה, הגיע ראש השנה, ואותו כהן שהתפלל במקום אחר תפילת שחרית, התמהמה ולא הספיק להגיע לשעה היעודה, כנראה משום שהאריך בתפילת שחרית, כיאה לימים הנוראים. קהל המתפללים בבית הרב כבר היה חסר סבלנות, והיו שהציעו להתחיל תפילת מוסף בלי הכהן, אך כמובן ששאלו על כך את הרב, והוא הורה לחכות עד לבואו. כשהעיר מאן-דהוא שיש בזה משום 'טירחא דציבורא', לא הגיב על כך ושתק, הבינו כולם כי צריך להמשיך ולחכות. כעבור זמן מה הגיע הכהן והתחילו בתפילת מוסף.

בסיום התפילה פנה הרב לקהל המצומצם שעמד לידו ואמר: יש לכם עוד ללמוד הרבה מהחסידיים, שהרי מוכנים הם לכתת רגליהם למרחקים, אפילו בקור ובשלג, בחום ובשרב

מעטים הם המקיימים גם את "והשיב את הגזילה"

וְהִתְּוֹדוּ אֶת חַטָּאתְם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ וְגו' (ה, ז).
יש לדקדק שהתחיל בלשון רבים "והתוודו"

ובכל תנאי שהוא, ולפעמים אפילו בנסיעה הנמשכת מספר חדשים, הכל כדי להגיע לרובם הנערץ עליהם ולזכות בברכתו, והנה כאן הרי מקרא מלא בתורה הוא: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם", ברכה כה גדולה כמו "ברכת כהנים" - ואתם אין לכם סבלנות להמתין ולו כמחצית השעה!...!

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ו'





פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

והתירוץ יהיה, דדברי הש"ס ברורין, דמבואר גם כן על פי משל, באחד חייט שהיה עסקו עם ערלים הידועים וניכרים לו, ומשם ה' פרנסתו, שהלך בשוק ופגע בהן, ולקחו אצלו יותר מאצל אחרים. פעם אחת למד בספרי מוסר בלע"ז או בלשון הקודש במעלת הביטחון שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו וכיוצא בזה, אמר החייט מעתה מה לי לטרוח את עצמי ולחזור בדרכים ובשווקים, אני יושב בביתי ופרנסתי מוכרחת לבוא לביתי, ולא זז מפתח ביתו. וביומא דשוקא באו אלו הערילים ליקח אצלו ולא מצאו אותו בשוק, ובאת אשתו ודברה עמו בנחת ובקטטה שילך לשוק, ולא רצה מטעם הנ"ל. ואלו הערלים ה' צער להם ליקח מאחרים ובאו סמוך לביתו שיצא לקראתם, ולא רצה מטעם הנ"ל, עד שבאו לביתו ועשו המשא ומתן אצלו כמו בשוק, ואמר ראייתם שאני אמרתי שמוכרח לבוא אצלי פרנסתי, וכך היה.

ועל פי זה המשל מתורץ קושיית הנ"ל, שאם המלאך הוצרך לילך בשליחותו יתברך הוודיע להם מה יהי משפט הנער היולד ואיך יתנהגו עמו, אם כן גם כשלא ילכו אצל המלאך מוכרח המלאך לעשות שליחותו ולבוא אצלו, ואם כן למה הלך מנוח אחרי אשתו, אלא שמע מינה כדרשת חז"ל שהיה עם הארץ, ודפח"ח. תולדות יעקב יוסף - פרשת בא

תשובה!?! ענה לו הלה "חלילה"...
מפי ספרים וסופרים - הגדש"פ (עמ' שג)

מדוע אומרים חז"ל ש'מנוח' עם הארץ היה

וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ (הפטורה) - שופטים יג, יא.

שמעתי בשם הישיש המנוח הרב מ' אפרים מגיד מישרים דק"ק בראד, ביאר ש"ס (ברכות סא.), מנוח עם הארץ היה, שהלך אחר אשתו, שנאמר (שופטים יג, יא) ויקם וילך אחר אשתו וכו'. ואמר, על פי משל פלוני מק"ק קראקא היה כאן הקושיא, ופלוני השני יהיה כאן התירוץ. והוא, כי היה איש אחד בקראקא שנתעשר ונעשה אחד מטובי העיר, ופעם א' נתאספו וישבו עד חשיכת לילה, וכשיצא ללכת לבתיהם הלך המשרת ונר בידו לפניו להאיר לו, והרע בעיניו על שזה הולך לפניו, ואמר ליה מי אתה שתלך לפני, ודבר לו קשות עד הכאה. ובאמת זה לא בדעת ידבר, שהרי הליכתו לפניו להאיר לו הוא לטובתו, שאם ילך אחריו האריך יכול להאיר לו. ומכח זה המשל יהיה קשה על הש"ס דכאן, מנלן דמנוח עם הארץ היה, דלמא מה שהלך אחר אשתו הוא משום שהיא ידעה מהמלאך ולא הוא, והלכה להראותו הדרך עד מקום תחומו של המלאך.

וסיים בלשון יחיד "והשיב", אומרים העולם: מכאן רמז לכך שרבים הם המוכנים להתוודות בפה, אבל לקיים את העיקר, והוא להשיב את הגזילה בפועל, אז נעשה מן הרבים יחיד. כי מעטים הם המקיימים גם את ה"והשיב את הגזילה".
אזניים לתורה - בפרשתנו

נו, גם אתה רוצה לעשות תשובה!?!

וְהִתְוֹדוּ אֶת חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְגו' (ה, ז).
סיפר הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל כידוע אצל הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זצ"ל שרר פחד גדול מפניו. בענין זה מסופר שבאו שלושה אברכים לצאנז והתכוננו לכך כדבעי בתורה ותפילה.

כשנכנס הראשון אל הקודש לקבל ברכת שלום ביקש מן הרבי שרוצה לעשות תשובה, גער בו הרה"ק מצאנז ואמר לו: "נו, אם רוצים לעשות תשובה עושים!". כשנכנס השני וגם הוא בקשתו בפיו לזכות ולעשות תשובה, נזף בו הרבי, "נו, ומי מפריע לך, אם רוצים לעשות תשובה עושים!". כשנכנס השלישי וראה בנזיפה שקבלו חבריו החליט בדעתו לא לבקש ברכה זו, שאל אותו הרה"ק מצאנז "נו, גם אתה רוצה לעשות

סגולת השבוע

סגולה נפלאה לזרע של 'קיימא' - לתת שם - על שם אמו של שמשון

אחד מחסידי החוזה הק' מלובלין זצ"ל לא זכה לבנים בני קיימא, כל ילדיו נפטרו בקטנותם. הגיע החסיד לרבי בבקשה שיזכה לבן בר קיימא. אמר לו הרבי: בפעם הבאה כשיולד לך ילד תקרא לו שם מפרשת השבוע.
לאחר שנסתלק הרבי לגני מרומים, נולדה לחסיד בת למזל טוב. אותו שבוע קראו בתורה פרשת נשא, חיפש בפרשה ולא מצא שם של בת. הלך לרב מלובלין, הגאון ר' עזריאל המכונה "ראש הברזל" ושטח בפניו את הבעיה. הגאון קפץ ממקומו, "עכשיו אני יודע שהרבי היה גם גאון וגם בעל רוח הקודש". הרי בהפטורה של פרשת נשא מוזכר שמשון ואמו, והנה בגמ' בבא בתרא (צא.) אמרו שאמו של שמשון היתה נקראת צלפונית. וכתב שם המהרש"ל בהגהותיו חכמת שלמה, שמצא שהוא טוב מפני רוח רעה. אף פעם לא הבנתי כיצד מועילה אמו של שמשון כנגד רוח רעה, עכשיו הבנתי שהכוונה לקרוא לתינוקת בשם הזה (פרדס יוסף החדש - בפרשתנו).



קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8



מתפלל על חברו:

התפילה מעומק הלב על בנותיו הבוגרות של שכנו, שהביאה את השידוך המיוחל בסייעתא דשמיא, הסכיתו ושמעו:

אני כבר הייתי באוטו. התנצלתי על העיכוב, ויצאנו לדרך. כשהגעתי לציון, פתאום הבליחה בי מחשבה מפתיעה. למה הקב"ה זימן לי את השכן של חבר שלי עד לפתח ביתי, בדיוק רגע לפני שאני יוצא לדרך? אולי יש בזה מסר משמיים, שאתפלל על בנותיו המעוכבות? התקשרתי לחברי, סיפרתי לו שאני עומד במקום מסוגל, ליד ציון של צדיק, וביקשתי ממנו את השמות המדויקים של בנותיו, כדי להתפלל עליהן.

התחושה הזאת שאני שליח הבורא, שקיבלתי מסר שמימי שאתפלל עליהן, הביאה אותי לתפילה מעומק הלב ממש. בכיתי בדמעות, וביקשתי מה' יתברך שיחוס וירחם על בנות ישראל יקרות אלה ושכבר תבנינה את ביתן.

ביום שלישי, פחות משבוע לאחר מכן, אני מקבל טלפון מחברי. הוא אומר לי: "אתה בין הראשונים שאני מתקשר אליהם, כי אני מרגיש שיש לך חלק נכבד בשידוך. בזכותך הבת שלי התארסה!"

"מזל טוב!" אני מתרגש איתו מכל הלב. "ביום חמישי, אחרי שהתפללת, התקשר השדכן והציע את השידוך."

זאת הייתה הצעה שכבר עלתה וירדה, ועכשיו ברוך ה' הגיעה לידי גמר. לפעמים צריך עוד תפילה אחת מעומק הלב, כדי לפתוח שערי שמיים.

(גל' השגחה פרטית)

"אתה חבר של שכן שלי, נכון?" הוא נוקב בשמו, ואני מהנהן. "יש לו בבית כמה בנות שתקועות בשידוכים. חשבנו שאולי זה קשור לדבר מסוים שהוא צריך חיזוק בזה. אולי תדבר איתו על זה, ותשפיע עליו."

"אני באמת חבר טוב שלו", עניתי בחופזה, "אבל לא עד כדי כך שאשפיע עליו. אני לא הטיפוס שמתאים לדברים כאלה. מצטער, אני ממש לא הבן אדם הנכון."

ביום חמישי אחד, החלטתי לצאת עם משפחתי לנסיעה לצפון, לציונו של צדיק גדול. כל בני המשפחה כבר נכנסו לטנדר, ואני התעכבתי בבית לעוד כמה דקות, לארגן כמה דברים אחרונים.

בדיוק באותן דקות לחוצות, דופק יהודי על דלת ביתי. אני פותח את הדלת במטרה לרדת למטה, והאורח הלא קרוא מתחיל לדבר. "תקשיב", אני אומר לו, "אני לא יכול לדבר עכשיו. המוניית צופרת למטה." "שתי דקות. רק שתי דקות", הוא ביקש. לא נדבה, לא אוכל, רק שתי דקות. נתתי לו. "אתה חבר של שכן שלי, נכון?" הוא נוקב בשמו, ואני מהנהן. "יש לו בבית כמה בנות שתקועות בשידוכים. חשבנו שאולי זה קשור לדבר מסוים שהוא צריך חיזוק בזה. אולי תדבר איתו על זה, ותשפיע עליו."

"אני באמת חבר טוב שלו", עניתי בחופזה, "אבל לא עד כדי כך שאשפיע עליו. אני לא הטיפוס שמתאים לדברים כאלה. מצטער, אני ממש לא הבן אדם הנכון."

לא היה לי פנאי לראות את התגובה שלו. "זה יפה מאוד שאתם חושבים על השכן, החבר שלי", המשכתי, "שה' ישלח לו ישועה בקרוב", אמרתי כבר במדרגות, "תודה רבה."

גם הוא אמר משהו, אולי גם "תודה רבה" ואולי משהו אחר.



נביאים וזיונים מאידים כבודקה



להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות



יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלַי:

שמונה שנים של רדיפות בהונגריה בבתי משפט, הסתיימו בזכות מהדהדת, ובאישור עליה לארץ הקודש, שהתבררה כהצלת המשפחה בימי השואה הנוראה:

אפשרית. אבי ביקש את רשות הדיבור, פנה לשופט ואמר לו: "אתה מורה לי לעזוב את המדינה, אבל אף מדינה לא תקבל אותי ואת משפחתי...". אמר השופט: "אתה צודק! אני מטייל על ממשלת הונגריה את האחריות לארגן לכל משפחתך ויזות לאמריקה, או סרטיפיקטים לארץ ישראל".

אמריקה קרצה, היא היתה ארץ החופש והזהב, בעוד בארץ ישראל שרר עוני מחפיר. אך הורי ראו לנגד עיניהם דבר אחד - חינוך הילדים! השיקול היחיד היה, היכן תהיה להם אפשרות נוחה יותר לגדל את ילדיהם בדרך התורה והיראה. הם ויתרו על מנעמי אמריקה, והחליטו לעלות לארץ ישראל. היתה זו תקופת המנדט הבריטי, המצב המדיני והכלכלי היה קשה, גם המצב הרוחני היה גרוע. הציונים ניסו להצר את רגליהם של שומרי התורה. אך בכל זאת העדיפו הורי לבוא לארץ ישראל, שבה סכנת חינוך הילדים קטנה יותר.

אבי האמין באמונה שלמה כי "אין עוד מלבדו", שום דבר בעולם לא בלבל אותו, ולא הסיט אותו מהאמונה היוקדת הזאת. ואכן הוא זכה לראות בחוש השגחה פרטית ונסים מופלאים לאורך כל חייו. בד' בניסן תרצ"ט הגיעו לארץ ישראל.

לאחר שלוש שנים כבר התברר לעולם כולו כי רוב יהודי אירופה הוכחדו בשואה. שנתיים שלוש לאחר מכן, כבר ידענו שכמעט כל הקרובים שלנו נכחדו בשואה, ה' ישמור. השאלה המנקרת "למה הקב"ה עשה כך למשפחה הזו, על אף שהם יראי שמים וגומלי חסדים?", כבר קיבלה תשובה ברורה לגמרי. דוקא מכיון שהם כאלה, עשה אתם הקב"ה חסד, שיגרשו אותם מהונגריה וכך הם ינצלו מהשואה הנוראה.

אז התברר למפרע כי המשפט של הורי, וגזר הדין שהרחיק אותם מבתם, היוו את נס הצלתם. כל התלאות והסבל שעברו היו לטובתם. אבל, ריבוננו של עולם, למה הם היו צריכים לסבול שמונה שנים? נראה לי שישנה תשובה חזקה לשאלה הזאת. הקב"ה ידע שתהיה שואה, ומחמת הגזרה תושמדנה הרבה משפחות נפלאות, רחמנא ליצלן! אבל את המשפחה הזו, בגלל המעשים הטובים שלה, הוא ירצה להציל. ואם יבואו המלאכים וישאלו:

"מה נשתנו אלו מאלו?". לכן הוא נתן להם אופציה של מסירות נפש, שהרי רוב אחי ואחיותי נולדו במהלך שמונה השנים האלה.

אולם להורי לא היו שום חישובים מלבד רצון ה'. הקב"ה רוצה שנגדיל את המשפחה שלנו, וזה מה שנעשה. האם הילדים האלו יחיו או לא, זאת הבעיה שלו, לא הבעיה שלנו. אנחנו לא שואלים שאלות... היתה זאת מסירות נפש ממש, לא מסירות בגלל קושי בפרנסה, או קושי לנהל בית מסודר עם משפחה ברוכת ילדים... אלא מסירות נפש של אדם שלא יודע מה ילד יום, ובכל זאת מוסר נפשו לקיום מצוות ה', ומשליך את עצמו על הקב"ה ותורתו. (גל פניני בית לוי)

סיפר הגה"צ אריה שכטר זצ"ל: אספר סיפור אישי. בשנת תר"צ, כמה שנים לפני עליית הנאצים לשלטון, זיפה אמי מסמכים המעידים שהיא ואבי נולדו בהונגריה. אם לא כן הם היו מגורשים מהונגריה, ופולין לא היתה מכניסה אותם, ושודדי הדרכים היו עושים את העבודה...

הזיוף התגלה לשלטונות ונערכו משפטים ארוכים ומתישים, וסכנת מאסר ריחפה על ראשם של אבי ואמי. הורי היו אנשים בעלי מידות נעלות, שפעלו אך טוב וחסד ונהגו לפנים משורת הדין, אם כן מדוע פגעה בהם מידת הדין ונגזרו עליהם תלאות כאלו?

אלו שאלות שמנקרות אצל מי ששואל וחוקר, אבל מי שמתהלך בתומו לא שואל שאלות! הוא יודע שיש אבא רחום בשמים, שהוא "קל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד), ובודאי ש"כל מה שעביד רחמנא - לטב עביד" (ברכות ס, ב).

לאחר שמונה שנים של משפטים ומאסרים לפרקים, נערך המשפט המכריע. אבי שאל את עורך דינו מה הצפי, והלה השיב כי אם יצליחו להקטין את גזר הדין לשש שנות מאסר - יהיה זה הישג אדיר. בתגובה, ביקש ממנו אבי שיטול את התשלום המגיע לו, אך יתכבד ויישב בביתו, ולא יופיע במשפט, והוא ייצג את עצמו. עורך הדין תמה לפשר ההחלטה המוזרה הזאת, אך כיבד את רצונו של אבי. מה רע לקבל תשלום מלא בלי צורך לטרוח ולבזבז זמן על הופעות המשפט...

הגיע יום המשפט. אבי הגיע לאולם המשפט בגפו. השופט פנה לאבי, ושאל אותו היכן עורך דינו, שייצג אותו וייצג את עמדתו. השיב אבי: "אינני זקוק לעורך דין, אני אייצג את עצמי"... אמר בבטחון. "אם כן", שאל השופט, "מה יש לך לומר להגנתך?". ענה לו אבי באומץ ובביטחון: "הקב"ה מנהל את העולם, והוא זה המכניס במוחם ובפיהם של השופטים המוכובדים מה לחשוב ומה לומר. לכן אני פונה לבורא העולם, שיכניס במוחם של השופטים הנכבדים לזכות, ולהוציא דין אמת לאמתיה".

היש הצהרת "אין עוד מלבדו" גדולה וחזקה מזו?! לאחר סבל כה רב שנמשך שמונה שנים, דיונים, בתי משפט, בתי סוהר, אבי יודע שזה המשפט הסופי והמכריע, ובכל זאת הוא ניצב בבית המשפט,

ומכריז באזני השופט ללא שום מורא, שהוא סומך אך ורק על בורא העולם, ובוטח בהחלטתו שתהיה הטובה ביותר בעבורו. השופט הנדהם הכריז על הפסקה קצרה, הוא היה צריך להרגע... אחרי רבע שעה הוא חידש את הדין, והודיע בהתרגשות: "אדון שכטר, אתה בעל אופי נעלה, אני פוטר אותך מכל אשמה, אתה זכאי!". הוא הקריא את גזר הדין המזכה את אבי, אך עם זאת פסק כי תוך שנה צריכים הורי לחסל את עסקיהם בהונגריה, ולצאת מגבולות המדינה.

המשפט התקיים בשנת תרצ"ח, בערב מלחמת העולם השנייה, כאשר קבלת אישור כניסה לארץ ישראל או לארצות הברית, היתה כמעט בלתי

לאחר שמונה שנים של משפטים ומאסרים לפרקים, נערך המשפט המכריע. אבי שאל את עורך דינו מה הצפי, והלה השיב כי אם יצליחו להקטין את גזר הדין לשש שנות מאסר - יהיה זה הישג אדיר. בתגובה, ביקש ממנו אבי שיטול את התשלום המגיע לו, אך יתכבד ויישב בביתו, ולא יופיע במשפט, והוא ייצג את עצמו. עורך הדין תמה לפשר ההחלטה המוזרה הזאת, אך כיבד את רצונו של אבי. מה רע לקבל תשלום מלא בלי צורך לטרוח ולבזבז זמן על הופעות המשפט...





נה תברכו את בני ישראל:

פוסק הדור הגר"מ פיינשטיין ממרום שנותיו התאמץ לעזור לילד קטן לצלצל הביתה לאמו ועזר לו למצוא חבירו ולשחק עמו, סיפור מאלף:

כאן את דייויד? הילד סקר את ילדי החבורה, והניע ראשו אנה ואנה לשלילה. 'לא, דייויד לא פה', השיב מאוכזב. 'לא נורא', אמר רבי משה, 'נמשיך לחפש בעזרת השם עוד נמצא אותו'... וגאון הגאונים ויתר על עיון בסוגיה חמורה, התפשר על הקפדתו בשמירת זמני הסדרים, זנח את סדר יומו העמוס לעייפה ו...המשיך לשוטט ברחובות מנהטן יד ביד עם פיליפ הקטן...

הילד סקר עוד חבורות משחקים, ושוב התאכזב. דייויד לא נמצא בהן. רבי משה לא זנח אותו לאורך כל החיפושים, ותר יחד עמו אחרי קבוצות ילדים נוספות. לפתע אורו עיניו של פיליפ. 'הנה, הנה דייויד!' קרא בשמחה, אך מיד השתנה טון דיבורו לעצוב וכאוב - 'אבל הוא כבר מצא לעצמו חבר אחר לשחק אתו', שב הילד לקונן...

רבי משה לא נרתע, וניגש לדייויד ולחברו. שני הילדים נבהלו קמעא כשראו את גדול הדור קרב לעברם, ועוד קורא לאחד מהם בשמו: 'אמרו נא, מי משניכם הוא דייויד?'

'אני', השיב אחד מהם, מסמיק עד תנוכי אוזניו... 'ומה שמו של חברך?' הוסיף רבי משה ושאל. 'מוריץ', השיב דייויד במבוכה.

'פה מאוד', אמר רבי משה וחייך חיוך רחב. כעת ירד גדול הדור מארבע אמות של הלכה היישר לחדר הדיונים באולם המשחקים... 'אמור נא, מוריץ, האם תסכים לשחק בשלישיה, אתה, דייויד ופיליפ?'

'כן', הנהן מוריץ בראשו. עתה מיהר רבי משה 'לתפור' את קצוות העסקה. 'דייויד יקירי', אמר רבי משה במתיקות, 'אני יודע שחייבת לפיליפ הרבה זמן, המתנת לו בסבלנות ראויה לשבח, אבל האמת היא שהוא לא היה אשם בעיכוב. הוא היה צריך להודיע להוריו, ולפיכך נזקק לאסימון. אני הלכתי להשיג לו, אבל אני קצת מבוגר אז זה לקח לי הרבה זמן, זה באשמתי! אל תכעס על פיליפ, הוא היה בסדר, אני לא הייתי בסדר... אתה מסכים לצרף גם אותו למשחק ותשחקו שלושתכם ביחד?'

דייויד קיבל את 'התנצלותו' של רבי משה, וסלח לפיליפ על האיחור. ולא עלה רבי משה חזרה להיכל הישיבה עד שבדק שוב ושוב כי המשחק מתנהל כהלכה, להנאתם של שלושת הילדים...

אם היה רבי משה דמות מופת בתורה, על אחת כמה וכמה שהוא היה דמות מופת בענווה - אם גדול הדור מסוגל לנהוג בפשטות כזו, להיות שפל רוח כל כך בעיני עצמו, לנהוג בסבלנות נדירה כזו מול ילד רך - הרי עבורנו הדברים קל וחומר... פעמים מטריחים אותנו בדברים שלא היינו עושים

לעצמנו, פעמים מבקשים טובה שאולי אינה מתאימה לערכנו, ואפילו פוגעים בכבודנו במידה רבה, ואנו חושבים שחובתנו להשיב מנה אחת אפיים, אולי רק כדי לשמור על הכבוד המקצועי, הערך המשפחתי, הזהות הייחודית... הבה נראה לנגד עינינו את המחזה המדהים הזה. איך גאון הדור, ענק הרוח, מחפש ומתרוצץ, משוטט וטורח, כדי להשיג אסימון לפיליפ. האם היה זה לפי כבודו ומעמדו?

ואחר כך, איך הוא מחפש את דייויד, מתנצל כאילו עשה עוול, מסדיר את היחסים בין פיליפ לדייויד ולמוריץ - האם זה לפי מעמדו, שמירת הזמנים שלו וגדלותו האינסופית?

כן! כי ככל שאדם גדול יותר - הוא עניו יותר. הוא יודע את דרגתו, מכיר בערכו, אך נכון לסייע לכל אדם. הוא לא רואה פחיתות כבוד בכך, וגדלותו - בענוותנותו! הבה נאמץ את הדרך והשיטה הזו, הבה נהיה נכונים לסייע לכל אדם בפשטות ובענווה. זו הדרך הנכונה לגדולי רוח באמת!.

(פניני פרשת השבוע)

היה זה ביום רגיל ושגרת, בשעת צהריים נעימה. הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצ"ל - ענק הרוח שיהודי ארצות הברית והעולם החרדי כולו חרדו למוצא פיו - הגיע כדרכו לישיבת 'תפארת ירושלים' בראשה עמד. במסדרון הכניסה שם לב לילד קטן כבן שמונה העומד נבוך ומבולבל על יד הטלפון הציבורי. רבי משה עמד מהילוכו ועצר על יד הילד, הניח יד רכה על כתפו ושאל בנועם: 'לד, מה שמך?' 'פיליפ', ענה הילד קצרות. 'האם אתה זקוק לעזרה? האם חסר לך משהו? מדוע אתה עומד כאן נבוך ותוהה?' הוסיף רבי משה לשאול. הילד גמגם קלות והשיב במבוכת מה: 'אני... הייתי זקוק לאסימון... כלומר, הייתי צריך להתקשר להורי והיה לי אסימון לטלפון הציבורי, אך כשהגעתי לטלפון, פשפשתי בכיסים ולא מצאתי את האסימון...'

'חכה רגע', אמר רבי משה, 'אני כבר מביא לך אסימון.'

חכה לי כאן כמה דקות, טוב?' כהרף עין נראה גדול הדור, מנהיג יהדות ארצות הברית, מי שיכול מבורך של כמה וכמה כרכי 'אגרות משה' כבר נכתב בקולמוסו, ראש ישיבה נערץ וגדול תורה מופלג, רץ במעלה המדרגות, אך לא מממהר לפנות למקומו במזרח היכל בית המדרש, אלא מתחיל להתרוצץ, מחפש לקנות אסימון...

לא בקלות מצא רבי משה אסימון. למרות רצונם הכן לסייע, רוב תלמידי הישיבה לא החזיקו אסימון בכיסם באותם ימים. אם היה משהו זקוק לאסימון - היה הולך ורוכש אסימון, אך איש לא החזיק אסימונים במלאי.

בתום מאמץ לא קל ומרדף לא קצר מצא רבי משה אסימון, ושם פעמיו בחזרה אל פיליפ, הממתין על יד הטלפון הציבורי...

אך כשהגיע לפיליפ, נשבר לבו בקרבו. הילד עמד ובכה בכי תמרורים! 'מה קרה פיליפ? חשבת ששכחתי ממך?'

הנה, מצאתי לך אסימון, חייך רבי משה והוציא את האסימון מכיסו. 'לא, העוזה הילד את פניו, 'כבר אינני זקוק לאסימון. הוא הגיע מאוחר מדי...' קונן בדמעות. 'מדוע?' שאל רבי משה, והתכופף לגובהו של פיליפ בן השמונה. 'הנה, קח את האסימון ותוכל להתקשר להורי...' כמעט התחנן רבי משה...

'אין לי מה להתקשר אליהם יותר!' רקע הילד ברגליו. 'מאוחר מדי! רציתי להתקשר להורי לספר להם שמצאתי כאן חבר, את דייויד, ואני רוצה

להישאר לשחק אתו ואז אאחר הביתה. עד שהגיע האסימון כבר מצא דייויד חברים אחרים לשחק אתם, ואני כבר יכול לחזור הביתה, התייפח בבכי...

'לא נורא, אל תבכה', אמר רבי משה ברוך. 'הנה, קח את האסימון, התקשר הביתה והודיע להוריך שאתה מאחר. אחר כך נלך ביחד לחפש את דייויד, והוא בוודאי ישמח לשוב ולשחק אתך', הציע רבי משה.

רבי משה הבחין שפיליפ הולך ומתרחצ, מיהר לתחוב את האסימון בחריץ הטלפון, והילד מיהר לחייג את המספר. פיליפ הודיע להוריו על האיחור, ואמו סיימה את השיחה ב'תהנה, פיליפ', שעה שאין לה שמץ של מושג מי נתן לבנה את האסימון, וכי גדול הדור עומד על ידו באותה עת, ממתין לסיימה של השיחה...

'עכשיו', אמר רבי משה בחיוך מאושר, 'הבה נלך לחפש את דייויד'. בפשטות שאין מילים לתארה הוא נטל את ידו של פיליפ, ויחדיו הם יצאו מבניין הישיבה, ענק הרוח וילד בן שמונה, צועדים יד ביד...

רבי משה הבחין בחבורה של ילדים משחקים, ושאל את פיליפ: 'אתה רואה



כהרף עין נראה גדול הדור, מנהיג יהדות ארצות הברית, מי שיכול מבורך של כמה וכמה כרכי 'אגרות משה' כבר נכתב בקולמוסו, ראש ישיבה נערץ וגדול תורה מופלג, רץ במעלה המדרגות, אך לא מממהר לפנות למקומו במזרח היכל בית המדרש, אלא מתחיל להתרוצץ, מחפש לקנות אסימון...

פנינים על הפרשה:

השב בתשובה ירבה בתורה ותפילה

לעבד עבדה באהל מועד, בא לרמו דהשב בתשובה צריך להיות שוקד בכל יום ויום על בתי כנסיות ובתי מדרשות (מנחות קי. ר"ה יח. ראש השנה טז). דוהו הצרי הגדול, וזהו לעבד עבדה באהל מועד, לרמו על בתי כנסיות ובתי מדרשות:

אמר אחרי זה זאת עבדת [משפחת] הגרשני, הם שהיו רחוקים ומגרשים ועכשו נתקרו על ידי תשובה, תקונם ועבודתם עכשו ששבו בתשובה, הוא לעבד בתפלה הנקראת עבודה (תענית ב.). ולמשא, ישאו על התורה והמצות:

אם באו יסורים על השב יקבלם מאהבה ויתכפר

אי נמי ולמשא, אם באו עליהם יסורים יקבלו אותם מאהבה, כמו האשם, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה.) על פסוק (ישעיה נג ט) 'אם תשים אשם, מה אשם לדעת, אף יסורים לדעת. משא אותיות 'אשם', והכונה, אם היה עליהם משא היסורים, יקבלום באהבה ומדעת כמו האשם, כי בזה תהיה כפרתם רצויה: (פירושי חותם פרשת נשא)

בעל התשובה נקרא נזיר

זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו לה' על נזרו מלבד אשר תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר, כן יעשה על תורת נזרו (במדבר ו כא). אפשר לרמו על בעל התשובה דעליו שך לקרות שם נזיר, שהוא מפריש ומזיר עצמו מן התאוות שהיה רודף. והנה מלת הנזיר במלוי ה"י נז"ן וז"ן יו"ד רי"ש גימטריא 'התשובה', לרמו דבעל התשובה נקרא נזיר, שמפריש עצמו מתאוות הבלי העולם, והנה בעל התשובה צריך להיות ענו ומכנע ביותר, דוהו הצרי הגדול שיועיל לו, ויהיה מתנהג בחסידות בכל דבר, וזה נרמו במלת נזיר, דנזיר עם הכולל גימטריא 'חסיד מוכנע'. וצריך לעשות גדרים וסגים כדי שלא יתגבר עליו יצר הרע ויחזור לסורו הראשון, דמלת הנזיר גימטריא 'זו גדרים' עם התבות:

בעל תשובה צריך לעשות גדרים וסייגים בשבועה

ועל זה אמר הנביא עליו השלום (ירמיה ד ב) 'ונשבעת חי ה' באמת במשפט ובצדקה, דצריך לשבע בעל תשובה כדי שלא יתגרה בו היצר (גדרים ת.). ואפשר דכונת אמת

העושה תשובה מאהבה - יותר מצדיק גמור

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם. מכן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה וגו' (במדבר ד כב-כג). אפשר לרמו, דהנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לד:), במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד. צריך שתדע דלא בכל תשובה דברו חכמים, דלא כל התשובות שוות, דאינו דומה העושה תשובה בעודנו בכחו לעושה אותה בסוף ימיו לאחר שתש כחו (יומא פו: ע"ז ט). ואינו דומה עושה תשובה מאהבה לעושה אותה מיראה (יומא שם). והנה כל זמן שהאדם עודנו ברשעו נקרא רחוק מלפני ה', כמו שכתוב (משלי טו כט) 'רחוק ה' מרשעים', וכשעושה תשובה נקרא קרוב, כמו שכתוב (ישעיה נז ט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב' (רמב"ם תשובה פ"ז הלכות ו-ז):

הרמז בפסוק

וזהו שאמר נשא את ראש בני גרשון גם הם, הם בני אדם שהיו מגרשים ומרחקים מאת ה', ועשו תשובה, והתשובה רמזה בסופי תבות 'נשא את ראש בני' עם שני כוללים גימטריא 'תשובה'. עוד, ראשי תבות 'בני גרשון גם הם' גימטריא 'אהבה', לרמו ששבו מאהבה. עוד, נשוא במלוי, אותיות 'שנא', לרמו, אף על גב דאתמול היה שנאוי ומגרש ורחוק, (י) היום נעשה קרוב ונשאוי ראש. והנה גם הם ראשי תבות הם מעלים מצדיקים גמורים, לרמו דהעושים תשובה מאהבה הם יותר מצדיקים גמורים:

כששב מאהבה הזדונות נהפכות לזכויות ונבראים מהם מלאכים

באמת צריכים לעשות תשובה בעודם בכחם, ולזה אמר מכן שלשים שנה ועד בן חמשים שנה תפקדם, להיות מכלל המעלים מצדיקים גמורים. כל הבא לצבא צבא, דהינו לסגל מצות ומעשים טובים, ולרמו מה שאמר התנא (אבות פ"ד מ"א) דהעושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, וכל מצוה ומצוה נברא ממנה מלאך אחד, נמצא ברבוי מצות ירבו חילים של המלאכים, וזהו שאמר לצבא צבא. ומה שכתב לצבא צבא, בא לרמו דהשב מאהבה וזונות נעשות לו כזכויות, וכאן רמזנו דהפסוק רומז לשב מאהבה, נמצא שיש לו שני חילים, אחד מצד המצות שעושה, ואחד מצד הזדונות שנעשו לו כזכויות:

עצות וסגולות:

לימוד התורה

ברכות התורה קודם הלימוד

והנה גם כן החתימה ד'הערב' חותמים 'ברוך אתה ה' המלמד', גם זה לשון הנה, מורה באצבע דבכל יום נותן בלב בני ישראל למוד מחדש. נמצא דברכות התורה שאנו מברכים בכל בקר ובקר הם סיפתא דשמיא להולכים בתמים לחדש בכל יום חדושים אמתיים בתורה.

(אלף בינה שם)

יכון בברכות התורה על ההתחדשות שבאותו היום

וצריך האדם לשמור בכל יום ברכות התורה שיכון בונה זו במחשבתו. כשמברך 'המלמד תורה', יכון שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום למוד חדש, וכן נמי כשמברך 'נותן התורה' יכון שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום תורה חדשה, וכן יכון בכל יום ויום.

(אלף בינה שם)

יתפלל שיזכה לחידושי תורה אמיתיים

כיון שהזכיר 'עדותיך אתבונן', שמחדש בתורה דבר מתוך דבר, סים בשבח תורתנו הקדושה שהיא אין לה קץ, כיון ששאל שטיה לבו ללמד תורה לשמה, הוסיף לשאל שהחדושים שיהיה מחדש בתורה יהיו אמתיים ובנויים על קו האמת, ולא יהיו בנויים על קו תהו. דכתב הרשב"י עליו השלום בזהר הקדוש (ח"א ד: ה.) על פסוק (ישעיה נא טז) 'ואשם דברי וביצל ידי כסיתוך לנטע שמים וליסד ארץ', דהמחדש חדושים של אמת, על ידי אותם חדושים בונה הקדוש ברוך הוא ארצות ורקיעים חדשים, כמו שכתוב (שם סו כב) 'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה, עשית' לא נאמר אלא 'עשה', דהינו על ידי החדושים שמחדשים הצדיקים בתורה.

(אלף בינה, אות ה"א ה)

לכל הדורות יש מה לחדש בתורה

ובל יאמרו הדורות האחרונים, מה נשאר לנו לחדש, כבר חדשו הדורות הראשונים והבאים אחריהם, וכן על זה הדרך. לזה אמר 'לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד', דכל דבר יש לו קץ ותכלה, והתורה אין לה קץ ותכלה, ואפלו כל ישראל יהיו ובנויים ומחדשים חדושים, אינם מגיעים לתכליתה (פסיקתא דר"כ יב כ, זוהר ח"ב קיד:).

(אלף בינה, אות למ"ד ח)

ע"י יגיעה בתורה חשבר הקליפה והזוהמא

כתב רבנו הארי"ל (פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א), דהעוסק בתורה ומקשה ומתריך בכל כחו, גורם להסיר הקליפה המכסית הלימוד הוא (תיקו"ז הקדמה יא:). והנה הקליפה המכסית הלימוד היא מצד עון האדם (זוהר ח"ג ככב.), וכשמסירה האדם על ידי למודו, עליו נאמר (ישעיה ו ז) 'וסר עונך וחטאתך תכפר'. והנה כשעוסק האדם בתלמוד, ומקשה ומתריך בכח להבין ההלכה על בריה ולהעמידה על אמתתה, וזה המסיר הקליפה והזוהמא ממנו כראוי, דעל ידי ברור ההלכה על אמתתה, מתקשטת שכינת עזנו וחוזרת כשושנה רעננה, וכל החושים והקוצים הסוככים אותה (ח"א קלוז) קרות יכרתון, וממילא האדם הגורם דבר זה לא תשאר בו הזוהמא.

(אלף בינה, אות גימ"ל ד)

יותר מדוד המלך עליו השלום, ואפלו הכי קאמר (תהלים נא ה) 'וחטאתי נגדי תמיד', שלא היה שוכח החטא מבין עיניו, והיה מוסיף תקון על תקון. וקל וחמר לשאר בני אדם שאינם יודעים לעשות תשובה כתקונה שצריכים שלא ישכחו החטא שעשו, ובכל יום ויום יוסיפו תקון על תקון. משום הכי כפל כאן ב' פעמים קנה:

(שערי ארוכה אות א)

חטא לשון הרע שקול כג' עבירות חמורות

צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו' מזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה וגו' (כמזכר ה ב-ג). אפשר לרמוז, דהנה האדם על ידי מעשיו הטובים, גורם להפריד הסטרא אחרא ולהרחיקה שלא לכנס בגבול הקדשה ולעשות בה פגם, ועל ידי מעשיו הרעים חס ושלום, גורם שתכנס הסטרא אחרא בגבול הקדשה ולפגם בה. והגורם הגדול שמכניס הקלפה מיד ולאחר בקדשה הוא בעל לשון הרע, ובאותה שעה אומרים חילות הקדשה, מי גרם למצרע זה שיכנס בינינו, ואומרים, פלוני, והכל מקטרגים עליו רחמנא לצלן:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין טו:), דבעל לשון הרע שקול כשלוש עבירות חמורות, כעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, שנאמר (תהלים יב ד) 'לשון מדברת גדולות [וכו']':

להשמר מהעבירות שנותנות כח לס"מ

וזהו פונת הפסוקים: צו את בני ישראל, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נו:), כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר ח"ג כז), לרמוז שישמרו עצמם בכל דבר הגורם עלוי לסמא"ל. וזהו וישלחו מן המחנה, הוא הגוף שלהם, לא יעשו בו שום תפישה לסמא"ל. מן המחנה זה מחנה קדשה, הוא הגוף שקראתו התורה 'והיה מחניף קדוש'. ובמה יהיה קדוש, כיון שישלחו ממנו כל צרוע הוא סמא"ל, דהינו ישמרו עצמם מן לשון הרע, כי בזה סמא"ל נראה כמצרע ונכנס לתחום הקדשה:

(פיתוחי חותם פרשת נשא)

תיקון הגדול של תשובה הוא תורה ותפילה

וזהו שאמר זאת תורת הנזיר, זאת היא השכינה כמו שכתבנו (לעיל, ויקרא יד ב), ועוד, זאת רומזת להתקונים הרמוזים בה כמו שכתבנו (שם), והנזיר רמז לבצל תשובה כמו שכתבנו. ואומר הכתוב זאת תורת הנזיר אשר ידר, דהינו התקון הגדול המועיל לבצל תשובה המועיל מכל התקונים שיעשה, הוא שיהיה עמל ויגע בעסק התורה, כל יום טרחתו יותר מחברו, ועל זה אמר זאת תורת הנזיר אשר ידר, דהינו התקון הגדול המועיל יותר לנזיר שהוא בעל תשובה הוא שידר וישבע על תורתו, שהוא הולך ומוסיף ביגיעתו כל יום יותר מיום שעבר, וכשם שהוא מתפלל ונודר ונשבע על הקדשה והפרישות שיהיה הולך ומוסיף בהם, כן יעשה ביגיעת התורה, וזהו שאמר קרבנו לה על נזרו, כלומר עקר תפלת בעל תשובה שהיא קרבנו, היא שמתפלל על נזרו, שהיא פרישותו וקדושתו, שיעזרהו הקדוש ברוך הוא שיהיה הולך ומוסיף בפרישות קדשה כל יום יותר מחברו, וזה שואל ומבקש תמיד אף אחר שעשה תשובה כראוי, וזהו שאמר מלבד אשר תשיג ידו, תשיג גימטריא 'תשובה', דהינו גם אחר שעשה תשובה כפי כל מה שהשיגה ידו, עדין הוא מתפלל ונודר ונשבע שיוסיף כל יום מחדש קדשה ופרישות יותר מיום שעבר. ואומרת התורה אני מזהרת אותך, כפי נדרו אשר ידר על תוספת קדשה ופרישות, כן יעשה על תורת נזרו, דהינו כן יתפלל ויהיה נודר ונשבע על תוספת התורה מאחר שפרש לקדשה. וזהו כן יעשה על תורת נזרו, דהינו כמו שטורח להוסיף בקדשה ופרישות כף יהיה טורח להוסיף בידיעת התורה:

(מעגלי צדק אות זי"ן)

זהירות לבעל תשובה

קנה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקנה אל ה' (תהלים כו יד). בא להזהיר לבעל תשובה שיהיה זהיר ונרזי, ויוסיף מדי יום ביזמו לאזור חיל ולהוסיף תשובה על תשובתו, שמא עדין לא השלים חקו ולא נתכפר עונו כפרה גמורה כראוי. ומי לנו בעל תשובה גמורה

ו'משפט' ו'צדקה', לפי שהחוטא גרם בחטאו וסלק האם מעל הבנים, דהינו שסלק אמה עלאה מעל זעיר ונוקבא שהם בניה, וכשחזור בתשובה חוזרת האם על הבנים, ולכן השבועה צריך להיות בשלשתן באמא ובזעיר ונוקבא. והנה אמא עלאה נקראת 'אמת שבה שם אה"ה, ואה"ה פעמים אה"ה גימטריא 'אמת', וזעיר אנפין נקרא 'משפט', ומלכות נקראת 'צדקה', וזהו אמת ומשפט וצדקה שהם אמא וזעיר ונוקבא כאמור. והנה אמת משפט צדקה ראשי תבות אמ"ץ דהינו חזק ואמץ, שצריך האדם להתחזק ולהתאמץ שלא יגרם לסלק האם מעל הבנים הרמוזים בראשי תבות אמ"ץ כאמור, וזה יהיה על גדרים וסיגים בשבועה ונדר:

בעל תשובה צריך להוסיף בתורה ובמצוות

והנה התורה באה להעיר לב האדם השכ בתשובה. לפי שהאדם שנתעורר לעשות תשובה שלמה כראוי הוא הולך וגדל בכל יום להוסיף קדשה על היום שעבר, וכן תמיד יום אחר יום, ונודר ונשבע להוסיף קדשה ופרישות בכל יום יותר מאתמול, וזהו התקון המועיל יותר למי שבא להתטהר ולהתקדש כראוי. ובאה התורה לומר, כשם שהוא מתעורר בכל יום להוסיף קדשה ופרישות יותר ממה שעבר, כך צריך להיות יגע ועמל בתורה בכל יום יותר ממה שעבר (ויק"ר כה א), כדי שיעמד על אמתתו ויתגלו לו טעמיה וסודותיה על אמתתם, דעל ידי זה נעשה אדם שלם בצלם אלהים, ועל זה הדבר צריך שבועה, דזהו הצרי הגדול שישבע בשבועה וידר בנדר שיהיה יגע ועמל בתורה, בכל יום שיבוא יהיה עמל יותר ממה שעבר, ועל זה התפלל דוד המלך עליו השלום ואמר (תהלים קיט יח) 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך', אף על גב דדוד המלך עליו השלום היה מפלא כסודות התורה על ידי רוח הקדש שהיתה מופעת בו, מכל מקום עדין שואל ומבקש מלפניו יתברך שיוסיף לגלות לו עוד נפלאות מן התורה. לכן השב בתשובה, כל מה שישאל ויבקש מאת ה' שיעזרהו בכל יום להוסיף קדשה ופרישות יותר ממה שעבר, כן צריך שישאל ויבקש מאת ה' שיעזרהו בכל יום להיות יגע ועמל בתורה יותר ממה שעבר ויגלה לו סודות התורה כראוי:



ישועות יעקב

דקה מתורתו של האביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרות הפרשה

כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א: והנה, כאשר הבחור מרגיש נסיונות וקשיים, הוא עלול להישבר מזה ח"ו, וליפול לזרועות ה"יאוש - שלא מדעת" ח"ו, מתוך מחשבת השלמה עם המצב, כי ממילא לא יוכל לכבוש הר כזה. - לא זו הדרך! אלא אדרבה, הנסיונות והקשיים בשנים אלו אמורים להפיח רוח שמחה בקרב הבחור, כי זה גופא הוא האות על גדלות ערכם של שנים אלו, לאור הכלל הידוע 'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו', וממילא גדלות שנים אלו היא הנותנת שנסיונות היצר בהם גדולים וקשים יותר.

ימי הבחורות כמפתח להצלחה לכל החיים

נְשָׂא אֶת ראש וגו' (ד, כב).

מעלת שנות הבחורות ידועה ומפורסמת, כי הוא היסוד לכל החיים, וכל עתידו של האדם תלוי בשנים אלו, ומה שניתן לפעול בשנים אלו אי-אפשר לפעול לא בשנות הכ' ולא בשנות ה' ולא בשנות המ' ולא לאחר מכן.

זו גופא היא הסיבה מדוע היצר הרע מטיל את כל כובד משקלו דייקא על שנים אלו, כי הוא יודע היטב כמה רב ועצום הוא השפעתם על נפש האדם לכל ימי חייו.

והנה, כאשר הבחור מרגיש נסיונות וקשיים, הוא עלול להישבר מזה ח"ו, וליפול לזרועות ה"יאוש - שלא מדעת" ח"ו, מתוך מחשבת השלמה עם המצב, כי ממילא לא יוכל לכבוש הר כזה.

לא זו הדרך! אלא אדרבה, הנסיונות והקשיים בשנים אלו אמורים להפיח רוח שמחה בקרב הבחור, כי זה גופא הוא האות על גדלות ערכם של שנים אלו, לאור הכלל הידוע 'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו', וממילא גדלות שנים אלו היא הנותנת שנסיונות היצר בהם גדולים וקשים יותר.

אז, כאשר הסתכלותו על הנסיונות תהא באופן כזה, ביאווהו הנסיונות לידי שמחה והתחזקות (מתוך כך שהם מוכיחים לו על גדלות ערך ומעלת ויקרת שנים אלו), ולא להיפך לידי יאוש והרמת ידים...

ובאשר לנסיונות ולקשיים אין עצה ואין תבונה אלא: א. על ידי התחזקות והתאמצות בשקידת התורה ביגיעה. ב. תפילה מתוך יראת שמים עם הקפדה על כוונת פירוש המילות ככל האפשר.

והעיקר תלוי בשאיפה ובמחשבה תחלה, כי כשבחור נכנס לשיבה מתוך החלטה להתעלות בתורה וביראת שמים ולבנות את בנין חייו על יסוד רוחני איתן וקדוש, אזי רבותינו הק' זי"ע, ובפרט כ"ק מרן מהר"א זי"ע 'אביהם של



מעלת שנות הבחורות ידועה ומפורסמת, כי הוא היסוד לכל החיים, וכל עתידו של האדם תלוי בשנים אלו, ומה שניתן לפעול בשנים אלו אי-אפשר לפעול לא בשנות הכ' ולא בשנות ה' ולא בשנות המ' ולא לאחר מכן. זו גופא היא הסיבה מדוע היצר הרע מטיל את כל כובד משקלו דייקא על שנים אלו, כי הוא יודע היטב כמה רב ועצום הוא השפעתם על נפש האדם לכל ימי חייו.

שעושה

תשובה כשהוא איש - כשהוא בחור" ("אשר לא הלך בעצת רשעים" לפרוק עול ולילך אחר שרירות לבו, אלא אדרבה שאיפתו אחת היא "כי אם בתורת ה' חפצו", ועל ידי שאיפה זו הוא מעצב את דמותו כדבעי, ומתוך כך "ובתורתו יהגה" בעתיד "יומם ולילה", כי שאיפות ימי הבחורות ילווהו הלאה לאורך ימיו. והן ישמשו עבורו כמפתח ל"וכל אשר יעשה יצליח".

(פניני קודש-בעלזא)

הבחורים, יתפללו עליו וימליצו טוב בעדו להצלחה ולסייעתא דשמיא בכל צעד ושעל.

אולם, כשבחור נכנס לשיבה מתוך מחשבה שמעתה הוא אינו נתון תחת עינם הפקוחה של ההורים, ויוכל לעשות ככל העולה על רוחו, אזי בהחלטה זו הוא קובר את עצמו ואת עתידו, ולא יערב לו לא בהוה ולא מכאן ואילך, לא בגשמיות ולא ברוחניות.

כי כבר אמר דוד המלך ע"ה: "אשרי האיש" - כינוי לבחור בן-שיבה (ע"ז יט, א: "אשרי מי



מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

כ"ק מרן אדמו"ר מטעמשוואר שליט"א: כך אמר החפץ חיים זי"ע הוא גם כן באופן הנהגת הבריאה, האדם חי בעולם שנים ספורות, ועל כן אינו יכול לידע את החשבון המתאים עבור הנהגת הבריאה, ועל כן יש לו קושיות על עניינים שונים, אך האמת שאם היה רואה כל דורות מתחילה ועד סוף, היה נוכח לראות כי הכל על פי אמת.



עצתו אמונה פעלתו אמת

אמרנו כעת בחג השבועות העבר עלינו לטובה, בפיוט האקדמות 'בברי דברי וטרי עדי לקשישותא', הנה כפשוטו הכוונה, כי הקדוש ברוך הוא ברא את העולם, ומנהיג אותו לעד, ואין זה כמנהג בני אדם שאינם מחזיקים להחזיק בדבר לעד, אלא נעשים תשושים בשנות הקשישות.

אכן הרה"ק רבי מאירל מפרמישלאן זי"ע ביאר בזה (מרגניטא דרבי מאיר פרשת עקב בד"ה ומלתם), כי הנה בדרך כלל לרוב האנשים יש קושיות על הנהגת הבורא ברוך הוא, כגון קושיית צדיק ורע לו לעומת רשע וטוב לו (ראה ברכות ז, א), ורוצים לשאול הרבה קושיות על אופן ההנהגה, על זה אמר הפייט, כי הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם 'עדי לקשישותא', על אף הקושיות שיש לבאי העולם על הנהגה זו, שאין הנהגתו ברוך הוא תלויה בקושיות אלו, וכביכול הקדוש ברוך הוא ממשיך להנהיג את העולם על אף שיש להם לברואי מטה קושיות לרוב על הנהגה זו.

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע (אוצר החיים - קאמארנא פרשת קדושים מצוה רל"ג) פירש את נוסח הפייט (פיוט 'וכל מאמינים' לימים הנוראים) 'סתרו ישר עצתו אמונה פעולתו אמת', כי לעולם יושרו של הקדוש ברוך הוא מוסתר מעין רואה, 'סתרו ישר', ואין ישירות ההנהגה ניכרת בעולם הזה, 'עצתו אמונה פעולתו אמת', אכן העצה לזה הוא להתחזק באמונה, כי לעולם פעולתו של הבורא ברוך הוא אמת ויציב, כמו שהבורא ברוך הוא מנהיג את העולם, כך היה אמור להיות, אף שהדבר נעלה מהנבנתו.

מובא בספרים הקדושים (ברכות שמואל - שניצלער, פרשת חוקת בד"ה אמרתי זה בהספידא) לפרש את הכתוב (תהלים י, יא) 'אמר בלבו שכח א-ל הסתיר פניו בל ראה לנצח', 'אמר בלבו שכח א-ל', אדם האומר לעצמו כי נראה מהנהגת העולם ששכח הבורא ברוך הוא אופן ההנהגה הנכונה כלפי אדם זה או אחר, 'הסתיר פניו', או שנראה כי הסתיר הבורא ברוך הוא פניו מהנהגה הראויה לאדם זה, 'בל ראה לנצח', סיבת אמירת דברים אלו היא, כי אין האדם רואה לנצח, שאינו יודע את כל הנעשה על פי העולם, אינו מכיר בחשבונות של הבורא ברוך הוא המנהיג את עולמו, ויש לו חשבונות של גלגולים קודמים, ופעמים שמדובר בתחילת עניין האמור להימשך אחר כך בגלגול בדורות שלאחר מכן, ועל כן מאחר ואין האדם רואה לנצח, לכן נדמה לו כי שכח א-ל או הסתיר פניו.

דברים אלו עולים בקנה אחד עם משל שאמר החפץ חיים זי"ע (חפץ חיים על התורה פרשת כי תשא בד"ה הודיעני), לאדם שהגיע לעיר זרה,

הוא על פי חשבון, בכל שבוע מכריזים לתורה את אלו שצריכים להכריז אותם, אלא שהוא הגיע לשבוע אחד, על כן אינו מבין את הסדר.

כך אמר החפץ חיים זי"ע הוא גם כן באופן הנהגת הבריאה, האדם חי בעולם שנים ספורות, ועל כן אינו יכול לידע את החשבון המתאים עבור הנהגת הבריאה, ועל כן יש לו קושיות על עניינים שונים, אך האמת שאם היה רואה כל דורות מתחילה ועד סוף, היה נוכח לראות כי הכל על פי אמת.

ובענין זה שמעתי מהרה"ק השפע חיים זי"ע שסיפר, כי הרה"ק רבי אליעזר ירוחם בארון זי"ע חתנו של הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע (היה נכדו של הרה"ק רבי יששכר בער מראדושיץ זי"ע) אמר, כי תכף כשיש לאדם קושיא על הרבנו של עולם, קוראים לו לעלות למעלה, כי בעולם הזה אין יכולים לתרץ קושיות אלו עכ"ד.

כיצוא בזה מסופר, על הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע האריך ימים באופן מופלג, ונסתלק לבית עולמו בהיותו יותר מתשעים שנה, ואף זכה להסתופף בצל צדיקים רבים. ומסופר (אהל שמעון - יערוסלאב עמ' כ'), כי פעם אחת שאלו לפניו במה האריך ימים, והשיב ואמר, כי הנה כאשר יש לאדם קושיות על הנהגת הבורא ברוך הוא, הרי בזה העולם נראים הדבר כקושיות, אך לעולם הבא הכל אמת ונכון, לכן קוראים לו לעלות למעלה לראות תירוצים על קושיותיו, אמנם הוא מעודו לא הקשה מאומה על הנהגת הבורא ברוך הוא, ולכן לא היה צורך לקרוא לו לשמי מעלה...

(מעיינות החיים-טעמשוואר)

פעם אחת שאלו לפניו במה האריך ימים, והשיב ואמר, כי הנה כאשר יש לאדם קושיות על הנהגת הבורא ברוך הוא, הרי בזה העולם נראים הדבר כקושיות, אך לעולם הבא הכל אמת ונכון, לכן קוראים לו לעלות למעלה לראות תירוצים על קושיותיו, אמנם הוא מעודו לא הקשה מאומה על הנהגת הבורא ברוך הוא, ולכן לא היה צורך לקרוא לו לשמי מעלה...

וביום השבת נוכח לראות כי הגבאי מכריז לעלות לתורה יהודי פלוני לעליית שיש, והתפלא כי היהודי שישב על יד היהודי שהכריז אותו, היה מכובד הימנו בהרבה, והתפלא מדוע אין הגבאי נותן עליית שיש ליהודי זה, ולא זו בלבד אלא שנוכח לראות כי כלל לא נתן עלייה ליהודי מכובד זה. כך גם בעליית מפטיר לא הבין פשר הדבר, מדוע הכריז דווקא יהודי פלוני, בעוד שהיה יותר שייך לקרוא למפטיר יהודי אחר.

אחר התפילה ניגש היהודי אל הגבאי, ושאל אותו על פי איזה סדר מוזר מכריז הוא את העולם לתורה, השיב לו הגבאי ושאל אותו, וכי היית כאן לפני שבוע, או שתהיה כאן בעוד שבוע, הרי הכל

אוצרות הפרשה



הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: אחר התפילה עברו כל הקהל לפני הרב מבארדיטשוב לומר שבתא טבא, והוא לא היה לו כח אפילו לגשת להרב מבארדיטשוב. אז ניגש אליו הרב מבארדיטשוב ואמר לו: 'גוט שבת, סערצע סערצע, האלט זעך ביי אונז וועט אלעס גוט ווערין' [-שבתא טבא, אהובי צמוד בלבבי, תחזיק עצמך אצלינו ויהיה הכל טוב] ומאז נעשה בעל תשובה גמור, ובזה הבית המדרש שסיפר הזקן לפני ר' נפתלי שם היה המעשה...

על מקומו.

אחר התפילה עברו כל הקהל לפני הרב מבארדיטשוב לומר שבתא טבא, והוא לא היה לו כח אפילו לגשת להרב מבארדיטשוב. אז ניגש אליו הרב מבארדיטשוב ואמר לו: 'גוט שבת, סערצע סערצע, האלט זעך ביי אונז וועט אלעס גוט ווערין' [-שבתא טבא, אהובי צמוד בלבבי, תחזיק עצמך אצלינו ויהיה הכל טוב] ומאז נעשה בעל תשובה גמור, ובזה הבית המדרש שסיפר הזקן לפני ר' נפתלי שם היה המעשה ('אוצר ישראל' עמוד רמח, מפי הרה"ח רבי מרדכי הערש שמרלר זצ"ל).

את הפסוקים בתחילת הפרשה (במדבר ד כב-כג) 'נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם. מִן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְיַמְעֵלָה עַד כֶּן חִמְשִׁים שָׁנָה תִּפְקַד אֹתָם כָּל הַבָּא לְצִבְאָ צִבְאָ לְעֶבֶד עֲבָדָה בְּאֶהָל מוֹעֵד, מוֹצֵא הַרְהֵ"ק הַאֲבִיר יַעֲקֹב זִיעָ"א כַּמְרֻמִּים עַל בְּעַלֵי הַתְּשׁוּבָה, 'בְּנֵי גֵרְשׁוֹן' הֵם אוֹתָם יְהוּדִים שֶׁחֲטָאוּ רַח"ל וְהֵרִי הֵם מְגוּרָשִׁים וּמְרוֹחֲקִים מֵאֵת ה', וְנִשְׁיָאוֹת רֵאשִׁים הוּא כִּשְׁהֵם חוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה. וְהֵרִי הַתְּשׁוּבָה רִמּוּזָה בְּאוֹתֵיּוֹת שֶׁל סוֹפֵי בְּתִיבוֹת: 'נִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי שְׁעוּלִים בְּגִימְטְרִיא 'תְּשׁוּבָה' (עַם שְׁנֵי כּוֹלִלִים). וְעֵלִיָּהִם הוּא שְׁאוֹמֵר הַכְּתוּב שְׁעֵלִיָּהִם לְהִיּוֹת בְּבִתֵי כְּנַסְיּוֹת וּבְבִתֵי מְדֻרְשׁוֹת. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּסִפְר 'פְּתוּחֵי חוֹתָם': לְעִבּוֹד עֲבוּדָה בְּאוֹהֵל מוֹעֵד - בֵּא לְרִמּוֹז דְּהַשָּׁב בַּתְּשׁוּבָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שׁוֹקֵד בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל בְּתֵי כְּנַסְיּוֹת וּבְתֵי מְדֻרְשׁוֹת, דְּזֶהוּ הַצָּרִי הַגְּדוֹל. וְזֶהוּ לְעִבּוֹד עֲבוּדָה בְּאוֹהֵל מוֹעֵד לְרִמּוֹז עַל בְּתֵי כְּנַסְיּוֹת וּבְתֵי מְדֻרְשׁוֹת.

(הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

וכשראה שאין לו עצה התיישב שילך להכומר ביום ראשון ועכשיו ילך גם כן לבית המדרש, וכשהגיע להרחוב של הבית המדרש כבר שמע קול רעש מתפלת הרב מבארדיטשוב, ונתעורר מאד, וכל מה שהתקרב יותר להבית המדרש נתעורר יותר, והרגיש ממש אפיסת הכוחות, עד שהתקרב לחצר הבית המדרש, ובכל כוחותיו הגיע להבית המדרש, והחזיק עצמו בהעמוד של הבית המדרש ועמד כך כל התפילה.

בהעמוד של הבית המדרש ועמד כך כל התפילה. כשהגיע הרב מבארדיטשוב לתפלת 'אהבה רבה' שמע איך הרב מבארדיטשוב אומר בזה הלשון: 'רבונו של עולם, מלאכים דינען דרך, שרפים ואופנים דינען דרך, און לוי יצחק בן שרה סאסיע דינט דיר אויך' [-רבונו של עולם, מלאכים עובדים אותך, שרפים ואופנים עובדים אותך, וגם לוי יצחק בן שרה סאסיע עובד אותך] מבקש אני ממך 'והאר עינינו בתורתך'. וכשמע הדיבורי קודש מהרב מבארדיטשוב הרגיש שכמעט יצא ממנו החיות, והתאמץ בכל כוחותיו שיוכל לעמוד

בעלי תשובה בבית ה'

בשנת תרט"ו נסע הרה"ח ר' נפתלי ז"ל מצפת לחוץ לארץ בתור משולח, לפי שהיו צריכים ממון בשביל לתקן את בית הכנסת של האר"י הקדוש זיע"א. כאשר הגיע לרומניה, לעיר גאלעץ, ראה שם איש זקן יושב בבית המדרש כל היום ועובד את ה', וקראו להזקן 'בעל תשובה'.

ר' נפתלי רצה לדעת מה היה עם הזקן. וניגש אליו וביקש ממנו שיספר לו מה היה עמו ואיך נעשה בעל תשובה. סיפר הזקן, שהוא היה גר בעיר גאלעץ והיה משכיל רח"ל, ולא היה לו לא עולם הזה ולא עולם הבא, הגם שהיה למדן גדול, אבל לא היה מצד הקדושה, ומובן ממילא שמעשיו בסתר לא היו טובים, ועבירה גוררת עבירה, עד שהתיישב בדעתו שאין לו עצה אחרת רק שימיר דתו רח"ל, והלך להכומר וקבעו על יום השבת שאז ימיר דתו רח"ל.

פתאום נשמע שהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א הגיע לעיר גאלעץ לשבות שם בשבת קודש, ובשבת קודש הלכו כל בני העיר להתפלל עם הרב מבארדיטשוב. וביום השבת כשהיה צריך ללכת להכומר, היו כל הדרכים מלאים באנשים שהלכו להרב מבארדיטשוב, והוא הלך לכיוון אחר, ושאלו אותו להיכן הוא הולך, ונתבייש והלך לרחוב אחר, וגם שם שאלו אותו להיכן הוא הולך. וכשראה שאין לו עצה התיישב שילך להכומר ביום ראשון ועכשיו ילך גם כן לבית המדרש, וכשהגיע להרחוב של הבית המדרש כבר שמע קול רעש מתפלת הרב מבארדיטשוב, ונתעורר מאד, וכל מה שהתקרב יותר להבית המדרש נתעורר יותר, והרגיש ממש אפיסת הכוחות, עד שהתקרב לחצר הבית המדרש, ובכל כוחותיו הגיע להבית המדרש, והחזיק עצמו



קו 'מחברים' ^{בס"ד}

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8



תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

לימוד א"ב עם בנו לפני ברכת התורה | אמירת 'שלום' לאביו
אשר שמו 'שלום' | קיבל ספר במתנה ומצא בתוכו דפים
שונים | קצבה מביטוח לאומי בתוספת ריבית



הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

והציצית מלכלוך וטינוף).

וכן נמי בדין דהלוא ידוע דאותיות התורה אינם כאותיות של שאר הלשונות, להבדיל, אלא רמוז בכל אות ואות סודות התורה, וכל נקודה ונקודה יש בה רמזים לעולמות עליונים, [עיין בגמרא שבת דף קד. ובב"י בס"י ל"ו בצורת האותיות]. והלימוד התורה מתחיל בהכרת האות לקריאה ואח"כ מקרא, ולכן ודאי יש בזה קיום מ"ע דתלמוד תורה, לידע האותיות לקרוא אותם, שהאותיות גופא קבלנו בלוחות הברית והם גופא תורה ומקיים בזה המ"ע.

מיהו כיון שהעולם אינו מכוין לזה שזה תלמוד תורה ומדמין שזהו רק הכשר, הרי דומה לתחנונים שיש בהם דברי תורה שיש פוטרין מברכת התורה, עיין בשו"ע ס"ס מ"ו, ובמ"ב שם ס"ק כ"ז, שלמעשה נהגו להחמיר בזה. ולמעשה נראה דראוי לברך ברכת התורה קודם לכן ולכוין בלימודו עם הילד לקיים מצות ת"ת, אבל בשעת הדחק כששואל ממנו על איזה אות כיצד לקרואה אינו צריך למנוע מפני ברכת התורה, שיש לו על מה לסמוך שאין מתכוונים למצות ת"ת וכמ"ש.

וביותר נראה שאפילו נימא שהאותיות רק הכשר, כיון שאי אפשר לידע מקרא בלעדי ידיעת האותיות הוה כגוף המצוה, וכן משמע בפסקי תוס' זבחים (ס"ט), דאם א"א לקיים מ"ע בענין אחר לא בעינן בעידנא דמיעקר לאו לקיים עשה, והיינו דחשיב עי"ז בעידנא, ע"ש, וה"ה בענינו י"ל דהכשר שא"א בלעדיו חשיב כגוף המצוה. וע"כ זהו כן בכלל מצות ת"ת, וכשמכוונים לכך מקיימין המ"ע. ואולי גם אין ליקח עלה שבר מדינא אלא מפני שימור או נגינות טעמים וכמ"ש לעיל.



הרמ"א דס"ל דלימוד אותיות התורה זהו ג"כ בכלל מצוה דתלמוד תורה, ונכלל בכלל מה שמחוייבים ללמד בנו מקרא, שבוה גם מלמדו לקרוא.

(אמנם הגר"א שם מתמה דהלוא אמרו בגמ' דמיד שמתחיל התינוק לדבר מלמדין אותו "תורה צוה" וכו' והיינו דגמ' פליג ולא ס"ל כהתנחומא אלא מיד שראוי לכך מחנכו להכשירו למצוות. ונראה דנ"מ עוד בין השיטות, לענין להלביש הילד ב"טלית קטן" קודם ג' שנים, לדעת הרמ"א אין להלבישו דהוי כערל, אבל לדעת הגר"א כיון שראוי למצוה שיכול בעצמו ללבושו ולשומרו א"כ ראוי הוא כבר לחינוך, ויכולים להלבישו. והנהגין להלבישו כשהוא בן ג' מבואר בכף החיים (י"ז) דהיינו כדי לזכותו במצוה כיון שראוי לו, וכן נהגו ומקובל היום בהרבה מקומות, אבל גם אז אינו חיוב מדין חינוך וכמ"ש בגמ' דמשיועד להתעטף, דאינו אלא כשהוא בן ו' וגם יכול לשמור הבגד

לימוד א"ב עם בנו לפני ברכת התורה

שאלה: נדרשתי לאשר שאלני אב אחד, שיש לו צורך לפעמים ללמוד עם בנו הקטן א"ב לפני שהאב מברך ברכת התורה, אם צריך ברכת התורה לזה, ושורש השאלה אם לימוד א"ב הוא גם כן לימוד התורה ובכלל לימוד מקרא שהאב חייב מה"ת, או דזהו רק הכשר לת"ת ולא דמי ללימוד מקרא גופא דהיא המצוה, וע"כ א"צ ברכת התורה לזה.

תשובה: נראה להוכיח מהא דאיתא מנדרים לז. שמותר ללמד לתינוקות מקרא בשכר מפני שכר שימור או נגינות ופיסוק טעמים, ולכאורה אמאי לא קאמר דשרי משום שכר לימוד א"ב, שעל זה מותר ליקח שכר שאינו בכלל מקרא, אע"כ מוכח דבאמת זה הוי בכלל מקרא ואסור ליקח ע"ז שכר, אבל יש לדחות דהתם מיירי בגיל מבוגר יותר דל"ש לומר שמלמדו א"ב ולהכי נקט טעם נגינת טעמים או שכר שימור.

ואולם נראה להוכיח ממה שכתב הרמ"א בהלכות מלמדים (רמ"ה סעיף ח) דילד כשמלאו לו ג' שנים שלימות מלמדין אותו אותיות התורה. והגר"א שם מביא מקור לדברי הרמ"א מהא דאמרו במדרש תנחומא בפר' קדושים דשלוש שנים ערלים יהיו לכם הכתוב מדבר בתינוק דעד שלוש שנים הוא כערל ואינו שייך במצוות, ולכא"ו היינו דוקא בגוף המצוה שייך לומר כיון שהוא כערל אין שייך במצוה אבל א' ב' שהוא רק הכשר ללימוד, שייך אף בפחות מכן, וע"כ מבואר דעת

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com





תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מתתיהו דייטש שליט"א
גאב"ד רמת שלמה ובעל נתיבות אדם

האם צריך להחזירם לנותן המתנה או דכיון שהביא לו במתנה את הספר הרי הביא לו את כל מה שנכלל עמו.

תשובה: צריך להחזיר לו את הדפים הכתובים, או לכה"פ להודיע לו שהיו בתוך הספר דפים שונים, כי מסתבר שחבירו לא העלה דעתו שישנם בתוך הספר דפים אלו.

ובדידי הוי עובדא, שבא הפעמים שהייתי אצל מרן הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל נתן לי במתנה את ספרו 'שו"ת שבט הלוי' חלק ו', ובשובי לביתי הבחנתי כי ישנם בשולי הגליון הוספות והערות שונות בכת"י מרן זצ"ל, ונסעתי שוב לב"ב להודיע למרן זצ"ל על כך ולשאלו כדת מה לעשות. לאחר ששמע השאלה, ענה מרן זצ"ל: 'אליבא דאמת הייתי צריך לקחת את הספר בחזרה וליתן לכם ספר אחר, כי על דעת שיש כאן הוספות בכתב ידי לא הייתי נותנו, אך כבר כתוב בחז"ל כיון דזכה זכה... והוסיף לבקש שאעשה 'צילום' מהערותיו ואמסור לו.



קיבל ספר במתנה ומצא בתוכו דפים שונים

שאלה: אחד שקיבל במתנה מחבירו איזה ספר, ומצא בין דפיו חידושי תורה כתובים בכת"י,

אמירת 'שלום' לאביו אשר שמו 'שלום'

שאלה: אחד שאביו נקרא בשם 'שלום', האם מותר לו לשאול בשלום אביו ע"י אמירת 'שלום'.

תשובה: יכול לומר לו 'שלום' באופן שיהא ניכר שכוונתו רק לברכו ולא להזכיר את שמו.

והנה בשו"ת תורה לשמה להבא"ח (סי' רסד) דן במי שאמו נקראת 'מזל טוב', האם מותר לבנה להגיד לה 'מזל טוב', ומסיק דכיון שכוונתו לברכה ולתפילה כמנהג העולם, ואין כוונתו לקוראה בשמה שרי. ועי' בס' חוט השני (כיבוד אב"א, עמ' רפ) דמ"מ יאמר להם 'מזל טוב' או 'שלום' באופן שניכר שרוצה לברכם ולא להזכירם בשמם.

וכע"ז נשאל בס' יפה ללב (חלק ג, סי' רמב, אות ח) באיש ששמו 'רבינו', האם מותר לבנו לקראו כן.

הרה"ג רבי פנחס וינד שליט"א

בעמח"ס ברית פנחס וראש בית ההוראה לענייני ריבית

להם הסדר זה, שאם מאחרים לתת את המענק יוסיפו יותר, וא"כ הרי זה כנדוניא שיש בתחילה שני הברירות שמותר להוסיף יותר.

אולם לאחר העיון נראה דאין היתר זו נכון, דהיתר של נדוניא היינו רק באופן שיש לו האופציה השניה בידו לשלם לאחר זמן יותר, ואין המקבל יכול לתובעו לשלם לפני זה, אבל אם ביד המקבל לתבוע מהנותן שישלם כפי ההתחייבות הראשון, ואין הברירה ביד הנותן לשלם את האופציה השניה, ורק אם יאחר לשלם יוסיף אין בזה היתר של נדוניא, דבאופן זה נחשב התשלום הראשון כחוב, וכל מה שמוסיף הוא על ההמתנה. וא"כ גם במעשה זו הרי מצד כללי החוק הם מחויבים לשלם מיד, ואין להם האפשרות לחכות ולהוסיף, וביד האב לתבוע מהם הכסף, וא"כ אין בזה היתר של נדוניא.

ונראה דהוא הדין בשאר תשלומי המדינה וכגון בארנונה שהמאחר מוסיף לשלם, שאין בהם היתר של נדוניא, אף שאינו משלם עבור איזה דבר שקיבל והוא רק חוב שהמדינה מחייבת, דכיון שאין בידו לבחור איזה אפשרות רוצה לשלם מיד או לאחר לשלם בתוספת, אלא העירייה תובעת ממנו את הכסף מיד, אין בזה היתר של נדוניא. אלא שיש בזה היתר אחר וכמבואר בספרינו 'רביית הלכה למעשה' (פרק יז סעי' נה-נו), כיון שאינו משלם מרצונו אלא כן הוא קביעת החוק.



יותר ואין התוספת עבור איחור התשלום כי עדיין אינו חייב כלום אלא לכתחילה מתחייב דבזמן מאוחר ישלם יותר, אבל אם בתחילה התחייב סכום מסוים ולא יותר ואחר שכבר מחויב רוצה להוסיף יותר עבור האיחור יש בזה איסור דנמצא מוסיף עבור ההמתנה ויש בזה משום רביית.

וא"כ היה מקום לומר דכן הוא גם במענק לידה, שאין המענק כתשלום עבור החוב שהוא משלם לביטוח לאומי, שהרי לוקחים ממנו כסף בכל אופן, אלא שיש להם הטבה ומתנה מיוחדת שהם נותנים מענק לכל לידה, וא"כ הרי בתחילה יש

קצבה מביטוח לאומי בתוספת ריבית

שאלה: מעשה שהיה, נולד לו בן בשעה טובה וכנהוג מקבלים מענק לידה מביטוח לאומי, למעשה לאחר שכבר אישרו לו המענק התאחר מאוד קבלת המענק, לאחר כמה שבועות קיבל את המענק בתוספת ריבית על איחור קבלת המענק, ומסתפק האם יש בזה איסור רביית, דהרי מקבל יותר עבור האיחור.

תשובה: יש בזה איסור רביית. אלא שיש לביטוח לאומי 'היתר עיסקא', ולכן אפשר לסמוך להקל, ואפי' אם אין לאב זה נכסים המרויחים אפשר להקל דהרי הלווה הוא ביטוח לאומי ולא האבא.

סברת הדברים: לכאורה היה מקום לומר דאין בזה חשש איסור דהרי מבואר ברמ"א (סי' קעו סעיף ו) דאין איסור רביית בנדוניא, והיינו דאם האב מתחייב בתחילה שאם אשלם עכשיו את הנדוניא אתן סכום זה, ואם אשלם בעוד תקופת זמן אשלם יותר, אין בזה איסור, דכיון שאינו משלם עבור חוב אלא מתחייב בעצמו לתת מתנה לבנו, יכול להתחייב בתחילה בשני אופציות דבזמן זה ישלם סכום זה, ואם יאחר לשלם ישלם

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com





פנימי הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פנימי הדף היומי

מסכת בבא מציעא דף קט-קטו



יסורים שאינם מבטלים תורה

בגמ': דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא וספר מתא כולן כמותרין ועומדין דמי. (בבא מציעא קט, א).

בספר הכתוב לחיים (מזמור צד) פירש הגר"ח פאלאגי בתהילים (צד, יב) 'אֲשֶׁרִי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תִּסְרְנֵנִי וְהַיְתוֹרֶתְךָ תִּלְמְדֵנִי', יתכן לומר שהוא כלפי מה שאמרו בסוגיין, במקרי דרדקי שמכה אותם יותר מדאי שבה הוא גורם לבל ילמדו בתורה היטב, הרי שע"י היסורים לא לומדים היטב, וזהו שאמרו 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יה' שיש לו יסורים, ואעפ"כ 'ומתורתך תלמדנו', שאין גורמים היסורין שלא ילמד בתורה היטב.

לא תלין בערב שבת

בגמ': תנו רבנן מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה לתלמוד לומר לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום שנאמר ביומו תתן שכרו (בבא מציעא קי, ב).

בספר החינוך (מצוה רל) כתב, שבערב שבת אין לאו של 'לא תלין פעולת שכיר', כיון שא"א לפרוע בליל שבת, אע"ג שהוא רק איסור דרבנן לפרוע בשבת, מ"מ כיון שחז"ל אסרו שוב לא שייך בזה לא תלין.

ובשדי חמד (פאת השדה כללים מערכת ב סי' כו) כתב בשם מהר"ם גאלאנטי בספרו ספר זבח השלמים (פרשת כי תצא דף מב סי' קכב), על הפסוק 'ביומו תתן שכרו' שהוא ראשי תיבות שב"ת, וביאר שאף על פי שהשוכר שכיר בער"ש אינו עובר על לאו של 'לא תלין', מ"מ אם משלם בערב שבת מקיים המצווה של 'ביומו תתן שכרו', ואף זוכה לנשמה יתירה שקונה האדם בשבת, ועיי"ש בשדי חמד שהאר"ק בזה הרבה.

ובאור שמח (שכירות פי"א ה"ב) כתב להוכיח לנידון זה מדברי הירושלמי (ר"ה פ"א ה"א), שמבואר לגבי קרבנות נדרים ונדבה שאינם קרבים ביו"ט, ובחג השבועות שהוא יו"ט אינו יכול להקריב, ואמרה תורה הקריבהו מבעוד יום כדי שלא יבא לידי 'בל תלין', אעפ"י שאינו יכול להקריבו ביו"ט, וכשם שלגבי קרבנות שזמנם עד הבוקר יש בהם משום בל תאחר אם אין מקריבים עד יו"ט, גם לגבי לא תלין שכר שכיר בער"ש, צריך לשלם בער"ש כשגמר עבודתו אעפ"י שהלאו עובר רק כשעובר עליו בוקר אחד, מ"מ צריך להבטיח מקודם שכשיבוא הזמן שצריך לשלם לו כבר יהיה השכר בידו.

לא תלין בפועל גוי

במשנה: גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו (בבא מציעא קיא, א).

הרמב"ם בספר המצוות (עשה ר) כתב, שגם בעכו"ם יש מצוות עשה של 'ביומו תתן שכרו', ובשדי חמד (פאת השדה כללים מערכת ב סי' כו) כתב לתמוה שבסוגיין מבואר שרק בגר תושב יש

יודע ציד וכו' ופוק חזי מה אמר הוא על עצמו, 'הנה אנכי הולך למות וגו' ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שהיינו שהוא מסתכן בכל יום בין גדודי חיות, וכן פירשו הרמב"ן, ומעתה איך יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות.

אמנם מי שהוא עני ועושה זו למחייתו, לזה התורה התירה כמו כל סוחרי ימים מעבר לים שכל מה שהוא לצורך מחייתו ופרנסתו אין ברירה, והתורה אמרה 'ואליו הוא נושא את נפשו'. והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין מפני מה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר עצמו למיתה לא על שכרו כו'.

אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו, ומתאוות לבו הוא הולך אל מקום גדודי חיות ומכניס עצמו בסכנה, הרי זה עובר על 'ונשמרתם מאוד כו'. וז"ל הרמב"ם (רוצח ושמירת נפש פי"ב ה"ו), וכן אסור לאדם לעבור תחת קיר נטוי כו', וכן כל כיוצא באלו ושאר הסכנות אסור לעבור במקומן.

ובשו"ת אגרות משה (חו"מ ח"א סי' קד) נשאל אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שנקרא באל בלע"ז, שיש לחוש לסכנה כמו שאירע לאחד מכמה אלפים שנסתכן, והשיב שיש להתיר שהרי מפורש בסוגיין על הפסוק 'ואליו נושא נפשו', מפני מה נתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו, הרי שמותר להתפרנס אף כשיש חשש סכנה לאופן רחוק, וממילא אף כשיש חשש שיהרוג אחרים באופן רחוק כזה מותר, שהרי מה זה שונה מהחשש שיהרג בעצמו, שגם להרוג את עצמו יש איסור 'לא תרצח' ומ"מ מותר בחשש רחוק כזה לצורך פרנסה, א"כ גם בחשש סכנת אחרים יש להתיר בחשש רחוק כזה, ועוד שאם לא נאמר כן שמותר להכניס עצמו לסכנה, לא היה רשאי בעל האילן לשכור אותו, אלא ע"כ שמותר. והוסיף, אבל ודאי מסתבר שזה דוקא כשהפועל ג"כ נכנס לזה ברצונו, אבל בעל האילן ודאי שאין לו רשות להכניס אף בספק הרחוק כזה אלו שלא ידעו או לא רצו להכנס אף בספק רחוק כזה.

מצוה זו, ומנ"ל לרמב"ם חידוש זה שגם בעכו"ם הדין כן.

כיוצ"ב כתב גם החינוך (מצוה רל) שבאינו יהודי ג"כ יש מצוות ביומו תתן שכרו, ועייין במנ"ח מה שכתב בזה.

בענין זה כתב האדר"ת (סדר אליהו עמוד קה), בראשית ירח אלול בשנת תר"ס, בטרם עזבי את העיר 'ריגא' נתתי לרופא אינו יהודי לתקן את השיניים המלאכותיות שלי, ובעת גמרתי לא רציתי לתת לזוגתי תחי' לשלם לו, מפני שעלה ברעיוני דברי בעל ספר החינוך ז"ל שגם באינו יהודי יש מצוות 'ביומו תתן שכרו', וא"כ מצוה בו יותר מבשלוחו, וחשבתי לומר שמצוה בו גם יותר מאשתו אף שהיא כגופו.

אבל כמדומני שנענשתי בזה, שאני נדרתי עמו בעד עשרה רובל, והיא זוגתי תחי' הושווה עמו גם בעד תיקון שיני נכדתנו הילדה תחי' לאוי"ט, אחד עשרה רובל, ואני לא ידעתי מזה, ושלמתי לו י"ב רובל והוא קיבלם ברצון, וכמוכן לא גילה לי מזה ולא החזיר לי רובל אחד, ונחמתי בליבי על הפסד הרובל, וגם על הלא תעשה של לא תחנם, ואמרת' אל תצדק הרבה, המקום ימלא חסרוני.

עבודה מסוכנת לפרנסתו

בגמ': ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו דבר אחר ואליו הוא נושא את נפשו כל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו (בבא מציעא קיב, ב).

בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סי' י) כתב, שאסור לאדם לצוד חיות כל שאין זה לצורך פרנסתו ואין עיקר כוונתו כלל בשביל פרנסתו, משום שהוא אכזריות, וכן מפני שהעושה כן צריך להכנס ביערות ולהכניס עצמו בסכנות גדולות במקום גדודי חיות, ורחמנא אמר 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', ומי לנו גדול ואומן בקי בצידה יותר מעשו שהכתוב העיד עליו 'ויהי עשו איש

מקח טעות במכירת בית בא"ל

במשנה: החובל את הריחים עובר משום לא תעשה וחייב (בבא מציעא קטו, א).

בש"ת בית שלמה (ח"ב סי' קצד-ה) נשאל על יהודי שקנה מעכו"ם שני וערב שהיו קבועים בו אבנים טובות, והיהודי לא ידע שיש איסור בדבר, ואחר שכבר נתן המעות לעכו"ם וגם קבלו לרשותו נודע לו שאסור, ותיכף הלך לעכו"ם ונתן לו את האליל ושברו העכו"ם, וחזר הישראל וקבלו ממנו ועשה מהאבנים הטובות תכשיט לאשה.

וכתב שם הרב השואל כמה סניפים להתיר זאת, ואחד מהם הוא עפ"י דברי המשנה למלך (ע"ז פ"ו) לענין אם מכר ישראל לחבירו עבודה זרה והישראל לא ידע שיש בזה איסור, הדמים מותרים משום שהמקח היה בטעות והדמים חוזרים.

והשיב לו הבית שלמה שכאן אין זה מקח טעות, שהרי ידע שיש שם ע"ז רק שלא ידע שאסור לקנות ע"ז. אך למעשה חזר בו הבית שלמה מפסק זה עפ"י דברי תוס' בסוגיין (ד"ה וחיוב) שתמהו על הנאמר במתניתין שחובל רחיים לוקה, וחשיב בגמרא לאו הניתק לעשה, ותירצו שמכיון שהיה שוגג שאם היה יודע שהוא אסור לא היה חובלו הרי זה זכייה בטעות וחוזרת, הרי בפירוש שהנוטל משכונן בשגגה ואם היה יודע שאסור לעבט מהלוה לא היה עושה כך, נחשב לטעות אף שהטעות הוא לא בחפץ כי אם בגלל האיסור, וכמו"כ גם כאן שהיה לו טעות בגלל האיסור שבדבר הרי זה מקח טעות.

לצרכי חייו מידי יום ביומו, מפני שאיברא עליה קרמי, התורה הטילה מצות צדקה מיוחדת על המלוה שהעני חייב לו כסף.

ובקונטרס תפארת ישראל (מודז"ץ, ח"א עמוד כב) ובספר דברי ישראל (כללי אורייתא אות מ) מובא, שפעם באו לפני רבי יחזקאל מקוממיר שני מחותנים, אחד עשיר, ואחד עני שלא היה ביכולתו לשלם את הוצאות הנישואין, וציווה הרבי לעשיר שיתן להעני צרכי הנישואין, ואמר תורה היא, מי שחציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אי אפשר, בן חורין אי אפשר כופין את רבו וכו', ולכאורה למה כופין את רבו דווקא, הלא כולם חייבים במצות הכנסת כלה, ויקבל נדבות ויפדה את עצמו ויכל לישא בת חורין, אלא כשנפלה דליקה בבית ועומדות שם חביות מים בוודאי לא ילכו לבתים אחרים לחפש מים לכבות, רק יקחו החביות מים ששם בבית ויכבו, כן הדבר הזה.

וראה עוד בביאור הגר"א (דברי הימים טז ח) שבנזדמן לאדם ענין של צדקה הוא לטובתו, שכתב, 'הודיעו בעמים עלילותיו', עלילות היינו החסד הגדול שמתנהג הקב"ה עם עם ישראל בתת לאיש איזה טובה מהטובות, ואחר כך מחסרהו הטובה ההיא כדי להמציא מזור למחלתו, היינו דבר שיכפר לו עונו בעולם הזה, ובספר שערי רחמים כתב עוד, ומה הן עלילותיו רחום וחנון וכו', כמו שאמרו המתחייב מיתה מזמן לו הקב"ה עני ונותן לו צדקה וצדקה תציל ממות.

מי שנזדמן לו עניין של צדקה מחויב בו יותר מאחרים

בגמ': אמר רב ששת הכי קאמר ואם איש עני הוא לא תשכב ועבוטו אצלך הא עשיר שכיב ועבוטו אצלך. (בבא מציעא קיד, ב).

בספר אמרי צדיקים (איטינגא, אות כה) הביא מעשה באיש עני אחד שגר בבית של יהודי עשיר, ולא שילם לו שכר דירה, לאחר זמן מה כשרצה בעל הדירה להוציאו החוצה, פנה העני לבעל החידושי הרי"ם ובכה לפניו על אשר רוצה בעל הבית להוציאו מביתו.

שלח החידושי הרי"ם את משמשו לקרוא לבעל הדירה ואמר לו שלא יוציא את העני מדירתו, שאל העשיר את הרבי מדוע מוטל עלי החוב להחזיקו בביתי חנם ולוותר לו סכום גדול כזה, יתנדבו איזה אנשים לקבץ בעבורו סכום מעות דמי תשלומי הדירה ואנכי אתן שכמ אחד יותר מכל בני גילי הגבירים, השיבו החידושי הרי"ם אמנם כן היא, לאשר הבורא הזמין אותו לך שיהיה דר בביתך מוכח שעליך מוטל הדבר ובע"כ תסבול ממנו. ועיי"ש שהוכיח כדבריו מדברי הגמ' בגיטין (מא, הו"ד בפניני הלכה שם).

בספר באורח צדקה (עמוד שפג) כתב בשם בעל הדרך אמונה, שהוסיף להוכיח כן מהמבואר בסוגיין שחייב המלוה לדאוג לצרכי חייו של הלוה, ואינו רשאי ליטול ממנו חפצים שהלוה נזקק להם

שִׁיתוֹת עֵינֵי וְהַדְרֵי מַפִּיקָא

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות



הרה"ק רבי יצחק אייזיק אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע ט' סיון תרל"ג

ברורה לך, אבל דומה עלי כי הסיבה לך היא כי ידוע נטע היהודי שבזו השנה התבואה לא עלתה יפה, סחורה קלוקלת צמחה לו והיא לא הייתה ראויה למכירה. החליט איפוא היהודי, ככל הנראה, לשרוף את השדות על התבואה, וכך ישלם לו הביטוח את כל ההפסדים מתחילה ועד סוף, והוא את נפשו הציל.

אם תמתינו כמה דקות, השלים הכומר את דבריו, אשלח את שמש הכנסייה להזמין הנה את עדי הראייה והם יספרו לכם את שראו עיניהם. לא המתין הכומר לתשובתם של אנשי הביטוח ותיכף ביקש מהשמש שיזמין הנה מיד את פלוני ואלמוני, כדי שהללו יספרו את אשר "ראו".

לאחר זמן קצר הופיעו שני ברנשים משולי החברה של העיר, טיפוסים מפוקפקים בעליל, ובשפה עילגת סיפרו כי הם ראו את היהודי מגיע עם לפיד אש ופח נפט ושרוף את השדות. הם האריכו בתיאורים חיים של המאורע ועל האש שהתפשטה במהירות וכמעט שסיכנה את כל בתי העיר. אנשי הביטוח שמחו מאוד על המידע ופנו תיכף לשלטונות לדווח על המאורע.

ר' נטע שלא ידע מכלום הופתע עד מאוד כשפתח את המכתב שהגיע אליו מהנהלת הביטוח. הוא כשלעצמו היה סבור שהמעטפה מכילה המחאה בנקאית על כל סכום הנזק שהסבה השריפה: המישים אלף זהובים. אך לא כך היה: המעטפה הכילה זימון בהול לבית המשפט הממשלתי בעוון נסיון הונאת הביטוח בנסיבות מחמירות, ועוון סיכון שלום הציבור בהצתה מכוונת של שדות התבואה. אל הזימון היה מצורף גם עדותם של שני הברנשים שטענו כי הם אלו שראו את היהודי מצית את השדות.

המחשבה הראשונה שעלתה בראשו של ר' נטע הייתה: הנה לי שמותיהם של מציתי האש! אכן, מאז השריפה הגדולה הטרידה השאלה את מנוחתו של ר' נטע ללא הרף: כיצד אירעה השריפה הגדולה? הלא אמצעי בטיחות רבים היו מפוזרים בשדות, והם נועדו למנוע מקרים שכאלה; לא היה זה יום חם מהרגיל והשמש לא יקדה; בדרך הטבע לא הייתה אמורה השריפה לפרוץ. דומה היה על ר' נטע כי מדובר בהצתה, אך כיצד יוכל לדעת מי הם המציתים ומה היו מניעיהם?

עתה שהתברר כי הם העדים, מיד חשב ר' נטע כי "כל הפוסל במומו פוסל", בוודאי ברנשים אלו שיודעים היטב מה הוא כביכול עשה, הם בעצמם עשו כך. הם אלו אחרים אלו שהציתו את השדות, וכיון שכן נהלים להם כל פרטי האירוע. ר' נטע הכיר היטב את אותם ברנשים רעי לב, וידע כי קנאתם ושנאתם יכולה להביאם לידי מעשים מכוערים אלו, אלא שלא פילל ולא מילל ששתי רעות יעשו: שהם מסוגלים גם לשרוף את שדותיו וגם להעליל עליו שהוא זה שעשה זאת.

לאחר בירור קצר שערך ר' נטע הוברר לו כי ידיו של הכומר הרשע בוחשות בקערה זו. הבין איפוא ר' נטע שהכומר הוא זה שיזם את התוכנית כולה: הוא זה ששלח את הברנשים לשרוף את



התבואה, ולא נותר מהם כלום.

אין לשער ואין לתאר את גודל צערו של ר' נטע בראותו את מעשי ידיו עולים באש, אך נחמה הייתה לו: בהיותו בר דעת והשכיל ר' נטע לבטח את כל רכושו בביטוח ממשלתי רחב היקף. אמנם ביטוח זה עלה לר' נטע בסכומי כסף גדולים, מדי שנה בשנה, אך עתה התברר שהיה זה צעד נבון בהחלט: הביטוח היה עתיד לשלם את כל הנזק שחוללה השריפה, מהחל ועד כלה. היה זה ביטוח מקיף וכולל שכיסה את כל הנזקים עד לפרוטה האחרונה.

תוך זמן קצר הגיעו אנשי הביטוח כדי לבחון את השדות השרופים ולאמוד את גודל הנזק, על מנת להכין את התשלום המלא לר' נטע. אנשי הביטוח סובבו בשדות, בדקו היטב את הנעשה, עיינו בספרי החשבונות של ר' נטע, והגיעו למסקנה כי הנזק עומד על סכום של חמישים אלף זהובים, והודיעו לר' נטע כי בהקדם ממש יגיע אליו הסכום במלואו.

בעוד אנשי הביטוח מסיימים את ענייניהם אצל ר' נטע ומתכננים את צעדיהם לשוב אל ביתם, הגיע אליהם שמש הכנסייה המקומית ולחש באזניהם כי מוטב יעשו אילו יואילו לבוא לביקור נימוסין אצל הכומר המקומי, שכן מידע חשוב יש לו בעבורם, כזה שיכול להביא להם רווחים עצומים שהם אינם מעלים על דעתם.

אנשי הביטוח לא התמהמהו ותוך שעה קלה כבר היו ישובים סביב שולחנו של הכומר המקומי, שונא ישראל מובהק, איש רע מעללים וערמומי הפליא. לאחר שהכומר ציווה להגיש בפניהם כיבוד, החל ללחוץ באזניהם: הלא תדעו כי בני העיירה מגיעים לשתף אותי בכל ענייניהם וסודותיהם ומבקשים ממני את עזרתי ועצתי. ובכן, אני מרשה לעצמי לשתף אתכם בסוד מעניין שנודע לי: אמש הגיעו אלי שני אנשים מתושבי העיירה וסיפרו לי כי בעיניהם ראו את נטע היהודי, בעל שדות התבואה, מגיע בחשאי לשדותיו כשבידו לפיד אש בוער ופח נפט גדול. לאחר שהתיו את הנפט על התבואה, הוסיף נטע והבעיר את התבואה, וכך נשרפו כל השדות.

שמה תשאלו, המתקין הכומר סוד, מפני מה עשה זאת נטע היהודי? אין אני יודע תשובה

הרה"ק רבי יצחק אייזיק אייכענשטיין מזידיטשוב בעל פירוש מהרי"א על המדרש זי"ע נולד תקס"ה לאביו הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תוספות יום טוב זי"ע.

אלפים הלכו לאורו, ונהגו ממנו עצה ותושיה, וגדולי הדור היה מתלמידיו ובתוכם הרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע, והרה"ק ר' ישכר בעריש מווערעצקי בעל מלבושי שבת וי"ט זי"ע.

נסתלק בזידיטשוב לגנזי מרומים ט' סיון בשנת תרל"ג. ההילולא של רבינו חל לעולם באותו יום בשבוע שיחול בו יום הקדוש שלאחריו.

כשיצא ממכבש הדפוס הספר פאר יצחק שהוא שיחות ודברי תורה וסיפורים מרבינו, קרא הרה"ק ר' אברהם שלום האלבערשטאם ראש שושלת סטראפקוב בעל דברי שלום זי"ע הספר מראשו לסופו, ואמר על רבינו שהיה יוצא מן הכלל בעבודתו הקדושה בדביקות נוראה מאוד, ולא היה עליו שום פלגאה בדורו כי כל הצדיקים ראו בו אור קדוש עליון, ואמר בארשת צער על פניו: איך האב אים געקענט קענען און האב איהם נישט געקענט. [היה באפשרותי להכירו אבל לא הכרתי].

בכל יום היו מכריזים בשמים "יצחק אייזיק בן עטיא לערענט תורה לשמה

הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע העיד על רבינו כי בכל יום מכריזים בשמים "יצחק אייזיק בן עטיא לערענט (-לומד) תורה לשמה", בשעה שרבינו השמיע דברו ותרותו התגלו אליו בשמות מעולם העליון, ובתוך כדי אמירתו דברי תורה היה אומר "רבן שמעון בן יוחאי וחברייא דיליה נמצאים כאן, הפמליא של מעלה נמצאים כאן" היה רגיל לספר מה שראה ושמע בשמים ממעל שהרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע אמר פעם עליו: הלא הוא יושב בשמים!.

(זכרונם לברכה מהרה"ק השפע חיים מצאנז זי"ע)

שינה פניו במשפט

להבות האש הענקיות ליחכו ברעבתנות רבה את שדות התבואה הגדולים של ר' נטע. במהירות עצומה הפכו את השטחים הזהובים למאכולת אש. השדות שהיו עמוסים בחיטה, תאוה לעיניים, ושהיו עתידים להיקצר על ידי פועליו של ר' נטע ולהפוך לקמח משובח, בערו באש חזקה שלא הותירה להם כל סיכוי. רק לאחר מאמצים רבים הצליחו פועליו של ר' נטע להשיג שליטה על האש הבערת, אך כבר היה זה מאוחר מדי: השדות נשרפו לחלוטין, יחד עם כל מחסני



את שכביכול ראו עיניהם כיצד אנכי שורף את שדותי, אולם לאחר גמר עדותם, כשהשופט ביקש מהעדים לזהות את הנאשם כי אכן הוא זה שאותו הם ראו שורף את השדות, הסתכלו בי העדים במבט נוקב ואמרו בנחרצות: לא ולא! אין זה היהודי ששרף את השדות! עדותינו היא על נטע היהודי, זה שמתגורר בעירנו, ואותו ראינו מבעיר את הבערה! היהודי שעומד לפנינו - כלל אין אנו מכירים אותו.

הקטיגור לא ידע את נפשו, שכן הוא ידע היטב שזהו האדם עליו מתקיים המשפט, והוא ביקש מהעדים לגשת שוב אל מקומו של הנאשם ולזהות אותו. אך העדים בשלהם: איש זה אינו מוכר לנו כלל, הוא אינו נטע היהודי והוא אינו זה ששרף את השדות.

מהומה של ממש החלה להיות בבית המשפט. הקטיגור איבד את עשתונותו ולא הבין מה קרה להם לעדים שלפתע טוענים כי איש זה אינו נטע היהודי. הקטגור עצמו הכיר את ר' נטע והוא ידע היטב כי בו הדברים אמורים, גם העדים הלא אמורים להכיר אותו, והנה לפתע דבר שכזה.

השופט ניסה גם הוא את כוחו ושאל את הנאשם: האם אתה הוא נטע היהודי ממקום זה וזה אשר פרטיו האישיים הם כך וכך. ר' נטע ענה בקול: בוודאי! כך שמי זה זכרי! שוב פנה השופט לעדים ושאלם: האם אדם זה הוא נטע היהודי? האם אדם זה הוא זה ששרף את השדות? והעדים עונים בבטחון עצום: זה אינו נטע ואת האיש הזה לא ראינו שורף את השדות.

לנוכח החוכא והאיטולאל שנהיה באולם הדיונים, חשד השופט כי נעשה כאן נסיון להוליך אותו שולל ולהשימו ללעג ולקלס. השופט איפוא מיהר לנעול את הדיון וקבע: הלא הקטיגור מודה שהאיש העומד לפנינו הוא נטע היהודי החשוד בשריפת השדות, ואילו העדים טוענים בכל תוקף כי לא הוא זה ששרף את השדות אלא אדם אחר; הרי לנו שהעדים מעידים על חפותו של הנאשם, והרי אני קבל את דבריהם וקובע כי נטע היהודי יצא זכאי בדיון.

לשמע דברים מופלאים אלו נענה רבי אליהו ואמר: עתה מבין אנכי את דברי אבי מורי שאמר שלא נותרה לו עצה אלא לשנות את הצורה, כי אכן היה זה לאחר שכלו כל הקיצין והשופטים בקשו להעניש אותך בעונש חמור מאוד, וכשהשתנתה צורתך היה זה המוצא היחיד להוציאך זכאי, שהעדים לא הכירוך ובכך העידו כי לא אתה הוא זה ששרפת את השדות.

(ספיר ויהלום פר' דברים פ"ג - להגה"ח ר')

מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

שמספק את המאכלים לבית הרבי תובע את שלו, והוא אינו מסכים להמשיך ולמכור בהקפה.

התפלא הרה"ק מזידיטשוב עד מאוד, שכן מעולם לא הטרידו רבי אליהו בעניינים גשמיים כגון אלו, ועל אחת כמה וכמה שלא שוחח עימו על דברים אלו בשעה נעלה זו בה הוא מתכוון לתפילה. לא האריך הרבי בדברים, ושאלו במילה אחת: נו?! כאומר: מה רצונך שאעשה בעניין זה? התנצל רבי אליהו מאוד ואמר: אמנם אין שעה זו ראויה לשוחח על דברים כאלה, אלא שהנה עומד כאן בחוץ אדם אחד שיש לו בקשה גדולה והוא אינו יכול להמתין עד לאחר התפילה. אם יסכים הרבי לקבלו זה עתה ולברכו, והוא מצידו מתחייב שלא להאריך בדברים, הרי שבכסף שיתן כפדיון נפשו, נוכל לשלם את כל החובות.

הרבי הניע בראשו לאות הסכמה, ורבי אליהו מיהר לצאת החוצה ולסמן לר' נטע שימהר להיכנס ולבקש את ברכת הרבי. ר' נטע הושיט את הקוויטל והפדיון נפש, ואמר בקצרה ממש: בצרה גדולה אנכי! יש לי היום דיון בבית משפט ואני זקוק לברכה ולישועה. הרה"ק מזידיטשוב הושיט לו את ידו ואמר לו: לך לשלום, והשית"ת יצליח דרכך וישיעך בישועה מן השמים.

באותו היום היה הרה"ק מזידיטשוב בסערת רוח ונפש גדולה מאוד, וגם תפילתו לא היתה כתמול שלשום. בשעות של אחר הצהריים, כשראה הרה"ק מזידיטשוב את בנו רבי אליהו פתח ואמר לו: "בני יקירי, אבקשך מאוד שבעתיד אל תביאני לידי קבלת פדיונות שכאלה, שהרי זה היה לאחר 'מעשה בית דין', ולא נותרה לי עצה אחרת אלא לשנות את צורתו...".

רבי אליהו שתק וקיבל את דברי אביו בהכנעה למרות שלא הבין פשר דבר: את דבריו שהיה זה לאחר 'מעשה בית דין' הסתפק רבי אליהו האם הכוונה לאחר מעשה בית דין של מטה או לאחר מעשה בית דין של מעלה, שכבר נגזרה הגזירה על ר' נטע, אך מה הייתה כוונתו על שינוי הצורה, לא הבין כלל? עם זאת ידוע ידע רבי אליהו כי דבריו של אביו לא ישובו ריקם, ויהי כמשתאה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו.

אחרי יומיים שב ר' נטע אל מעון קדשו של הרה"ק מזידיטשוב כשפניו שוחקות ובשורה טובה בפיו: יצאתי זכאי בדיני והשופטים נאלצו לקבוע כי אנכי חף מפשע. רבי אליהו פנה אליו וביקשו לדעת מה התרחש באולם בית המשפט, ור' נטע פתח וסיפר: מאורע מוזר ביותר אירע בשעת משפטי, כי הנה לאחר שהקטיגור סיים להשמיע את דבריו הקשים וביקש להטיל עלי עונש כבד, עלו העדים כדי להעיד את עדותם.

הברנשים, עדי השקר והכזב, השמיעו את דבריהם בהרחבה רבה ותיארו בצבעים חיים

השדות והוא זה שהביא את הברנשים כעדים בפני אנשי הביטוח לספר כי הוא שרף את השדות.

אובד עצות היה ר' נטע. תחילה ניסה להשיג עורך דין שייצג אותו, אך נוכח לדעת כי אין עורך דין שמסכים להיכנס ולטפל בתיק סבוך שכזה שסיכויי ההצלחה נמוכים בו מאוד; וכי מה יש להשיב מול עדים שעומדים ומצהירים בהן צדקם כי הם ראו את היהודי שורף את השדות?! עורכי הדין ידעו כי השלטונות מחמירים מאוד בתיקים שכאלה, הן בשל הנסיגנות שהיו קיימים להונות את הביטוח, והן בשל הסכנה הגדולה שהייתה כרוכה בשריפות שכאלה.

בבוקר השכם של יום המשפט, הקדים ר' נטע ופנה לבקש עצה וברכה מהצדיק המתגורר בסמוך, הלא הוא הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א. במהירות רבה הגיע אל בית מדרשו של הרה"ק מזידיטשוב, וביקש להיכנס לקודש פנימה. אלא שהמשמשים בקודש הודיעו לו כי אין כל אפשרות להכנס עתה אל הרבי: הרבי עומד עתה בהכנה דרבה לתפילת שחרית, ואין קבלת קהל עתה בשום פנים ואופן.

ככל שר' נטע הסביר למשמשים כי הוא מצוי בסכנה גדולה, וזמנו קצר בשל כך שהמשפט עומד להיערך היום, המשמשים מצידם השיבוהו כי למרות השתתפותם בצערו אין בידם לסייע לו. מוזהרים הם ועומדים שלא להפריע לצדיק בשעות אלו בהם הוא מתכוון לתפילה.

תוך כדי דיבורם חלף ועבר שם הרה"ק רבי אליהו, בנו של הרה"ק מזידיטשוב. ר' נטע שהכירו עזב את המשמשים לנפשם ופנה אל ר' אליהו בתחינה: עזור נא לי להכנס עכשיו אל הרבי. גולל ר' נטע לפני רבי אליהו את כל המאורעות, וביקש ממנו לסייע בידו להכניס עתה אל הרבי את 'הקוויטל' יחד עם סכום כסף חשוב לפדיון נפש.

רבי אליהו נאנח מאוד לשמע דברי ר' נטע והשיבו: דע לך שהדבר קשה עלי מאוד כי אכן אין רצונו של אבי, הרבי שיאריך ימים, שיטרידו אותו בזמן הכנותיו לתפילה, אך היות ורואה אני כי שעתך דחוקה מאוד והעניין דחוף ביותר, הרי שנכון אני להכניסך אל חדרו של אבי בתנאי קודם למעשה, שלא תרבה בדברים אלא תושיט את הקוויטל והפדיון נפש ותאמר בקצרה שאתה זקוק היום לרחמים רבים, ותיכף ומיד, עם כלותך לדבר, תצא מהחדר. עם זאת, דע כי אין אני יכול להכניסך עד שאכין לפניך את הדרך. אני יכנס לאבי ולאחר שאצא אסמן שהדלת פתוחה בפניך.

כנס רבי אליהו אל אביו והחל לשוחח עמו מענייני צרכי הבית: גולל רבי אליהו את המצב הכלכלי של הבית, שהוא אינו שפיר, וכי חובות גדולים ועצומים רובצים עליו. הוצאות יש למכביר, ואילו הכנסות כמעט ואינם. החנווני





הרה"ק רבי משה מרזאודוב זי"ע

י' סיון תרנ"ד

הביט האמרי נועם ברבי אליהו ווינער ואמר: ניהא שאין רצונך לקבל כסף, אך אולי שמא זקוק אתה לדבר ישועה ורחמים? שמא יש לך לבקשני דבר מה ואוכל להאציל עליך מברכתי?

הייתה שם שתיקה ארוכה. במשך כמה דקות לא פצה רבי אליהו ווינער את פיו, אולם בסוף הוא החליט לדבר: הנה זה כמה שנים שכבר חלפו מאז נישואי, וקולו של ילד עדיין לא נשמע בביתנו. יברכני נא רבינו שנזכה לבן זכר, והיה זה שכרינו באופן הטוב ביותר עבורנו.

האמרי נועם מצידו לא מיהר להשיב. עיניו נעצמו בדביקות עילאית, ולפתע הוא נענה ואמר בפסקנות: הואל נא להגיע אלינו, לבית מדרשנו בדזיקוב, לימי ראש השנה הבאים עלינו לטובה, ואי"ה מובטח לך כי אפעל עבורך ישועה להיוושע בנך זכר.

לא הוסיף האמרי נועם לדבר עוד. עלה על הכרכרה שהמתינה לו ונסע להמשך דרכו. ואילו רבי אליהו ווינער נותר על עמדו, מביט בכרכרתו של הרבי הנעלמת עם האופק וליבו קרוע מהרהורים: מצד אחד הוא יודע כי הוא זכה עכשיו להבטחה נדירה ומיוחדת, כזו שתביא לו את הישועה אליה הוא כל כך נכסף והשתוקק. אך מצד שני, חשב רבי אליהו לעצמו, הנה זה כבר חמש עשרה שנים שהוא נוסע אל רבו הרה"ק רבי משה מרזאודוב לימי ראש השנה, חוק ולא יעבור. היה מה שהיה וברזאודוב הייתי על ימי הדין והרחמים; האם יכול אני לבטל חזקה חשובה שכזאת?

לא ידע רבי אליהו ווינער את נפשו כדת מה עליו לעשות. הוא לא הצליח להגיע במחשבותיו אל עמק השווה כיצד ראוי לו לנהוג. מחד גיסא, זו הזדמנות נדירה שאין בדומה לה, ומאידך גיסא, חסיד הדבק ברבו אינו משנה את הליכותיו, ואין דבר שבעולם שיכול להצדיק שחסידי לא יהיה אצל רבו בימים קדושים אלה.

אחרי לבטי נפש מרובים, אורו עיניו של רבי אליהו ווינער, והוא חשב לעצמו: הלוא בכל שאלה המונחת לפתחי, אנכי שואל את הרבי שלי, הרה"ק מרזאודוב, מה נשתנה שאלה זו שאין אני מפנה אותה אליו; הטוב ביותר עבורי יהיה שאציע את השאלה הזו בפני הרבי והוא זה שיכוון אותי בארחות יושר.

מכיון שהלבטים הטרידו את מנוחתו של רבי אליהו ווינער, הוא גמר בדעתו כי אין הוא ממתין עד לשבת קודש, אלא הוא נוסע לראזאודוב באחד מימות החול על מנת לשאול את רבו ולבקש את עצתו. אף נוות ביתו הסכימה עימו שדבר זה אין כדאי להכריע בו מדעת עצמם אלא ראוי לשאול את הרבי והוא זה שיוורם את הדרך ילכו בו.

כיון שנכנס רבי אליהו אל ביתו נאווה קודש של הרה"ק מרזאודוב וראה את פניו המאירות של רבו הגדול, פרץ בבכי תמרורים וסיפר לרבו גופא דעובדא דהכי הוה: הלא גלוי וידוע לפני כבוד קדושתו כי שנים רבות חלפו מאז נישואי ועדיין לא זכיתי לבנים. חיי אינם חיים מגודל צערי על צרה



מאוד: הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע, א, בעל 'אמרי נועם'. נוסע היה האמרי נועם לעיר רחוקה, ועל אם הדרך הוא פגש באכסניה שהתנהלה באווירה חסידית שמצאה חן בעיניו. בעל האכסניה מצידו הציע לאמרי נועם את המשובח שבחדרי האירוח, ואף טרח להכניס לחדר את סעודות היום והלילה כדי המלך. רבי אליהו ווינער עשה הכל לכבודו של האמרי נועם ולא חדל מלטרוח עבורו ולהשתדל שהרבי יהנה מהאירוח על הצד היותר טוב.

לא מיהר האמרי נועם לעזוב את האכסניה, וירא מנוחה כי טוב. במשך יומיים שהה הרבי באכסניה, וקווי ה' יחליפו כוח במנוחת הנפש ומנוחת הגוף. משעמד האמרי נועם לעזוב את האכסניה ולנסוע להמשך דרכו, הוא הזמין אליו את רבי אליהו ווינער, בעל האכסניה, ולאחר שהודה לו מקרב לב ביקש לשלם לו את כל המגיע לו, על האירוח היפה כולו.

להפתעתו שמע האמרי נועם את התשובה שקיבלו כל צאצאי בית רופשיץ: לא מגיע לי מאומה! האירוח כולו ניתן למעלתכם חינם אין כסף! ולתהייתו של האמרי נועם, המשיך רבי אליהו ווינער והסביר: קבלה טובה קיבלתי על עצמי זה מכבר שאין אני לוקח תשלום מאת צאצאי רבינו מרופשיץ. על אחת כמה וכמה שלא אטול אפילו פרוטה אחת מכבוד קדושתכם, מנהיג נאמן לקהל עדת ישרון בדזיקוב, ואחיו הגדול של מורי ורבי מרזאודוב.

ניסה האמרי נועם להציע לרבי אליהו: אף אם אין רצונך להרוויח עלי, שמא תטול למצער את הכסף עבור ההוצאות הרבות שהוצאת עלי. אך רבי אליהו ווינער עמד על שלו בעקשנות רבה: לא אוותר על זכות זו להנות את כבודכם ואבקש מכם להניח לי בזה, כי אכן האמת היא שאין רצוני בכל תשלום.

הרה"ק רבי משה מרזאודוב זי"ע, א, נולד ביום ה' אייר תקפ"ה לפ"ק, לאביו הרה"ק רבי אליעזר"ל מדזיקוב זי"ע א בהרה"ק רבי נפתלי צבי מרפשיץ זי"ע א.

בא בברית האירוסין עם הרבנית גיטל יהודית ע"ה בת הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זי"ע א הייטב לב' בהרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראהביטש זי"ע א בהרה"ק רבי משה מאיהעל זי"ע א הישמח משה'.

רבינו נודע בקדושתו ופרישותו הנעלית ועמד בפרץ ללא חת, נתבקש לשיבה של מעלה ביום י' סיון תרנ"ד.

התקשרות החסידות לרבו והישועה הגדולה

מנהג טוב עשה לו בעל האכסניה הידועה, החסיד רבי אליהו ווינער, שלא היה לוקח תשלום מנכדיו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זי"ע א. כל נין ונכד לבית הגדול והקדוש שהזדמן אל האכסניה, אם למאכל ומשתה ואם לשינת לילה, היה שומע מבעל האכסניה כי פטור היה מכל תשלום על האירוח, ואדרבה, מטעים היה רבי אליהו בפני האורח שלא ציפה כלל לכך, דע לך שכבוד וזכות היא עבורי שצאצאי קודש אלו, שלשלת היוחסין, באים בצל קורת.

מבית אבותיו מקושר היה רבי אליהו לגזע בית רופשיץ, והוא עצמו חסיד נאמן לרבו הרה"ק רבי משה מרזאודוב זי"ע א, בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע א, בנו השלישי של הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זי"ע א. מעת לעת היה רבי אליהו ווינער עוזב את האכסניה ההומיה, משאיר את ניהולה ביד אשתו הפעלתנית, ונוסע אל בית מדרשו של רבו הגדול, כדי לשאוב מלא חפניים תורה וחסידות.

בכל פעם שהיה רבי אליהו ווינער נפרד מרבו ומקבל ממנו את ברכת הדרך, היה רבי אליהו מתכופף לרבו ובסילודין היה מזכיר לרבו כי כבר חלפו כמה וכמה שנים מנישואיהם והם עדיין לא זכו לזרע של קיימא. מודים הם על העבר, על ביתם המלא בברכת ה', בפרנסה טובה ובכלכלה, ומבקשים הם על העתיד, לזכות לבנים מאירים את העולם. וכשהיה הרה"ק מרזאודוב שומע את בקשת החסיד הנאמן היה מברכו בנפש חפצה כי אכן ימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ויזכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

השנים חלפו. שערות לבנות כבר החלו להישור בזקנו של רבי אליהו ווינער, אולם הוא לא איבד את שמחת ליבו ואת אמונתו החסידיית היוקדת. את מלאכתו באכסניה שבבגלותו המשיך לעשות בשמחה ובטוב לבב, ואף לא חדל מנסיעותיו הקבועות לרבו. למרות שלא חלה כל התקדמות מברכותיו הרבים של הרבי, עדיין נותר רבי אליהו ווינער באמונתו האיתנה, והיה חוזר ומבקש שוב ושוב את ברכת רבו לזש"ק.

ביום מהימים פקד את האכסניה אורח חשוב



לאחר התפילה עברו החסידים לברך ולהתברך אצל הרבי בברכת 'לשנה טובה תכתב ותחתם'. בזה אחר זה עובר הקהל כבני מרון לפני הרבי, ולפתע, הרבי מבחין בחסידו רבי אליהו ווינער, שבהתאם להסכם עימו היה אמור כעת להיות בדזיקוב. והרבי פונה אליו בהשתאות: מה לכם פה ומי לכם פה בראזוואדוב, והלא מאיתנו יצא הדבר שתהיו בדזיקוב, כדי שתזכו לברכתו של אחי הקדוש.

והחסיד הנאמן מתכופף אל רבו ומגלה לו סודם של דברים: אכן פני היו מועדות אל דזיקוב, וכבר נסעתי בדרך לשם. אלא שבאמצע הדרך התיישבתי בדעתי כי עניין זה יכול לגרום לי ולאחרים זילותא בכבוד הצדיק, ומה יאמרו הבריות: ראו אדם זה, ששנים הרבה נסע אל הרה"ק מראזוואדוב ולא זכה להיושע אצלו, ובפעם אחת נסע לדזיקוב זכה לישועה, ויבואו להטיל דופי ברבינו. ושוא גם בי יכנסו מחשבות רעות כאלה ודומות להם.

ולכן, סיים רבי אליהו ווינער ואמר: גמרתו אומר שלא לשנות ממנהגי שנהגתי מאז ומקדם ולנסוע לרבינו כדרכי; מעדיף אני לוותר על ההבטחה ובלבד שכבוד רבינו יישמר! וה' הטוב יהיה בעזרי.

התרגש הרה"ק מראזוואדוב עד למאוד, קם על רגליו ואמר: מבטיח אני לך שכבר בשנה זו תוושע בזרע של קיימא! וכך הוה. דברו לא שב ריקם, ולתקופת הימים נושא החסיד רבי אליהו בזרע של קיימא.

(ספיר ויהלום פר' כי תשא פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

את ההבטחה הברורה לבן זכר, אבל מצד שני, היו רגשותיו מייסרים אותו: האמנם נכון הדבר שאתה עושה, והלוא יש בזה חשש פגיעה ברכך אשר מפיו אתה חי ואת מימיו אתה שותה.

וככל שניסה רבי אליהו לשכנע את עצמו כי בצדק הוא עושה בכך שהינו נוסע לדזיקוב, הרי שלנגד זה התעצמה בו המחשבה: אם אכן תיוושע בדזיקוב, הרי שהיצר הרע, מלך זקן וכסיל, תיכף יבוא ויפגום לי את אמונתי ברבי מראזוואדוב ויאמר לי: ראה בעיניך שכבר שנים רבות אתה נוסע לראזוואדוב ולא נושעת ולא כלום, והנה פעם אחת נוסע אתה לרבי אחר, ותיכף ומיד אתה נושע... ברור הוא שמחשבות כאלו יעלו בראשי וינקרו במוחי, ואמונתי התמימה בצדיק מה תהא עליה?! לא זו בלבד: הרי שהדברים בוודאי יודעו ברבים, והמון העם, מהם כסילים ובערים בעם, לא ידעו ולא יבינו ויבואו ללגלג על רבי הקדוש מראזוואדוב רח"ל, היה לא תהיה.

ולפתע, בהחלטה איתנה, צעק רבי אליהו ווינער לעגלון שהסיעו: עצור! סובב את הסוסים כי אין אנחנו נוסעים לדזיקוב. הרץ נא את הסוסים כדי שנוכל להגיע לראזוואדוב עוד בטרם ימי ראש השנה.

העגלון, מצווה ועומד, עושה כמצוות רבי אליהו, והוא מדהיר את הסוסים אל עבר ראזוואדוב, כמנהגו מדי שנה בשנה. אלא שהשעה כבר היתה מאוחרת, ואל ראזוואדוב הם הגיעו ברגעים האחרונים של לפני כניסת החג. בקושי רב הצליח רבי אליהו להתארגן באכסניה, לטבול במקווה ולרוץ כל עוד נפשו בו אל בית המדרש הגדול.

איזמה זו. והנה הזדמנה לפני שעת רצון מיוחדת לזכות לישועה גדולה מהשמים, כי אחיכם הגדול, האמרי נועם, התארח אצלי באכסנייה וכיבדתיו בכבוד גדול כערכו הרם, ובשעת פרידתו ממני, לאחר שראה כי מסרב אנכי לקבל תשלום מעמו, הודיעני כי מבטיח הוא לי ישועה, בתנאי קודם למעשה, שאבוא לשהות אצלו בימי ראש השנה. ועתה, התחנן רבי אליהו בפני רבו: ילמדנו רבינו, האם אכן עלי לנסוע לדזיקוב או שמא עלי להמשיך ולבוא הנה, לראזוואדוב, כהרגלי מזה שנים רבות?

השתומם הרה"ק מראזוואדוב לנוכח דברי חסידו הנאמן ואמר לו בפסקנות: אין כאן מקום לשאלה! בוודאי ובוודאי שעליך לנסוע לדזיקוב לימי ראש השנה, כי אכן אחי הקדוש הוא איש אמת, וכאשר יגזור אומר כך יקום וכך יהיה; צדיק הוא, ועליו נאמר שהצדיק גוזר והקב"ה מקיים. בזאת השנה תסע לדזיקוב ובוודאי תזכה להפקד במהרה בזש"ק.

אין שמחה כהתרת הספיקות. שמח רבי אליהו ווינער על התשובה הברורה וההחלטית, ועוד יותר מכך הוא שמח על כך שרבו הודיעו כי בוודאי הבטחה זו תתקיים במהרה. אם כך, בוודאי שעליו לנסוע לדזיקוב, ומשם תהא ישועתו קרובה לבוא.

בשלהי חודש אלול יצא רבי אליהו ווינער לראשונה בחייו לנסיעה רבתי אל העיר דזיקוב, להסתופף בימי ראש השנה בצילא דמהימנותא של האמרי נועם. נוסע הוא כשמצד אחד מחשבותיו מוליכות אותו למרחקים, לאותו רגע עתידי נכסף בו הוא יקבל מפיו של האמרי נועם

להגות בפרשת השבוע עם האיזר הצלום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות



הגה"צ רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בעל המנחת יצחק' גאב"ד ירושלים י"א סיון תשמ"ט

לא יכלם ספר, (ואפס קצוהו תראה בקונטרסי בסוף הספר), וגם רובא דרובא מהכת"י שלי, בדברים שנאמרו להלכה למעשה, אשר הזכרתי אותם בהקדמת ספרי הנ"ל, נאבדו ביחד עם הנפשות הי"ד, בשעת הזעם, והשי"ת עזרנו עד כה, כי אחרי שובי לביתי לשלום, זכיתי עוד להשיג כטיפה מן הים, בתורתו הקדושה, ולהוציא לאור החיבור הנוכחי, כן יעזרנו על דבר כבוד שמו, ולשבת בבית ד' לא"י, שיהי' בעזרי ללמוד וללמד, לשמור ולעשות, ולהוסיף אומץ בתוה"ק, מתוך נחת והרחבה, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ולהוציא לאור עולם עוד חלקים אחרים עד כי תחזנה עינינו בשוכך לציון ברחמים בב"א. (שו"ת מנחת יצחק חלק א הקדמה)



הגה"צ המנחת יצחק נולד בשנת תרט"ב בדאלינא שבגאליציה, לאביו הגה"ח ר' יוסף יהודה מתלמידי הערוגות הבושים זצ"ל.

בילדותו עבר אביו להתגורר במונקאטש כאן עלה ונתעלה ובדיבוק חברים המית עצמו באהלה של תורה רוב שעות היממה.

הוסמך להוראה ע"י הגאון הצ"מ מהר"מ אריק מהר"ש ענגיל ומהרש"ג מסעמיהאלי, שמו יצא לתהילה ועמד בקשרי תורה עם גדולי ישראל.

הסתופף בצל צדיקי בעלזא וזידיטשויב זצ"ל שהוריו נמנו על מקורביהם.

היה חתן הג"ר רבי פנחס צימעטבוים ראב"ד גרוסוורדיין, ולאחר נישואיו נתמנה כדומ"ץ בגרו"ד והחל להשיב לשואליו בהלכה, כאן נקשר אל הרה"ק ה'אהבת ישראל' מויזניץ אשר חיבבו עד לאחת.

תלאות רבות עבר בשנות המלחמה, ובסיומה נפטרה זוג' ע"ה לאחר מחלה קשה, בזיו"ש נשא את בת הרה"ק מוואסלוי ושב לגרו"ד שם נחלץ לחדש את חיי הדת ועסק רבות בתיקון העגונות.

בשנים הבאות כיהן כאב"ד מאנטשסטור, ובשנת תש"ל נקרא לעלות ולכהן בראשות בד"ץ העדה החרדית בירושלים.

נודע כאחד מגדולי פוסקי הדור, לצד זאת היה ענוותן ושפל ברך, וזכה להערכה עצומה מכל גדולי ישראל.

בי"א בסיון תשמ"ט עלתה נשמתו השמימה ונטמן במרומי הר הזיתים זי"ע.

בחודש שניתנה התורה נטלו את התורה

זכורני כי בעת ההספד על מרן הגאב"ד הרב בענגיס זצ"ל עמדתי ליד מרן הגרי"ז, הגאב"ד דבריסק זצ"ל. ובקשו מהבריסקער רב להספיד, אך הוא הפטיר אז משפט אחד ואמר: 'וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'" - ולא יסף לדבר עוד. זכורני גם כן את ההלווייה של כ"ק האדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור זי"ע שהתקיימה במוצאי חג השבועות סמוך לביתו, וזכיתי לעמוד סמוך למורי רבי מרא דארעא דישראל הגה"צ מהרי"ץ דושינסקי זצ"ל כשנשא עליו דברי הספד, וכך אמר: אמרו חז"ל במסכת מגילה (כט.) תלמיד חכם שמת מלווין אותו ששים ריבוא, כנתינתה כן נטילתה, מה נתינתה בששים ריבוא, אף נטילתה בששים ריבוא. והרים מהרי"ץ קולו וזעק "כנתינתה כן נטילתה", כמו שנתנו את התורה בחג השבועות, כך נטלו את התורה מאתנו בחג השבועות. דבר זה אפשר להמליץ על פטירתו של מרן הגאב"ד זי"ע שנסתלק מאתנו בחודש סיון, חודש שבו עם ישראל קיבלו את התורה, ובחודש זה נטלו מאתנו את שר התורה.

הג"ר ישראל גרוסמן זצ"ל בעת ההספד במשא הלוי - הובא בלב ישראל)

העומדות על הפרק מידי יום ביומו, ולברר לפניהם עד מקום שידי יד כהה מגעת, - אמנם הרבה ממה שכתבתי לגדולי התורה הי' רק ממה שנסתבב, ע"י משא ומתן של הלכה בינינו, ורק לפעמים, ארי נעשה שואל, מחמת גודל ענותנותו, או מטעם הכתוב בפת"ש (בהקדמתו לאה"ע), דגם הגדולים שבדור הבקאים בחליטי וידעו למיחלט הדין, עשו סייג לדבריהם בזה, וקרא זה אל זה, להצטרף עמו בכחא דהתירא, אם בשביל שיצא הדין לאמיתו, או כי היכי דלימטי שובא מכשורא עיין שם, ובוזה באתי, רק כיהודא ועוד לקרא - וגם הרבה מהם אשר באו הענינים בעצמן לפני, ובררתי אותם והעלותים על ספר, וכעת קבצתי חלק מהם, והוצאתי מהם בעהשי"ת, את ספרי הנוכחי "שו"ת מנחת יצחק", ואני תפלה שיהי' לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ד' צורי וגואלי.

וכשמו כן הוא, מנחת תודה היא לדי', על כל הטוב אשר גמלנו, שברוב רחמיו וחסדיו הגדולים, הציל אותי ואת ביתי מיד זדים ארורים שר"י, ואם אמרתי אספרה, מאשר עבר עלינו, מעת הוצאת ספרי הקטן "דברי יצחק" בשנת תש"ג, עד כעת,

'כל טעם לקריאת ספרו בשם 'מנחת יצחק'

והנה קראתי את שם הספר "שו"ת מנחת יצחק", אשר חנני ד' להשיב לשואלי בדבר ד', זו הלכה, ואברכה את ד' בכל עת, אשר הי' בעזרי, לפנות מרוב הטרדות אשר הקפוני, לרגל עבודתי בעבודת הקודש, בישיבת כרכים הקשה מאד, ולהשכים ולהעריב באוהלה של תורה - ולהועיל לבני גילי הקרובים והרחוקים, בעניני הוראה



מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com



הרה"ק רבי אברהם וינברג מסלונים זי"ע

**ה'ברכת אברהם'
י"ב סיוון תשמ"א**

יהושע הי"ד, ואחר בצל הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים זיע"א.

לאחר הסתלקותו רבי מרדכי חיים בשנת תשי"ד, הוכתר על ידי עדת הקודש כאדמו"ר וממשיך השושילתא קדישתא, כשהוא מנהיג את קהל עדתו במידת הענוה הטבועה בו, בד בבד מורה דרך לרבים בשבירת המידות, בעבודת התפילה, בחיזוק עיקרי האמונה ובשינון דרכי החסידות, כאשר הורוהו רבותיו, מספר שנים אחר הכתרתו, העתיק מגוריו לירושלים עיר הקודש. עשרים ושבע שנים הנהיג רבינו את עדת חסידינו, נסתלק ביום י"ב סיוון תשמ"א והוא בן תשעים ושנים שנה.



רבי אברהם נולד בטבריה עיר הקודש ביום ראש חודש תמוז תרמ"ט, בבית אביו רבי נח בן רבי מיכל אהרן, שהיה בנו יחידו של הרה"ק היסוד העבודה זיע"א אבי השולשלת.

בקטנותו התחנך אביו על ברכי סבו הגדול, שאף שלחו בעודו נער רך סמוך לימי הבר מצווה לארץ הקודש, עם שתי בני דודים נוספים בני גילו. הכל לא הבינו מדוע שולח נערים לבדם לארץ זרה, אך היסוד העבודה התבטא אחר זמן כי לפני ביאת משיח תהיה תקופת הסתר נוראה, רצונו עז שתתקיים פינה של תלמידיו בארץ ישראל, שיהיה סביב מי להתלמד.

אחר מלחמת העולם השניה הובנו למפרע דבריו הקדושים, בזכות נכדיו אלו קמה וגם ניצבה חסידות סלונים המפוארת.

גדל בצל גדולי העדה חסידי לכוביץ' קוברין וסלונים שהאירו בשמי טבריה, התחנך במחיצתם, עקב בעין פקוחה אחרי הליכותיהם בקודש, התבשם וקלט מאשר האצילו אותם ענקי רוח סביבותיהם, ודבק באורחותיהם.

משמלאו לו עשר שנים, נכנס ללמוד בשיבת אור תורה בה קיבל תורה מפי רבי משה קליערס זצ"ל רבה של טבריה שנעשה לרבו המובהק, בשיעור הפרטי שקבע עמו למדו יחדיו את כל הש"ס.

בגיל צעיר היה לחתן רבי מרדכי לידר זצ"ל, אחר נישואיו המשיך בלימודיו בהתמדה עצומה, בני תקופתו סיפור כי משך תקופה ארוכה נוהג היה לצאת מידי יום להתבודד בין ההרים המשקיפים על טבריה, שם למד בהתמדה תחת צל סלע זקוף שעות ארוכות ללא הפוגה.

התמדה זו שרכש באותן שנים היתה לו לקנין נפש ולחלק בלתי נפרד מהווייתו, עד זקנה ושיבה הפליא בשקידתו העצומה ולא פסיק פומיה מגירסא ביום ובלילה, מדי שנה היה מסיים את כל

הש"ס בבלי וירושלמי מדרש זוהר ועוד.

אף כשהגיע לשנות התשעים המשיך והיטה שכמו לסבול עול תורה כבימי צעירותו כפי שהעיד חתנו הרה"ק הנתיבות שלום שעקב מקרוב אחרי סדר יומו באותה תקופה, נכח לראות שהוא יגע בתורה לא פחות מחמש עשרה שעות ביממה.

בגיל שבע עשרה והוא אברך צעיר, הפליג מטבריה לסלונים אל רבו הראשון שהיה גם דודו, הרה"ק הדברי שמואל, אחר הסתלקותו הסתופף בצל ממשיכי דרכו, הבית אברהם, רבי שלמה דוד

'אל תיטוש תורת אמך'

משחר ילדותו ספג בבית אביו הגדול אוריה של קדושה וטהרה. כאשר נפל בימי נעוריו ונשברה רגלו, יעצו השכנים להכניס את הרגל בשק קמח מלא ודחוס כדי לקבע את הרגל, וכן עשו, בימים ההם היה זה תחליף לגבס.

אחר הביאו לו כוס קפה חם להשיב רוחו, משלקח הכוס והתכוון לברך ולשתות, נזדעקה אמו שלא ישתה, הלא סוכות היום, עליו לשתות בסוכה.

תמהו השכנות, הסוכה נמצאת במקום גבוה על הגג, כיצד נעלה אותו עם רגלו הכאובה הנתונה בשק קמח. אבל האם החזיקה בדעתה, הילד חייב להתרגל לשתות רק בסוכה, לא הועילו הנסיונות לשכנעה שתותר, נשאוהו על כפים עם שק הקמח, והעלוהו אל הסוכה שישתה בה.

כך החדירו בו מגיל רך מהי חביבות מצוה וכמה צריכים להזהר בה, עד סוף ימיו היה רבינו מזכיר חווייה זו בבחינת 'אל תיטוש תורת אמך'. (אוצר פניני החסידות)





הרה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס זי"ע

בעל 'חקל יצחק' מספינקא

י"ג סיון תש"ד

הגמרא דן בזבחים (קב.) מרים מי הסגירה, משה זר הוא ואין זר רואה את הנגעים, ואם תאמר אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים כו'. ומקשין העולם דהא משה נמי קרוב הי' כמו אהרן (ועי' בישמח משה ובאמרי יוסף אריכות בזה).

וי"ל בהקדם הדקדוק אריכות לשון זר הוא ואין זר כו', הל"ל זר הוא ואין רואה כו', אלא הענין עפ"י מה שכתב בישמח משה פ"י תצוה (ד"ה במדרש), דמשה קבל התורה רק משה לבדו, כי לא הי' ראוי לקבלה רק משה שנקרא איש האלקים כו', ולכך לא נתייחסו בניו אחריו מפני שהי' איש האלקים ואין כבוד כלפי מעלה להתייחס בניו הגשמיים אחריו עיי"ש היטב, וכ"ה בזוהר ריש פ' יתרו עיי"ש.

ומעתה אם בניו יוצאי ירכו אין מתייחסים אחריו מפני שהוא איש האלקים, מכל שכן אחותו הגדולה ממנו בודאי אין לה שום שייכות עמו, וא"כ הא דאין קרוב רואה את הנגעים משום דמקשינן נגעים לריבים, מה ריבים שלא בקרובים כדאי' בסנהדרין ל"ד ע"ב, והטעם בריבים משום דקרוב לא חזי לי' חובה, ובאיש האלקים כמשה לא שייך זה, וא"כ הי' מותר לראות נגעה דהא ממש כזר נחשב לגבה, וזאת רמז התנא בלשונו משה זר לגבי מרים ומטעם קרוב הי' ראוי, אך אין זר רואה את הנגעים, והבן.

(חקל יצחק - פר' בהעלותך)



לו בקיצור. (שו"ת פרי השדה ח"ג סי' קי"ז (תרע"א)) בשנות מלחמת העולם הראשונה נמלט ר' יצחק אייזיק מספינקא והתיישב במונקאטש. כעבור שנים אחדות עבר לסעליש, שם נבנה בית מדרש גדול ובתי דירה.

כל שנה ביום היארצייט שלאביו האמרי יוסף הי' בא לספינקא לפקוד את ציון אביו ואז נקבצו בספינקא אלפי חסידים. מרן החקל יצחק' עלה על המוקד באושוויץ ביום י"ג בסיון תש"ד הי"ד.

האם משה רבינו היה לו דין זר לגבי אחותו

וַתִּסְגֹּר מֵרִים מִחוּץ לַמִּחְנֶה שְׁבַעַת יָמִים (יב, טו).

הרה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס נולד בשנת תרל"ה לאביו הרה"ק האמרי יוסף זי"ע לאחר שנים ארוכות של ציפייה ותוחלת, בברכתם של מהרי"א מזידיטשוב זי"ע והדברי חיים מצאנז זי"ע.

ה"חקל יצחק" זי"ע נפל פעם בילדותו ונחבל, קרא לו אביו רבינו מרן האמרי יוסף" ושאלו אם לא החסיר באמירתו הבוקר אחד מסממני הקטורת. בתור ילד היה מאוד שובב, עד שיום אחד נכנס השכן לאביו האמרי יוסף זי"ע, בטענה שבנו יצחק אייזיק זי"ע"א שבר שמשה בחלונו, והאמרי יוסף זי"ע"א, שבתור עונש על מעשהו עתידים להידחק אצלו יהודים רבים עד כדי שישברו כל דלתותיו וחלונותיו.

בגיל חמש עשרה שנה נשא את בתו של הרה"ק רבי ישכר בעריש אייכנשטיין מווערצקי בעל "מלבוש לשבת ויום טוב".

כבר בחיי אביו קבל דרכי הנהגה ממנו ומשנת תרס"ד ואילך, כשחלה רבינו האמרי יוסף את חליו, הנהיג למעשה את חסידי ספינקא.

הגה"צ רבי נפתלי צבי אב"ד בילקא הי"ד בנו של רבינו מרן החקל יצחק" פנה בשאלה אל הרה"ג ר' אליעזר דייטש זצ"ל אב"ד באניהד בעמח"ס תבואות ופרי השדה, וענה לו הרה"ג בכתב לשאלתו וכך לשונו: מכתבו הגיעני לנכון ולא היה מהראוי להשיב לו, הלא יוכל לשאול כל ספיקותיו מאביו הגאון הצדיק שליט"א (זצ"ל) אשר כל רז לא נעלם ממנו רק שלא להשיב פניו ריקם אשיב



לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשייה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ילקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באמנות בית המילים
'אור תורה' | 'זרות חיים'
הערות, צינים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מחיקת נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין



חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיהו ס כא) 'ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר' (סנהדרין פרק י' משנה א).

הקדמות משינה זו ללמוד פרקי אבות

לחזק האדם שלא יתיאש מהשגת מעלות המדות

בטעם אמירת משנה זו קדם ללמוד פרקי אבות באר השפת אמת על מסכת אבות, הואיל ובפרקי אבות ישנם הנהגות לרב כיצד ינהג הרוצה להעשות חסיד המתחסד עם קונו, כדברי חז"ל (ב"ב ל): האי מאן דבעי למהוי חסידא - לקיים מילי דאבות, עלולה להתנגב מחשבה ללב האדם כי מי יעמד בכל אלו, וכיון שלא יעמד בכל הכתוב במסכת לא יקנה עולמו, ומחשבה זו יכולה ליאש את האדם ולרפות את ידיו מלמוד חשוב זה אשר כל המסכת מלאה במוסר ה', לפיכך מקדימים 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא' שידע כי חלקו שמור לו וזה ידרבן אותו לרכוש עוד ועוד מעלות ומדות טובות, מאחר וידוע כי חלקו קים ונמצא וכל שמטל עליו הוא להרחיב ולהגדיל את החלק שיש לו כבר.

אמירת משנת רבי חנניה בן עקשיא כדי שידע בי כל אלו זכות הם לנו

כמו כן תקנו לומר אחר הלמוד משנת רבי חנניה בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שלא יחשב כי מה שדורשים חז"ל מאתנו זה על כבוד, אלא ידע כי כל דרישות שדרשו הוא כדי לזכות אותנו שנהיה ראויים להתקרב לבורא עולם, שעל ידי שנהג במדות טובות והנהגות הישרות שיש במסכת זו למקביר, על ידם נזכה לקיים מצות ה' לזכותנו לחיי העולם הבא.

התפללות בכלל ישראל

בטול הטבע קשה להשגה ועל ידי ההתפללות בכלל ישראל קרוב להשגה

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, יש לומר שבא להשמיענו שכדי לזכות לחלק לעולם הבא יש לו לאדם להכליל יחד עם כלל ישראל, כפי שהיה מרגלא בפיהם של צדיקים המשנה בכללים (פ"ב מ"ב) 'כל המחבר לטהור טהור', שקף

הוא בכל אדם מישראל, כיון שמחבר עצמו לטהור הוא הצדיק נעשה כמוהו טהור, ושאל הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסקא ע"ה את רבו היהודי הקדוש מפרשיסקא ע"ה (הובא ברמתיים צופים פ"ג אות לד), שהיה אומר 'כל המחבר לטהור טהור' וכו' ושאלו וכי הקדוש ברוך הוא ותרן, ומה סברא היא זו, שבדבר קל יהיה לו מדרגת הצדיק אשר לא נהנה מהעולם הזה, והשיב לו, שעבודה גדולה מאד להיות דבק לצדיק האמתי, ויותר קשה מלהיות צדיק בעצמו, ואין כאן ותרן כלל.

על ידי שכל ישראל נכללים זה בזה יש להם חלק לעולם הבא

וכיוצא בזה הוא בעניניו שכדי להתחבר לטהרת העולם הבא יש לו לאדם לעמל הרבה כדי לבטל את הטבעים שבו, שלולי שיתנתק מהטבעיות לא תוכל נפשו לזכות לאור הוד של עולם הבא, לכן הקדימו עצה זו שכאשר 'כל ישראל' שכאשר מדבר בכלל ישראל יחד אזי יש להם חלק לעולם הבא, כלומר כשמכליל עצמו עם כלל ישראל אזי יכול בקלות להגיע לידי עולם הבא, וזה הלמוד מהפסוק 'ועמך כלם צדיקים', כי כאשר מדבר בכלל ישראל יחד הנכללים זה בזה נמצא כי 'כלם צדיקים' שבכלל ישראל בודאי שיש מי שקיים מצוה זה כראוי ובשלמות.



גם בעולם הזה יש להם חלק לעולם הבא

לכל אחד חלק עבודה מיוחד שעל ידו יבוא לחלקו בעולם הבא

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, בפשטות בא ללמד כי לכל אחד מישראל יש חלק המוכן עבורו בעולם הבא, אך בשימת לב נראה כי שנוי לשון יש כאן, שלא נאמר 'חלק בעולם הבא' אלא 'חלק לעולם הבא', והדבר אומר דרשוני, ענה על כך הרה"ק המגיד מקו"נניץ ע"ה בעבודת ישראל כי אין המשנה מדברת על החלק שיש לכל אחד בעולם הבא, המשנה מדברת על החלק שיש לכל יהודי בעולם הזה שעל ידו יבוא לעולם הבא, שכלל אחד מישראל יש שער מיוחד דרכו הוא מגיע לעולם הבא, והשער והמדור מיוחד לכל אחד לפי הכחות והיכולות שחננו ה', שעקר העבודה המטלת על האדם היא להגיע לעולם הבא שלו על ידי חלקו שלו, כלומר התקון המיוחד שקבלה נשמתו, וכאשר מוציא את הכחות שנועדו לנשמתו מהכח אל הפעל וזכה להגיע למקומו המיוחד לעולם הבא.

א. בגמרא: אמר רב יהודה, האי מאן דבעי למהוי חסידא - לקיים מילי דנויקין, רבא אמר - מילי דאבות, ואמרי לה מילי דברכות.
ב. ומעין זה כתב במדרש שמואל.
ג. במשנה: זה הכלל, המחובר לטמא טמא, המחובר לטהור טהור.
ד. ראה בגמרא (ב"ב ל): אמר ר' חנינא, כל האומר הקדוש ברוך הוא ותרן הוא, יותרו חייו, שנאמר (זכריה לב ד) 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט'.
ה. והוסף על כך: ומי שהיה רגיל אצל הצדיקים האמיתיים יודע ומבחין דבריו הקדושים הללו.
ו. ראה בפירוש רמ"ז על הוזהר (פר פינתו ריש): שבכל התורה והמצוות שנעשה אנו אומרים 'ליחאד שמה דקב"ה ושכניתיה', ומסיימים 'בשם כל ישראל', שהוא כוללות כל הנשמות במקורן העליון, שבזה מתייחד עם ה' יתברך ועם כל ישראל, ופעולתו היא מחשבת זכות רבים אדוקים ביוצרים, ולכל אחד יש חלק באותה הפעולה.
ז. כך כתב בנועם אלימלך (פר דברים ד"ה ע"ד פסוק): עצה לעם ה' איך יתנהגו לבוא אל אמיתת עבודת השם ברוך הוא, כי הטעם למה שאנו אומרים קודם כל עבודתנו ותפילתנו לשם ייחוד כו' בשם כל ישראל, והכוונה היות שאין צדיק בארץ כו' (קהלת ז ט), ואם כן האין יכול לעשות איזה דבר קדושה באבריו כיון שנעשה בהם איזה עבירה חלילה ונפגם אותו האבר ואין יכול להשרות עליו קדושת העובדא ההיא, אך שהתיקון לזה הוא במה שכולל עצמו עם כללות ישראל, כי יש עולם הנקרא 'כל ישראל' והעולם ההוא שלם בלי שום פגם, כי הכללות ישראל הם הצדיקים כמו שנאמר (ישעיהו ס כא) 'ועמך כולם צדיקים', ואם כן אף שהפרטים חוטאים לפעמים, אבל הכללות הם תמיד קיימים בקדושתם ואין שטן ואין פגע רע בהם וחלילה ותמיד צורתם חקוקה למעלה.
ח. וכתב עוד: וזה 'ישראל' אותיות יש ר"ל, רומז על ר"ל שערם של תורה כידוע ליודעי חן, ויש גימטריא 'עמר', ורומז שזה השכר והעולם הבא הוא מדה במדה, כי עמר הוא לשון מדה, והיינו לכל אחד לפי עבודתו ולפי מעשה התורה והמצוות כן גודל שכרו, כדאיתא (ב"ב ע"ה) כל צדיק נכוה בחופתו של חבירו, ועיקר השכר הוא ההארה והקדושה בעצמה מה שהבורא יתברך מאיר לנשמות ישראל גודל קדושתו בתורה ועבודה וכמו כן לעולם הבא, וזה השכר והקדושה הוא כפי עבודת האדם כפי הכנתו שמכין עצמו לקבל האור והקדושה כ"ל, וזהו 'קול ה' בכת' (הלים טו ט), בכוחו של כל אחד, וזה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שיעשה המצוה והתורה והתפילה על זה האופן עם גודל הכנות וקדושתו בכדי שישפיע ויומשך אליו בעבודתו קדושת אין סוף ברוך הוא שהוא החי עולמים.

קבלת יסורים באהבה

ר' שמואל האומלל היה נוהג לבכות את מר גורלו בפני רבו הרה"ק מקארלין ומבקש את ברכתו למנוחת הנפש ורפואת הדעת של אשתו. מטעים היה ר' שמואל באזני רבו כי ב"ה חייו הולכים ומתנהלים על מי מנוחות, הוא רווה נחת מילדיו הטובים, ואף פרנסה טובה וכלכלה יש לו בס"ד, אלא שדבר זה מביאו ממש לבקש את נפשו למות, והוא מבקש את רבו שיפעל לו דבר ישועה ורחמים ויצילו מצרה צרורה זו. למרבה הפלא, היה הרה"ק מקארלין מקבל את דבריו, כאילו, בשוויון נפש. תמיד היה חוזר ואומר לו את אותו משפט: עליך לקבל את היסורים באהבה. לדעת כי דין שמים הוא, ולקבל זאת ברצון. מעולם לא הסכים הרבי לברכו כי התופעה תחלל ותפסיק, אלא זו בלבד, שיקבל את יסוריו באהבה.

ביום מהימים אירע דבר של מה בכך, ואשתו של ר' שמואל כעסה מאוד והתפרצה בצורה מחרידה. ר' שמואל הרגיש כי באו מים עד נפש. אין הוא יכול עוד לשאת את התנהגות זו. ר' שמואל יצא מביתו ורץ לעבר בית רבו. באותם רגעים, כשהוא רצוף ושבור, החליט ר' שמואל שהפעם הוא עומד לומר לרבו שאין הוא מסוגל לסבול יותר, ויהי מה. הוא חייב ישועה דחופה, כיון שאינו יכול להמשיך כך בחייו.

אך נכנס ר' שמואל לביתו של הרבי, והנה הרה"ק מקארלין ניצב על דלת חדרו, כביכול ממתין הוא לו. והרבי פונה אל החסיד האומלל ואומר לו: מבין ריסי עיניך ניכר שהחלטתך איתנה כי אין אתה מסוגל לסבול יותר. ר' שמואל מחוויר לחלוטין ומנענע ראשו בחיוב: אכן, רבי, איני מסוגל יותר! מה אעשה אך כבר איני יכול להמשיך כך! חיי אינם חיים! הרבי מקארלין, במבט רחום וחנון, אומר לחסיד: אם זו החלטתך, ניחא. מהיום והלאה לא תדע יותר מצרה זו, אך מקווה אנכי שבבילך שלא תתחרט על החלטה זו...

ר' שמואל נותר עומד נבוך על מקומו. אך הרבי נכנס חזרה לחדרו כשהוא סוגר אחריו את הדלת.

למרבה הפלא: הנס הגדול התממש. מאותו יום והלאה לא נשמע קול שוד ושבר בביתו של ר' שמואל. אשתו נרגעה לחלוטין, וגם דברים שהיו אמורים להכעיסה בצדק חלפו על פניה ברוגע ובעימות. פנים חדשות באו לביתו של ר' שמואל בהשקט ובטח. אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה בביתו.

לאחר תקופה בה ר' שמואל הרגיש כאילו נולד מחדש, הוזקק ר' שמואל לצאת ולנסוע אל העיר הגדולה קיבו לצרכי מסחרו. מפעם לפעם רגיל היה לנסוע לחנויות סטיונאיות בערים גדולות וברידיים מרכזיים כדי לקנות את צרכי חנותו שידעה פריחה רבה. הלקוחות התדפקו על דלתותיה ונוצר צורך לרכוש מלאי חדש.

התארגן ר' שמואל לנסיעה. הכין לעצמו צידה לדרך, מאכלים משומרים ובגדים חמים, שכן עגלה טובה ויצא לדרך כשבאמתחתו גנוז צרור הכסף. עם הגיעו לקיבו ביקש ר' שמואל שלא לבזבז זמן ופנה מיד אל עבר השוק הגדול תוך כדי שהוא תפוס בהרהורים ומחשבות על שלל המוצרים שעליו לרכוש ולהביא לחנותו שבקארלין. עודו מהלך, והנה חלף לידו גוי חסון שנתן בו מבט בוחן ושרק

אובד עצות היה החסיד ר' שמואל, מאנשי שלומו של הרה"ק רבי אהרן מקארלין זיע"א, בשל הצרה הצרורה שהייתה לו בביתו. הוא עצמו היה אברך משי, תלמיד חכם וירא שמים. גם פרנסה טובה הייתה לו מחנות קטנה אותה ניהל בהצלחה מרובה וממנה כלכל את משפחתו ברוכת הילדים ממנה רווה נחת לרוב. אלא שדבר אחד העיב על חייו, עד שלפעמים היה מבקש את נפשו כי תבלענו האדמה.

אשתו, שהייתה אשת חיל פעלתנית וחרוצה, הייתה גם קצרת רוח וחסרת סבלנות עד לאחת. היא ניהלה את משק הבית להפליא, דאגה לבעלה וילדיו לכל צרכיהם, הכינה ארוחות טובות ודאגה לנקיון הבגדים והבית. אך כל זה היה יכול להתהפך ברגע אחד שבו מישוהו עשה דבר מה שלא כרצונה או בניגוד לדעתה. השקט המבורך היה הופך לסערה ענקית. דומה הייתה אשתו באותה שעה להר געש פעיל הפולט מפיו טונות של אבנים בוערות ולבה רותחת כאש. ודי היה בכך שאחד מהילדים ישבור כוס או יהיה שותף במעשה קונדס ילדותי, כדי שתתמלא בחרון אף ובכעס עצום שלא היה נרגע גם לאחר שעות ארוכות.

באותם שעות של כעס הייתה מאבדת את עשתונותיה ולא שולטת על עצמה ועל מעשיה. שופכת קיתונות של שופכין בדברי בוז וזלזול על כל הסובבים אותה, מחרפת ומגדפת בפגיעות אישיות מעליבות ביותר, ואף מקללת קללות קשות איומות אשר הנפש היפה אינה יכולה לשמעם והאוזן נכווית מהם.

גרוע מזאת: לא זו שכוחה היה גדול בפיה הפתוח לרווחה, אלא שלמרבה הצער גם בידיה הייתה שובר כלים בחמתה ומטיחה ארצה את חפצי הבית היקרים. אחרי כל התקפת זעם וכעס שכזאת, היה הבית נראה כמו אחרי פוגרום של ממש. צלחות וכוסות מנופצות על הרצפה, כסאות שבורים ומסמכים קרועים. כל העמל והיגיעה שהשקיע האשה בימים כתיקונם ובשעות של צלילות הדעת היו נמחקים במחי כעסה העצום והבלתי נשלט.

האשה עצמה, לאחר שהייתה נרגעת מכעסה, הייתה מצרה וכואבת על כל מה שאירע. הילדים המבוהלים היו נחבאים בחורים ובסדקים כדי שלא להיות נוכחים בשעות קשות אלו. והסובל הגדול מכולם היה ר' שמואל שלא ידע את נפשו מול אשתו וכעסה הנורא.

ככל שניסה ר' שמואל לשדל את אשתו לשלוט על עצביה המתוחים ולרסן את כעסה הקשה, לא עלה בידו ולא כלום. בשעות רגועות מרבה היה לשנן בפניה את חומרת עניין הכעס ועד כמה החמירו חז"ל בעוונתו של הכועס עד שאמרו שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה. מוסיף היה ומספר לה את מה שראה וקרא בספרי קודש על עוון הכעס הקשה מנשוא. וגם היה מסביר לה עד כמה מבחינה פרקטית לא זו הדרך ולא זו העיר, אין היא מרויחה כלום מכעסה, וכרגזנית לא עלה בידה אלא רגזנותה.

ואמנם, האשה הסכימה איתו בכל לב. גם היא ידעה היטב כי בכך היא מכה את עצמה וגורמת סבל עצום לה ולכל משפחתה, אלא שברגע האמת לא הייתה מסוגלת להתאפק. הרגש העצום שפעפע בה באותם רגעים מכעיסים גברו על השכל וההגיון, ושוב חזרה ונכשלה בכעס העצום ובתוצאותיו האיומות.

ר' שמואל עצמו לא היה מסוגל לפתוח את פיו, עיניו היו מוצפות דמעות, וסימני החבלה ניכרו על פניו. הרבי הסתכל בו במבט רחמימי ואמר: אל תכעס! אולם ראו לך להתבונן ולשקול היטב: היכן כדאי יותר לסבול צער יסורים, בבית פנימה או בקיבו, בידיהם של הגויים הרשעים. כשנגזר על האדם יסורים, זה יבוא לו מכל מקום. מוטב לו לסבול אותם ברצון ולקבלם באהבה מאשר להתלונן עליהם ולבטלם, כיון שעתידיהם הם לבוא עליו באופן אחר ובצורה קשה יותר

והתפעלות רבה: הנה הוא! שנים אנחנו מחפשים אותנו, והנה הוא נפל לידינו כפרי בשל. אכן הוא יצא מכאן בלא חתימת זקן, אך גם הזקן הגדול לא הצליח להסתיר את תווי פניו הברורים. לא לחינם אמרו שכל פושע חוזר בסופו של דבר למקום הפשע, והנה גם הוא חזר ושב הנה לקיבו.

בטרם השכיל ר' שמואל להבין את דברי הגוי, כבר התקבץ סביבו קהל גדול שחסם את דרכו ולא נתן לו להמלט. מכל עבר נשמעו צעקות שביקשו לנקום ולשלם לו כגמולו, ואילו ר' שמואל אינו יודע מה רוצים מחייו. לא חלפו דקות ארוכות עד שאחד המתקהלים, איש חמום מוח ורחב מידות, התקרב אליו והחל להכותו באגרופים קפוצים תוך כדי שהוא מכריז בקולי קולות: רוצח שפול! הנה אני אשלם לך כגמולך ואנקום נקם כל הנרצחים החפים מפשע שהרגת.

מעוצמת המכות נפל ר' שמואל ארצה ואיבד את הכרתו. כשהתעורר, מצא את עצמו שוכב במרתף האפל בבית המשטרה המקומית, ידיו ורגליו כבולות היטב בשלשלאות של ברזל, כל גופו דווי וכל ראש לחלי. חלפו מספר שעות ואל המרתף נכנסו ובאו שני שוטרים שביקשו ממנו להתלוות אליהם לחקירה. ר' שמואל לא היה מסוגל ללכת, אך השוטרים הפליאו בו מכות רצח ולא נותרה לו ברירה אלא ללכת אחריהם בכוחות לא לו.

רק בחדר החקירות התברר לו כי חושדים בו שהוא ולא אחר זהו הרוצח המפורסם שהפיל את אימתו לפני מספר שנים על תושבי קיבו. הרוצח היה עומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות ולאחר מכן היה רוצחם נפש. ככל שניסו שלטונות החוק לתפוס את הרוצח המסוכן, לא עלתה בידם, עד שכפי הנראה חש הרוצח כי המלכודת סביבו מתהדקת והוא בחר לברוח ולהעלם. כפי הנראה, תווי פניו של ר' שמואל היו דומים לקלסתר פניו של הרוצח וזו הסיבה שחשדו בו שהוא הרוצח הנמלט.

ר' שמואל עצמו לא היה מסוגל לפתוח את פיו, עיניו היו מוצפות דמעות, וסימני החבלה ניכרו על פניו. הרבי הסתכל בו במבט רחמיאמי ואמר: אל תכעס! אולם ראוי לך להתבונן ולשקול היטב: היכן כדאי יותר לסבול צער ויסורים, בבית פנימה או בקיבו, בידיהם של הגויים הרשעים. כשנגזר על האדם יסורים, זה יבוא לו מכל מקום. מוטב לו לסבול אותם ברצון ולקבלם באהבה מאשר להתלונן עליהם ולבטלם, כיון שעתידים הם לבוא עליו באופן אחר ובצורה קשה יותר.

למרבה הפלא: הנס הגדול התממש. מאותו יום והלאה לא של ר' שמואל. אשתו נרגעה לחלוטין, וגם דברים שהיו אמורים להכעיסה בצדק חלפו על פניה ברוגע ובעיימות. פנים חדשות באו לביתו של ר' שמואל בהשקט ובטח. אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה בביתו

ר' שמואל ניסה בשארית כוחותיו להסביר לחוקרים כי נפלה כאן טעות איומה ומצערת: הוא מעולם לא נגע בזבוב ובוודאי שהוא אינו רוצח. שנים רבות הוא גר בקארלין והכל מכירים אותו שם כאיש תם וישר העוסק לפרנסתו, ואין לו כל קשר לאותה פרשיה שאירעה בקיבו.

החוקרים האכזריים, שטופי שנאת ישראל, לא הסכימו אפילו לשמוע את גירסתו. הם הכו אותו מכות איומות כדי שיספר להם מי היה משתפי הפעולה איתו וכיצד עלתה בידו להמלט מידה הארוכה של המשטרה. ר' שמואל האומלל שלא היה יכול לשאת ביסורי החקירות, כבר הסכים להודות בכל, אלא שהוא עצמו לא ידע מה הוא יכול לספר על תכסיסיהם של שודדי דרכים.

רק לאחר שלשה ימים התעוררו ספיקות בלב החוקרים והם החלו לתהות שמה אכן ר' שמואל הוא אינו הרוצח המבוקש. הם שלחו טלגרמה חסויה לתחנת המשטרה בקארלין, והתשובה שהגיעה למדה אותם שאכן מדובר בחשד שווא לחלוטין. ר' שמואל אינו הרוצח ואין לו שום קשר לאותו טיפוס נאלח. כיון שכן פנו החוקרים לר' שמואל

על הפסוק (במדבר ד כד): 'זאת עֲבַדְתָּ מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֵׁי לְעֶבֶד וּלְמִשְׁאָה, פִּירַשׁ רַבִּינוּ הָאבִיר יַעֲקֹב זִיעָא בִּסְפָרוֹ 'פְּתוּחֵי חוֹתֵם', שְׂבֵא הַכְּתוּב לְהוֹדִיעֵנוּ, כִּי בְעֵלֵי הַתְּשׁוּבָה, הֵם 'מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשׁוֹנֵי', לְפִי שֶׁהֵיוּ רְחוּקִים מֵאֲבֵיהֶם שֶׁבִשְׂמֵיהֶם מִחֲמַת מַעֲשֵׂיהֶם הִרְעִים וְחָזְרוּ וְהִתְקַרְבוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הֵנָּה זֹאת עֲבוֹדַת 'לְעֶבֶד וּלְמִשְׁאָה' - לְהִתְפַּלֵּל כְּרֵאוּי בְּעִבּוּדָה שְׁלֵב לְשֵׂאת עוֹל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת.

וביותר, שאם באים עליהם יסורים - עליהם לקבל זאת באהבה, וכמו שדרשו חז"ל (ברכות ה.): אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: כל שהקב"ה חפץ בו, מדכאו ביסורין, שנאמר 'וה' חפץ דכאו החלי'. יכול אפילו לא קבלם מאהבה, תלמוד לומר 'אם תשים אשם נפשו', מה אשם לדעת אף יסורין לדעת. ואם קבלם מה שכרו, יראה זרע יאריך ימים, ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו, שנאמר: וחפץ ה' בידו יצלח.

זהו שאמר הכתוב 'משא' שהוא אותיות 'אשם', שאם יש עליהם את משא היסורים עליהם לקבל את היסורים מאהבה ומדעת, כמו האשם, ובוזה תהא כפרתם רצויה.

וכך כתב הרה"ק רבי שלום מקוידנוב זיע"א בקצירת האומר בתוך ספרו 'דברי שלום': 'זאת עֲבַדְתָּ מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֵׁי' - של בנים הנגרשים לְעֶבֶד את השם יתברך, וּלְמִשְׁאָה - ולקבל את היסורים רח"ל באהבה. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)



מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מנהיגי ישראל מבטלים רצונם עבור כלל ישראל

אך לפי דברינו קאי על משה בשעה שהיה לפני הקב"ה על הר סיני, לא עיכב שם לדבר עם הקב"ה שזה תשוקת הצדיקים כידוע, רק שמע שהקב"ה רוצה בקדושת ישראל שיקדשו ויפרשו ויעשו להם הכנה לקבלת התורה, אף שהיה יכול לירד לאחר שנים או שלש שעות ויקדש אותם ובתוך כך ידבר עם הקב"ה לא רצה משה בזה רק מיד ירד אל העם ויקדש אותם, אף שזה נקרא ירידה אצל משה רבינו ע"ה שפרש את עצמו מדיבור של הקב"ה וירד ודבר עם העם, וזה כוונת רש"י שלא היה פונה לעסקיו כו', וד"ל.

כעין זה פירש הרבי מקוצק זלה"ה (אהל תורה - עקב) את שאמר משה רבינו 'ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי' (דברים ט ט), ולכאורה מה בא לחדש הרי ידוע לכולם שבמרום אכילה ושתייה מאן דכר שמה? אלא שבזה קובל משה רבינו על שהוצרך ברדתו לאכול ולשתות כמנהג העולם, כי מצידו היה מעדיף להישאר במדרגת מלאכי השרת שלא שייך בהם אכילה ושתייה, אך כדי שיהיה מעורב בין הבריות ויוכל להשפיע על העם הוצרך לשוב ולאכול ולשתות, ובגמ' (ב"מ פו:) למדה הגמ' ממשה שעלה לשמים ולא אכל שמכאן נלמד שלא ישנה אדם ממנהג המקום, ובפשטות אין הדבר מובן שהרי מניעת משה מלאכול ולשתות בשמים לא היתה מחמת מנהג המקום רק משום שאינו בנמצא כלל לאכול ולשתות בשמים, ועפ"י האמור יובן שמכך שראינו שכשירד משה מן ההר שב לאכול ולשתות כדי להיות מעורב בין הבריות מכך נלמד שלא ישנה אדם ממנהג המקום.

ופירוש הדבר הוא שלפעמים חפץ הצדיק לעבוד את השי"ת באופן או בזמן מסוים היות וזה כל חפצו ומגמתו לעבוד את השי"ת באופן הנעלה ביותר, אך כיון שרצון השי"ת ממנו בשעה זו הוא לעסוק בפעולה אחרת אשר פעמים אף נראית היא פשוטה יותר, מניח הצדיק את רצונו בצד ומבטלו מפני רצונו של השי"ת ממנו בשעה זו.

שעזבם כדי לעסוק בצרכי העם, אלא פירש על כך בספה"ק תפארת שלמה (לשבועות) שבודאי המדובר כאן הוא במה שהתעסק משה בעמדו על ההר והוא לדבר עם השי"ת שזהו כל חשקת הצדיקים שמשגיגים בכך השגות עליונות, ואף משה חפץ להשאר על ההר כדי להמשיך ולהשיג דביקות זו, אך כיון ששמע שרצון השי"ת הוא שיקדש את העם ויכנם לנתינת התורה עזב את 'עסקיו' הפרטיים וביטל רצונו לרצון השי"ת, וכלשונו הקדוש:

וַיֵּרַד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם וְגו' (יתרו יט, יד).
וּבְרַש"י 'מִלְמַד שְׁלֵא הִיָּה מֹשֶׁה פּוֹנֵה לְעַסְקִיו אֲלֵא מִן הָהָר אֶל הָעָם'.

מצינו בשבחו של משה רבינו ע"ה עליו אמרה תורה בימי ההכנות למעמד הר סיני 'וירד משה מן ההר אל העם' (שמות יט יד), ופרש"י: 'מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם'. וצריכים אנו להבין אילו עסקים היו לו למשה רבינו, אם בעסקי העוה"ז הדברים אמורים הרי אין כל חידוש בכך

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

לכל יהודי יש אות בתורה

לכל יהודי יש אות מיוחדת בתורה, כמו שידוע הרמז בתבנית 'ישראל' ראשי תיבות יש' ששים ר'בוא אותיות לתורה, וכן יִשְׂרָאֵל ראשי תיבות יש' ששים ר'בוא נ'שמות, ומבאר במאור עינים (חוקת ד"ה זאת התורה) שיש שישים רבוא שרשי נשמות בישראל, וכל שורש נשמה יש לו אות בתורה כמו שכתב מו"ר זקני בספר פתוחי חותם (ריש כי תשא), וכדאיתא בזוהר 'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא', ואותה אות היא חלק אלוה ממעל שבקרב האדם המשפיעה על האדם שפע וחיות קדושה.

מטעם זה אמר האריז"ל שבהגבת התורה יקרב האדם את עצמו אל ספר התורה, ויסתכל היטב באותיות הקדושות, ובאותה שעה יתמשך עליו אור גדול, כי על ידי הראיה מושך האדם לעצמו שפע טובה וברכה מהאות המיוחדת לנשמתו, בבחינת 'אות היא לעולם', שכל אות בתורה משפיעה על אדם אחד שהוא עולם מלא, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'ה' צבאות' שהוא מלשון 'צבא אות', כי כל אות ואות בתורתו הקדושה יש לו צבא בפני עצמו.

בני ישראל הגיעו לשלמות בקבלת התורה

ובקבלת התורה בא הדבר לשלימות, שאשר קיבלו בני ישראל את התורה השיג כל אחד את חלקו בתורה, ועל ידי זה העמידו עצמם איש איש על מעמדו הראוי לו, וזה הרמז בכתוב (להלן כ טו) 'זירא העם וינועו ויעמדו', שעל ידי יראת השמים שקבלו במתן תורה העמידו עצמם במקומם הראוי להם. והענין הוא, מאחר ולכל יהודי יש שם משמות הקודש, והלא התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, וששים ריבוא אותיות לתורה כנגד ששים ריבוא נשמות ישראל, וכיון שבקבלת התורה קיבל כל אחד את חלקו הראוי לו בתורה בא לתיקונו הנכון באותיות התורה שכנגד נשמתו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התורה נתונה במתנה רק לבני ישראל - וכל הרוצה מישראל יכול לבוא וליטול את כתר התורה

מיועדים למיוחסים בלבד, היה מקום לטעות ולומר שכתר תורה מופקר לכל מכיון שהוא פחות בחשיבותו משאר הכתרים, ולכן הוצרך להביא הפסוק 'בי מלכים ימלוכו', לומר שכל עצמם של כתר כהונה וכתר מלכות אינם אלא מכוחה של תורה. ולא זו בלבד אלא שהתורה עצמה אין יד הכל שולטת בה, כי היא שמורה רק לבני ישראל עם קרובו, כמו שנאמר קודם מתן תורה (שמות יט ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', שהתורה נתונה במתנה רק לבני ישראל שכל הרוצה מישראל יכול לבוא וליטול את כתר התורה, וכתר התורה גדול מכתר כהונה ומלכות הבאים מכח כתר התורה הקדושה, אם כן ברור הוא שאין הסיבה שכתר תורה נמוך משניהם אלא להיפך, כי רק מחמת גדול מעלתו רצה הקדוש ברוך הוא שכל אחד מישראל יוכל לבוא וליטול.

'ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים' - רמז לגדלותו של כתר התורה

ורמז נאה הביא מרן עטרת ראשנו ע"ה הי"ד בספרו **שכל טוב** (דרוש שלשה כתרים הם) בדברי שלמה המלך ע"ה (שיה"ש ה יא) 'ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים שחורות כעורב', 'כתם' ראשי תיבות כ'הונה ת'ורה מ'לכות, 'ראשו' היינו הראשון והמובחר והמעולה מבין שלשה הכתרים הוא כתר תורה הנקרא 'פז', אבל 'קווצותיו' דהיינו שתי הקצוות של 'כתם' - 'כ-ם' שהם כתרי כהונה ומלכות, הרי הם בבחינת 'תלתלים', שכל אחד מהם תלוי ועומד רק לזרעו אחריו, אשר לא כן בכתר תורה שכל ישראל שוין בה. וגדולה היא מן הכהונה ומלכות שכל אחד יכול לזכות בה, ובתנאי שיקיים בעצמו 'שחורות כעורב' כמו שדרשו רבותינו ז"ל (עירובין כב). במי אתה מוצאן, במי שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש וכו', במי שמשחיר פניו עליהן כעורב וכו', במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב.

יהיה להם קיום בנפש האדם.

כתר תורה מונח ועומד לכל ישראל

ועתה תחזה מדברים אלו שלכל אדם מישראל בכל גיל ובכל מצב ובכל מקום יש את היכולת לעסוק בתורה, ואין אחד אשר יוכל לומר על עצמו שאינו יכול ללמוד ולעסוק בתורה. והן הן הדברים שכתבה תורתנו **תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב** וכפי שכתב הרמב"ם שם (פ"ג ה"א), בשלשה כתרים נכתרו ישראל, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה בו אהרן, שנאמר (במדבר כה יג) 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם', כתר מלכות זכה בו דוד, שנאמר (תהלים פט לז) 'זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי', כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל, שנאמר **תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב**, כל מי שירצה יבוא ויטול. שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה, הרי הוא אומר (משלי ח טו-טז) 'בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק, בי שרים ישורו', הא למדת שכתר תורה גדול משניהם.

כתר תורה מונח לכל ישראל מחמת חשיבותו על שאר הכתרים

ויש להבין, מה ההוא אמינא לומר שמלכות וכהונה גדולים מתורה, והלא אפילו תינוקות של בית רבן יודעים דברי המשנה (פאה פ"א מ"א) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ואף הרמב"ם עצמו מביאו בסמוך (שם ה"ג), אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן. וכן גם מסדר הדברים ניכרת מעלת כתר תורה, שכן הקדים בדבריו כתר תורה קודם כתר כהונה וכתר מלכות, ומוכח שכתר תורה חשוב מכולם. ובפשוטו נראה לבאר, שמכך שכתר תורה הופקר לכל הרוצה לקחתו, בעוד שכתר כהונה וכתר מלכות

ויתילדו על משפחתם (א, יח).

איתא בילקוט (במדבר רמז תרפד): בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקדוש ברוך הוא, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר (תהלים צו ז) 'הבו לה' משפחות עמים', כשם שבני מביאין 'ויתילדו על משפחותם' (במדבר א יח), לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות, 'אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני' (ויקרא כז לד) ואחר כך 'וידבר ה' במדבר סיני, שאו את ראש כל עדת בני ישראל' שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן.

ברמב"ם (תלמוד תורה פ"א ה"ח) נפסק להלכה שכל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א ח) 'והגית בו יומם ולילה'. ומזה שנקט הרמב"ם בלשון 'חייב' נלמד שצריך לקיים הדבר עד כדי מסירות נפש, שכן לשון חייב' בדברי חז"ל משמעותו חיוב עד כדי מסירות נפש.

הטעם שמחויבים בתלמוד תורה אפילו במסירות נפש, ולא אומרים את הכלל של 'אנוס רחמנא פטריה' (נדרים כז), כי סיבת בריאת העולם אינה אלא בשביל התורה ובשביל ישראל, ואין לתורה קיום אלא במי שממית עצמו עליהם, לפיכך כל איש ישראל חייב למסור נפשו על קביעות עתים לתורה, כי דוקא מתוך מסירות נפש תתקיים התורה בקרבו ויהיה בכך קיום לעולם כולו. וכפי מה שמוסר נפשו על התורה כך היא מתקיימת בידו, ועל דרך שאמרו חז"ל כל מצוה שמסרו ישראל עצמן למיתה עליה עדיין מוחזקת היא בידם, ודבר זה ללמד על הכלל כולו יצא, שכפי קיום כל מצוות התורה כך

ההכנה למתן תורה על ידי מצות ההגבלה

להבין מה משמיעה לנו התורה בכך, וגם מדוע באמת הקדים אברהם לבקע עצי עולה מיד בצאתו ממקומו, ולא המתין לחטוב מהעצים בהר המוריה כדי שלא יצטרך לשאת עמו את העצים מרחוק. אלא שאברהם אבינו ע"ה הכין עצמו בהתעוררות ובהתלהבות למעשה העקידה, וחשש שמא תחלוף ההתלהבות במשך זמן לכתו להר המוריה, לכן הכניס את התלהבותו במעשה המצוה הגשמי של ביקוע העצים, כדי להוציא את רצונו הטוב מן הכוח אל הפועל במעשה ביקוע העצים, ובכך יינתן קיום במעשה המצוה להתעוררות שבלבו (עיי"ש בספ"ק נועם אלימלך).

ונפלאותיו, תבוא בלבו התעוררות כפי מעלת מחשבתו, אבל כדי שלא תהיה ההתעוררות על דבר ריק צריך להוציא הדבר מכוח אל הפועל, וזהו שכתוב (שיר השירים ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', 'שתחפץ' לשון חפץ, שאין לעורר את הלב עד שיהיה חפץ וכלי המוכן לקבל בו את האהבה.

אברהם אבינו ע"ה הכניס התשוקה בביקוע עצי העולה

ובזה יש להבין מה שנאמר אצל אברהם אבינו ע"ה 'וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו', וביקע עצי עולה' (בראשית כב ג). התורה טורחת לכתוב שקודם צאתו לדרך חטב אברהם עצים לקרבן, ויש

קודם מתן תורה הכינו בני ישראל עצמם בקדושה וטהרה, אבל לא היו להם מצוות מעשיות להכניס בתוכם ההתעוררות לעשות ממנה חפץ, ולא היתה להם אלא מצות פרישה והגבלה שהצטוו בה כהכנה למעמד הר סיני, וכיון שכן הכניסו כל התעוררות לבם במצוות ההגבלה, ועל שם כן נקרא חג מתן תורה בשם עצרת, כי הכניסו כל התעוררות לבם במצוה זו שנעצרו עצמם מלהתקרב בהר.

זהירות שלא תהיה התעוררות הלב לחינם

ומצינו ענין זה בספר **אמונה ובטחון לרמב"ן** (פי"ט) שבשעה שהאדם חושב בלבו מחשבות על גדולת הבורא

לא יהיה לך אלהים אחרים - שבעת תפילתך לפני תיחד עבודתך

באמרה (בראשית לב, כה) 'וינתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו' וביאר **ברביד הזהב** (ד"ה ויותר), שיעקב אבינו הגיע למדרגה זו שיהיה דומה בעיניו כאילו הוא איש יחידי בעולם, ולא יהיה בדעתו שום פניה זרה שתהיה עבודתו למצוא חן וכבוד בעיני בני אדם, ומחמת כן התקנא בו שרו של עשו וביקש להורידו ממדרגתו זו, ולכך 'ויאבק איש עמו', שנאבק להכניס בו מחשבה שיש עוד 'איש עמו', שלא תהיה עבודתו מיוחדת לשם ה', אך בחסדי ה' 'וירא כי לא יכול לו', שלא הצליח להחלישו במאומה, כי בכל עת היה מדמה לעצמו בתוקף וחוזק שהוא ורק הוא שנמצא לבדו מול בוחן לבות וממילא כל כוונתו הייתה אך ורק לשם שמים.

יוסף הצדיק טיהר עצמו מכל מיני פניות

זהו גם הפירוש בדברי יוסף הצדיק קודם שהתגלה לאחיו (בראשית מה א) 'הוציאו כל איש מעלי', שהיה מתיירא שמא תתערב בליבו מחשבת גאוה שאינו גומל רעה לאחיו על כל אשר הרעו עמו, ואדרבה הוא מקרב אותם ומסייע בידם. לפיכך הכין עצמו בהכנה רבה להיות דומה בעיניו כאילו אין עוד שום איש עמו, שתהיה מחשבתו טהורה מכל פניה בלתי לה' לבדו, ואכן מעיד עליו הכתוב (שם) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו', שלא היתה במחשבתו שום פניה לקבל כבוד מבני אדם.

אלהים אחרים על פני, רמז שלא יהיה לנו יראה זרה בעמדנו לפניו, אלא תהיה עבודתנו מיוחדת אליו יתברך, וכפי מה שניזוהר לשמוע את אותו הקול כך נזכה לגאולה בקרוב, 'היום אם בקולו תשמעו'.

ידמה בעיניו כאילו הוא לבדו בעולם

וכן פירש **רבי נחמן מהורודנקא ע"ה** את הפסוק (שמות לד ג) 'ואיש לא יעלה עמך בכל ההר', שבבוא האדם להתחזק בעבודה ולעלות בהר ה', יצייר לעצמו כאילו הוא יחידי בעולם ואין עוד איש עמו, ולא יתערב בליבו כוונה לכבוד מאף אדם בעולם, ובה תהיה עבודתו שלמה ורצויה לה'. ועל פי זה פירש **בדגל מחנה אפרים** (מטות ד"ה החלצו) את הפסוק (ויקרא טז ז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש', שכשנכנס הכהן גדול לקודש הקדשים, וכן כל אדם בבואו לעבוד את עבודת הקודש, יסיר מליבו מחשבת כל אדם, ולא יהיה רצונו שיראו בני אדם עבודתו ולא שיכבדו אותו על זה.

יעקב אבינו השלים עצמו ביחוד עבודתו לשמים

הוא הדבר שמורה לנו תורתנו הקדושה

לא יהיה לך אלהים אחרים (יתרו כ, ב). יסוד גדול הנדרש לשלימות עבודת האדם לבוראו הוא, שצריך מאוד להיזהר בעת קיום המצוות שתהיה מחשבתו מיוחדת לעבודת הבורא, ולא שתתערב בליבו כוונה אחרת זולת לעשות נחת רוח לבוראו. בזה יקיים 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג ו), שבכל דרכי האדם תהיה כוונתו רק לידעת ה' ולא שום פניה זרה, וכן בעומדו לפני ה' בתפילה לא תהיה לו אלהות ומרות אחרת, ולא יירא ולא יפחד משום בריה כי אם מאלקיו אשר לפניו הוא מתפלל, וכמו שכתב **בנועם מגדים** (כי תבוא ד"ה את ה' האמרת) בשם אביו ז"ל, כי המתפלל הוא כעומד לפני ה' ושכינה כנגדו, על כן 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' בעודך מתפלל לפני, ואם תהיה כוונתו לשם אדם הרואהו הרי זה כקונה אדון לעצמו, וכאילו עובד ומתפלל לאותו אדם.

יחוד העבודה לשם ה' מקרב את הגאולה

וכן קירוב הגאולה תלוי כשמיידת עבודתו לשם שמים, שכן אמר משיח לרבי יהושע בן לוי שיבוא היום לגאול את ישראל, וביאר אליהו הנביא את דבריו שבכל יום הוא מוכן לגאול אותנו אם נשוב בתשובה, כמו שכתוב (תהלים צה ז) 'היום אם בקולו תשמעו' (סנהדרין צח). ויש לבאר תיבת 'בקולו', היינו באותו הקול שהשמיע לנו במתן תורה - 'לא יהיה לך

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל



אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליכתיק יפה

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
להרה"ק רבי מנחם נחום זי"א מטשערנאביל
בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומוזקק



להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אַלְדָּנוֹת



פֶּרֶשֶׁת נְעִים

לְעִלְמֵנוּ עֶפֶת

כס"ד, אֲדִינוּן רַא"ה

לא הצלחתי עד היום לעמד בדבורי, ועתה רוצה הוא להוכיח אותי על כך מדוע לא הבאתי לו לוח כפי שהתחייבתי. לכה, עצתי נתונה לך, תשלם לי עתה דמי לוח שנה, על חשבוננו של אדונה, ואתן לך תכף ומיד לוח שנה מהדר עבור אדונה, וכך יחסך ממני וממנו כל האי נעימות. כך הצליח הרוכל למכר שלשה לוחות שנה לאדם אחד, שאפלו לאחד לא היה זקוק.

הצבור בבית המדרש פּרץ בצחוק לתאור זה, אולם כאן זעק הרבי מנהמת לבו: זה לא צחוק. שָמָא תֵאמְרוּ זֶה רַק סְפוּר בְּעֵלְמָא, אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, שָגַם אֲצִלְנוּ יִשְׁנֵם דְּבָרִים כְּאֵלוּ...

א - אַמוֹנָה, ב - בְּרָכָה

איתמר בבי מדרשא משמיה דרבננו הקדוש, איש מופת, הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זיע"א, כי פעם אחת באו לפניו שני שתפים שהיו מחסידיו וביקשו את הרה"ק שיברך אותם בהצלחה. נענה ואמר להם: א"ב ג"ד! אלא שיהם לא הבינו מחשבתו בקדש, ושאלו אותו: מה הפרוש בדבריו אלו? ענה להם הרה"ק: א - אַמוֹנָה, ב - בְּרָכָה, ג - גְּזֻלָּה, ד - דְלוּת, והסביר להם, כי אם יהיה להם 'אַמוֹנָה' ויהיו נושאים ונותנים באמונה, תהיה להם 'בְּרָכָה' במעשי ידיהם, אבל אם ח"ו 'גְּזֻלָּה' או 'גְּזֻלָּה' יהיה ביניהם, שאחד ילך במרמה נגד שתפו, אז 'דלוּת' תהיה שורה ח"ו, עכל"ק.

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מה עשה אותו הרוכלי הלך משם ישירות אל ביתו של העשיר, ואמר לאשתו: בעלך שלח אותי ואמר שתקני ממני 'לוח שנה', וסימן לדבר: בבקר שכתב האדון את הארנק שלו על השלחן. כמובן שהאשה קנתה מהרוכל לוח נוסף, ושלמה לו מחיר מלא.

העשיר הגיע לביתו ושמע מאשתו על הרמאות של הרוכל, שגמל לו רעה תחת טובה. חמתו של העשיר בערה בו, והוא החליט שכאשר ימצא אותו כבר ילמדנו פרק במסכת דרך ארץ ויעמידנו על מקומו הראוי לו. אלא שהרוכל המפלפל נעלם כאלו בלעה אותו האדמה.

עברו מספר שבועות והנה ביום בהיר אחד הבחין העשיר באותו רוכל מרחוק. וזכר המעשה המכוער שעשה הרוכל עלה בראשו של העשיר והוא החליט לבקש מהרוכל דין וחשבון. אולם משראה הרוכל את העשיר בא לקראתו, תכף הרים רגליו ונס מן המקום כל עוד נשמתו בו.

העשיר לא התיאש. הוא שלח את משרתו שיירץ אחריו ויביאנו אליו. אחר כפרת דרך לא יכול היה הרוכל להמשיך בריצתו, והמשרת השיגו, ופקד עליו שיבוא מיד, כיון שאדונו קורא לו.

הרוכל לא אבד עשתונותו ואמר לו בערמתו: אוי, וי יודע אני היטב את כונת אדונה, לא נעים לי מפל המארע, אבל אסביר לך במה מדבר ואולי תוכל לעזר לשנינו: הבטחתי לאדונה לפני כמה שבועות שאספק לו לוח שנה. אלא שמסבות שונות

מִשָּׂא וּמִתָּן בְּאֵמוּנָה

יְבָרְכֶה ה' וְיִשְׁמְרֶהוּ (ו, כד) וּבְרַשׁ"י שִׁיתְבָּרְכוּ נַכְסָיו.

הרה"ק רבי ברוך מסערט ויזניץ זיע"א, המקור ברוך, היה מעורר את שומעיו, בכהנתו כרבה של העיר סערט, בעז ותעצומות, על ענין המסחר באמונה, שיהיה הכל בהגנות ובכשרות ולא ברמאות, שלא לעשות עול ולא להונות את זולתו.

פתח הרבי וספר מה שפרסם בעתו בנורשא שבקש לדבר סרה ביהודים: מעשה ביהודי רוכל שהלך ממקום למקום והיה מוכר לפרנסתו 'לוחות שנה'. אחד מהעשירים שתדיר היה פוגש ברוכל, רחם עליו ורכש ממנו לוח שנה, על אף שכלל לא היה לו צורך בלוח. כך היה מנהגו מדי שנה בשנה.

שנה אחת פגש הרוכל את העשיר והציע לו את לוח השנה החדש שיצא זה עתה. הסכים העשיר לרכש את הלוח, אולם כשממשמש בכיסו ולא מצא את ארנקו, התנצל בפני הרוכל ואמר לו: שמע נא ידי, כנראה שארנקי נשכח בבית על השלחן ואין מעות אתי, לכן אקנה ממך את הלוח בפעם אחרת. חלפו דקה או שתיים, העשיר התהרהר ונמלך בדעתו. הוא פנה אל אחד ממכריו שהיה נוכח שם, לזה ממנו סכום כסף, וכך קנה מהרוכל את הלוח כמנהגו הטוב, כשהוא משלם לו את המחיר המלא על אתר.



חידון אַלְדָּנוֹת - נושא פרסים באיזה הקשר מזכרת כף בפרשה זו?

פתרון החידה - פרשת פקודי:

ש. היכן מזכירים בפרשתנו פעמונים?
ת. "פעמוני זהב" היו מחוברים לשולי מעילו של הכהן הגדול (שמות לט כה).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת כי תשא:
ה' משה אשר אליאס מחיפה.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה

על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".

את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.

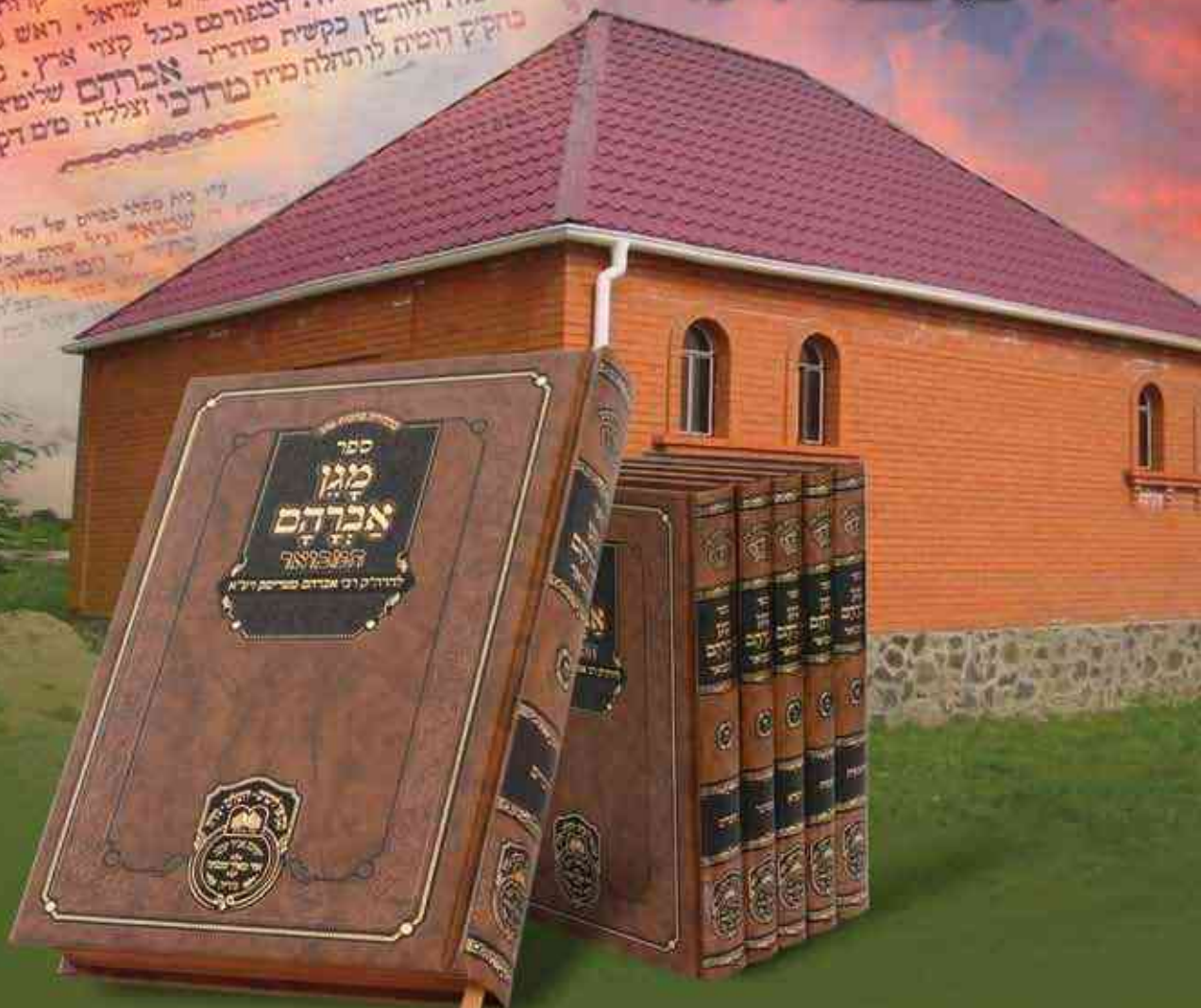
בראש הדף לציון "עבור חידון לנוער".



ספר
מגן אברהם
 זה השני לה עיקים יבוא בו.
 הספר הנתון אמר שער.
 מגן הוא לכל החסידים בו.
 אברהם עשה עשה לפני ה'
 זה היה אמרוהו שדורות. כפז ומפנינים יקרות. יחזקו כספר לזכור
 לעודת ישראל למשפחה. מרבינו נר ישראל. ראש גלות ארצות. שר התורה
 אספקלריא המאירה. המפורסם בכל קצו ארץ. נדר נדר ועומד בפרץ
 שלשלה הורשן בקשיה שדור **אברהם** שליטא מים דקק מדיסק
 בחקיק דומיה לו תהלה מיה מרדכי וצלה מים דקק משערטאביל וייע:

"ועכשיו שדגשתי לגיל הנבחרות לא אוכל
 לדחוס קודי לבוא לפניכם בדברי תורה. לכן
 אמרתי אולי דבר בזה למוען יפרעו מעינות
 החוצה" (הקדמת המגן אברהם מטריסק)

מגן אברהם המביאר



מוטיבואה



להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחוקה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מדוני בית המדרש להוראה היינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א



מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

מכירת רכב ליהודי מחלל שבת

האם באופן זה שיכול ליטול את האיסור לבדו הדבר מותר לכתחילה, או שבכל זאת אסור מדרבנן. א. תוספות (עבודה זרה ה: ד"ה מנין), הרא"ש (שם פ"א סימן ב) והמרדכי (שם רמז תשצ"ה) כתבו שהדבר מותר. ב. התוספות במסכת שבת (ג. ד"ה בבא) והרא"ש (שם פ"א סימן א) הריטב"א, והר"ן (עבודה זרה שם) כתבו דאסור מדרבנן משום שחייב להפרישו מאיסור ומסייע ידי עוברי עברה. ולמעשה הכריע בזה הרמ"א לקולא [לגבי ההלכה שאסור למכור לגוי דברים של עבודה זרה משום 'לפני עור' שיבוא להשתמש עמם לעבודה זרה], וזה לשונו (ס"א): יש אומרים, הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו, או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם יכולים לקנות במקום אחר, מותר למכור להם כל דבר. ויש מחמירין. ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו.

ואם כי הכרעת הרמ"א בזה להקל ושרק בעל נפש יחמיר, דעת השולחן ערוך לאסור, שכתב (או"ח סימן שמו) לגבי איסור הוצאה בשבת, פשט ידו לפניו וחפץ בידו והניחו לתוך יד חברו העומד בפנים וכו', המכניס חייב שעשה עקירה מרשות הרבים והנחה ברשות היחיד, וחבירו שקיבל מידו פטור, אבל אסור. וכתבו הט"ז והמג"א (ס"ד), דהיינו מדרבנן משום שמסייעו בעבירה.

אכן לפי הבנת רבינו הרמ"א עולה לכאורה, שפסקי התוספות והרא"ש סותרים אלו את אלו, שהרי במסכת שבת כתבו שגם ב'קאי' אחד עברי דנהרא' אסור מדרבנן, ולעומת זאת במסכת עבודה זרה כתבו דהדבר מותר. אמנם האחרונים העלו שלא נחלקו הראשונים בזה, ולכל הדעות הדבר אסור משום שהוא מסייע ידי עוברי עברה, וכדי ליישב את סתירת פסקי התוספות והרא"ש כתבו לתרץ בכמה דרכים:

א. הש"ך (שם ס"ד) מתרץ כי המרדכי והתוספות שהתירו, זהו רק בגוי וישראל מומר שאותם אינו מצווה להפרישו מאיסור, אבל בישראל אסור משום מסייע ידי עוברי עברה. [הרבה אחרונים תמהו עליו שאין דין מומר כדן הגוי, ובוודאי שמצווים לאפשרו מאיסורא גם מומר אם הדבר בידו. חות יאיר סימן קפה, בנין ציון סימן טו דגול מרבבה י"ד שם].

אדם פרסם את רכבו למכירה, לאחר כמה ימים פנה אליו יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, והביע את רצונו ברכישת הרכב. בעל הרכב העלה לשאול, האם אין בעיה הלכתית למכור ליהודי זה את רכבו, וזאת מאחר שהינו מחלל שבת רח"ל, ומן הסתם ייסע עם הרכב גם בשבת, ונמצא שהוא במכירתו עובר על איסור 'לפני עור' ומסייע ידי עוברי עברה, שעל ידו ייסע עם הרכב בשבת, האם אכן יש איסור למכור לו, או שהדבר מותר.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

בקיום עסקת מכירת רכב ליהודי שמחלל שבת, שני איסורים עלולים להוות מכשול: א. איסור לא תעשה מן התורה של 'לפני עור לא תתן מכשול', וכמו שמצינו בכמה מקומות בש"ס שפירושוהו על המכשיל את חברו לעבור עבירה. (נדרים דף סב: בבא מציעא דף ה: - ע"ה: עבודה זרה דף ו: רמב"ם הלכות רוצח פ"ב ה"ד ובספר המצוות לא תעשה רצ"ט. ספר החינוך מצוה רל"ב, ס"מ"ג לא תעשה קס"ח). ב. 'מסייע ידי עוברי עברה', שהוא איסור דרבנן, ומהותו מצד החיוב 'לאפרושי מאיסורא', (תוספות שבת דף ג. ד"ה בבא) וענף ממצוות תוכחה (ריטב"א עבודה זרה ו:). ונציע בזאת את שורשי ההלכה הנוגעים לענייניו והמסקנות העולות מהם.

הנה, חז"ל קבעו סייג באיסור 'לפני עור', כי עובר בלאו זה רק באופן שעובר העבירה איננו יכול לעשותה ללא סיועו של חברו. אופן זה מוגדר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ו: ו: ק"א בתרי עברי דנהרא', וכך אמרו שם: 'אמר רבי נתן מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבן נח, תלמוד לומר ולפני עור לא תתן מכשול וכו', הבא במאי עסקינן דקאי בתרי עברי דנהרא'. ופירושו, שהאדם הרוצה לעבור עבירה עומד מצד אחד של הנהר, ודבר האיסור מעברו השני, ובכדי ליטול את האיסור הוא נזקק לעזרת אדם אחר שיושיטו אליו, רק אז קיים איסור 'לפני עור', אבל באופן של 'חד עברי דנהרא', דהיינו שהאיסור והאדם נמצאים בעבר אחד של הנהר, והוא יכול ליטול בעצמו, אין איסור 'לפני עור' בהושטתו אליו את האיסור.

הרמ"א ביררה דעה (בדרכי משה הלכות עבודת כוכבים סימן קנ"א) הבין כי הראשונים נחלקו

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

הוא שיש בזה איסור גזל¹.

סיר פרווה על כיריים אינדוקציה

בישל עם סיר פרווה על גבי כיריים אינדוקציה בשריות, האם אפשר לאכול את האוכל עם גבינה.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

פוסקי דורנו הכריעו כי עדיף שלא להשתמש בכיריים אינדוקציה גם לחלבי וגם לבשרי, אף שבחצובות לא מחמירים בזה משום שהם מתלבנים תמיד מהאש, בכיריים אלו העשויות מזכוכית חוששים שהם בולעים, ולכן יש להחמיר לא לבשל גם בשרי וגם חלבי ללא הפסק של סיליקון וכדומה. אמנם, גם אם בישל מאכל

לקטוף פרחים מחצר פרטית

לכבוד חג השבועות רוצים הילדים לקטוף את הבית עם פרחים כמנהג ישראל, והבחינו כי באחד החצרות גדלים פרחים יפים במיוחד, בעלי החצר אינו כאן והם שואלים האם מותר לקטוף אותם ללא רשות הבעלים, שהרי הפרחים ממילא יפלו ואולי אין הבעלים מקפידים שיקטפו.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

אסור לקטוף פרחים בשטח של אדם אחר, ודבר פשוט

חלבי אין לאסור בדיעבד את המאכל, ובנידון השאלה שמבשל בסיר פרווה אין חשש כלל והמאכל אינו בחזקת בשרי².

להסתפר לכבוד שבת לפני תפילת שחרית

אדם שיודע שלא יוכל להסתפר ביום שישי לאחר תפילת שחרית, ושואל האם מותר להסתפר קודם תפילת שחרית מכיוון שמסתפר לכבוד שבת קודש.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

הגם שהתירו עשיית צורכי שבת קודם התפילה משום שהם צרכי שמים (או"ח סימן רן), נראה שלהסתפר הדבר אסור גם בערב שבת ויום טוב³.

קודם תפלה שרי דחפצי שמים המה הא בחול אסור: ומשמע שבענין תפילות לא הקלו. אמנם יש שמקילים אצל ספר מקצועי שיש לו יותר ממכונת תפילות אחת, ואין לחשוש שהמכונה תישבר ויעבור הזמן. ועוד כתבו הפוסקים שכיום אין כ"כ חשש שמא ישבר הזוג, ועיקר האיסור להתגלה קודם התפילה משום עשיית חפציו, מכל מקום לא מצינו להקל בזה בערב שבת כל שיכול להסתפר גם אחר התפילה.

(ס"פ פ"ט סי' ו') והמשנ"ב שם (סק"ל:). וי"א עד חצי שעה קודם עלות השחר]. גם בערב שבת אין להקל בזה אלא אם כן לא יוכל להסתפר אח"כ. ובאמת אפשר לדקדק מדברי המשנ"ב שם שלא התירו אלא לקנות צרכי סעודה, שכתב שם: (משנה ברורה סימן פ"ט ס"ק לו) להסתפר וכו' - דוקא סמוך לשחרית דהיינו קודם שעלה עמוד השחר אבל משעלה עמוד השחר גם זה אסור [א"ר] וכתב הפמ"ג דדין ובורסקי וסעודה אסור סמוך לשחרית כמו סמוך למנחה ועיין לעיל בסימן ע' בבה"ל. ולקנות צרכי סעודה בע"ש

2 וכאשר הקדירה אינה בת יומה, מותר בדיעבד גם לאכול את המאכל (הפריהו) עם גבינה. רק אסור לכתחילה לבשל על מנת לאכול עם חלבי. לדעת הרמ"א. (ולמתבר מותר גם לכתחילה). ומכל אם אין לו אפשרות להניח את הפוסק, יש כתבו להקל בזה ולסמוך על הפוסקים שהכיריים אינם בולעות, וכמובן בתנאי שהכיריים היו נקיות.

3 מותר להסתפר רק קודם עלות השחר ולא לאחר מכן, כמו שכתב הרמב"ם (פ"ו מהלכות תפילה ה"ז), והשו"ע

בר שגדלים בשטחים לא פרטיים, מותר לקטוף. אמנם מצינו אפשרות של ליקוט צמיד, והוא מעשרה תנאין שהתנה יהושע (ביק פ"ג), אך ליקוט הפרחים אינו בכלל זה, כמבואר ברמב"ם הלכות זקיק ממון (פרק ה הלכה א): 'עשרה תנאים התנה יהושע ובית דינו בשעה שחלק את הארץ וכו'. וכן התנה שיהיה כל אדם מותר ללקט עצים משדה חברו, וכן שיהיה כל אדם מותר ללקט עשבים העולים מאליהן בכל מקום חוץ משדה עיני שם, לקטית פרחים אינו בכלל התנאין.

1 והגם שאמרו בבא מציעא בתמרי דזיקא - תמרים שהרוח משריה, שהבעלים מתייאשים מעיקרא, הרי ברור שאסור לקטוף מן התמרים שעדיין על העץ, ואינם מתייאשים רק מאלו שיפלו. וכן כאן וודאי שחפצים הבעלים שהפרחים יקטפו את החצר, גם אם הפרחים צמחו מאליהם אסור לקטוף ללא רשות, שהבעלים זכו בהם בקנין חצר (ראה נתיבות סימן קט"ו). ברשות הרבים, אם העירייה שתלה לצורך הציבור, הרי זה ממון הציבור, ואסור משום גזל הציבור. אך אם מדובר בפרחי

זימן עם כוס ושתה אותו ושכח רצה

מעשה באחד שברך ברכת המזון עם זימן וכוס של ברכה, כשסיים בירך בורא פרי הגפן ונזכר ששכח רצה, מיד חזר שוב על ברכת המזון וכמו שנפסק בשו"ע (סי' קפ"ח) כשסיים התלבט האם עליו לברך עכשיו ברכה אחרונה על היין ששתה או שכבר נפטר בברכת המזון השניה שברך לאחר שכבר סיים לשתות את היין.

והנה בסי' קע"ז מובא בשו"ע "ודברים הבאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון שהיה מנהג בימי חמתי הגמרא שבסוף הסעודה היו מושכים ידיהם מן הפת ומסירים אותו וקובעים עצמם לאכול פירות ולשתות כל מה שמביאים אז לפנייהם בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין דברים הבאים שלא מחמת הסעודה טעונים ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם והמוציא וברכת המזון אין פוטריין אלא מה שנאכל תוך עיקר הסעודה ודין זה האחרון אינו מצוי בינינו לפי שאין אנו רגילין למשוך ידנו מן הפת עד ברכת המזון".

ולפי מה שמובא נראה שאין בזמינו דין של סילוק ידו מן הפת, אך בביה"ל ד"ה למשוך ידנו מביא שיש דרך שיחשב לסילוק גמור והיא ש נטל הכוס לברך דהוא היסח הדעת גמור וכמבואר בסימן קע"ט לכאורה אף בזמינו אין לך סילוק סעודה יותר מזה ואם אכל אח"כ איזה דבר יש לו לברך תחלה וסוף ולא נפטר בבהמ"ז ומביא הביה"ל לגבי ברכה אחרונה עם שתי אחר נטילת הכוס דדעת השולחן ערוך הרב והמג"א לברך גם ברכה אחרונה אך במאמר מרדכי סימן ר"ח סק"ג חולק וסובר שאין צריכים ברכה אחרונה אלא ברכה ראשונה בלבד עיי"ש מה שפסק הביה"ל למעשה.

ובביאור דעת המאמר מרדכי כ' החזו"א סימן כ"ז אות ד' "ולכאורה טעמיה דכל שחזור לאכילה לדידן דלית לן קביעות לפירות הוה כחזור לפת ומאי איכפת לן דצריך ברכה על הפת הלא רשאי לברך ולאכול ולא נאמר דין דלאחר המזון אלא לדידהו דהוי להו קביעות בפירות לחודיהו וכבר היו משוכים ידיהם מן הפת".

והנה בסימן קע"ט דנו הפוסקים האם מותר לחזור לאכילתו לכתחילה עי"מ שיברך שוב על מה שיאכל, וא"כ יתכן שיחשב לחזור לפתו ועי"מ כ' החזו"א שלפי המאמר מרדכי יחשב כהמשך סעודה, אך בנידון דידן שכבר בירך ברכת המזון אין לך ניתוק מוחלטת יותר מזה ויין ששתה אחר הברכת המזון לא היה לו שום קשר לסעודתו ולפתו ואף שלא יצא עם ברכת המזון מחמת ששכח רצה, אך מבחינת סילוק ידו מן הפת שנתלוי במחשבה על האדם וא"כ לא קשור כלל לסעודת פת, ולכן לאחר שחזר על ברכת המזון פעם שנית יצטרך לברך ברכה אחרונה על היין ששתה.

אך כל זה היה נכון עם לא מיירי ביין, כי ביין יש עוד נושא בפוסקים שיתכן שבגללו אי"צ לברך, דהנה השו"ע בסימן ר"ח סעיף י"ז מביא שאם בירך על היין ברכת המזון במקום על הגפן יצא ובמשנ"ב שם דאפילו כששתה שלא בתוך הסעודה גם כן בדיעבד פוטרו כשברך עליו ברכת המזון, והטעם משום דיין זיין וסועד הלב כמו לחם וביה"ל ד"ה אבל ביין מביא מחלוקות ראשונים אצל דין זה נאמר רק כשברך ברכהמ"ז על יין ואז יצא או גם כשברך בסתמא ברכת המזון בלי שום דעת לפטור היין האם אומרינן שהיין נפטר ממילא וכגון אם שתה אחר גמור סעודה, דדעת רבינו יונה והרשב"ם והמאור דנפטר ממילא עי"י בהמ"ז שברך על הלחם אף שלא כוון בפירוש על היין אבל דעת הרא"ש והרמב"ן והר"ן דטעון ברכה לפניו ולאחריו ואין לסמוך על בהמ"ז אלא כשברך ברכהמ"ז על יין על מנת לברך ברכה אחרונה עליו ולפי"ז תלוי במחלו ראשונים האם צריך לברך עליו על הגפן ולפי הכלל שספק ברכות להקל לא יברך עליו על הגפן דלפי הרבה פוסקים נפטר אוטומטי בברכת המזון על אף שלא היה דעתו לפטור.

ריבית במחירי סוף עונה

בני עמודי

הרה"ג רבי יהושע הולצמן

ראובן הגיע בהתלהבות רבה לחנות הבגדים, בעקבות פרסום גדול על מבצעי סוף עונה משתלמים ביותר. לאחר שעה ארוכה של מדידות והתלבטויות נמצאה החליפה המיוחלת, והחל צועד לעבר הקופה, אולם לפתע חשכו עיניו: מאחורי המוכר נכתב באותיות קידוש לבנה! כי המבצעים הינם רק בתשלום במזומן. ראובן עשה טלפון בהול לבנק לשמוע את מצבו החשבון וגילה לחרדתו כי אין באפשרותו לשלם במידי את כל הסכום, אבל מאחר שכבר היה בקופה כשמאחוריו משתרך תור ארוך, מתוך אי נעימות החליט לקנות את החליפה בכל מחיר וישלם בתשלומים העיקר שלא להתבזות בלהחזיר את החליפה למדף. חברו שהיה עמו העיר את תשומת ליבו שיתכן כי אם ישלם יקר יותר מפני שמשלם בתשלומים, עלול הוא להיכשל באיסור ריבית, שהרי נמצא שמשלם יותר עבור המתנת המעות. האם אכן צדקו דברי חברו והדבר אסור, או שאין בזה כלל חשש סרך איסור.

תשובה:

אכן יש במקרה זה חשש אבק ריבית, ונבוא לברר את הדברים: בגמרא בבא מציעא (דף ס"ה.) מבואר ד'טרשא דרב פפא אסור', והכוונה, שהם המוכר אומר ללוקח: אם תשלם מיד תשלם מחיר נמוך יותר, ואם תשלם לאחר זמן תשלם יקר אסור, ואפילו במקרה שבאמת החפץ מתייקר ובזמן התשלום זה יהיה שוויו, כך שיוצא שאין המוכר מרוויח דבר, שהרי יכל להמתין ולמכור לאחר שהחפץ יתייקר, בכל זאת אסור משום שכלי הקונה נחשב שנחסר, שהרי אם לו היה כסף והיה משלם מיד היה קונה במחיר הנמוך, ועתה בגלל זמן המתנת הכסף צריך לשלם למוכר יקר יותר. ויש לדון במקרה שהמוכר אומר לקונה, אם תשלם עכשיו תשלם יותר בזול מהשווי

האמיתי של החפץ, ואם תשלם לאחר תשלם כפי שוויו. ונחלקו בזה הפוסקים: שיטת המחנה אפרים (סימן לא) וכן דעת החכמת אדם, שהדבר מותר כיון שאינו משלם לאחר זמן יותר משוויו של החפץ ואינו נחסר כלל, רק שאילו היה משלם מיד היה מרוויח שהיה מוזיל לו. לעומת זאת שיטת הרמב"ן, המשנה מלך, והתפארת למשה (הובאו בפתחי תשובה סימן קנד סק"ה) וכך פסקו השולחן ערוך הרב (סי"ח) ורוב הפוסקים, שהדבר אסור משום שגם בזה שייך הטעם שאמרו בגמרא לאסור, שכלפי הקונה יוצא שמשלם יותר בגלל המתנת המעות.

ובספר אפרקסא דעניא (י"ד סימן קנד) כתב, שגם הפוסקים שמתירים באופן שמוזיל את המחיר עבור תשלום מיידי, שזהו דווקא במקרה שרק אצל מוכר זה יכול לקבל יותר בזול, אבל אם התנאי הזה שמי שמשלם מיד מקבל יותר בזול קיים אצל הרבה מוכרים, אסור הדבר גם לשיטתם, מפני שבזה לא ניכר לא ניכר מהשווי האמיתי של החפץ הוא המחיר היקר.

האגרות משה פסק שמותר רק במקרה שלמשהו מסוים מסכים לעשות הנחה אם משלם במזומן, אבל אם עושה הנחה זו לכל הקונים אסור, שגם בזה לא ניכר מהשווי האמיתי הוא המחיר היקר. ולפי כל הנאמר יוצא שאצלנו וודאי אסור: 1) כי בדרך כלל מבצעי סוף עונה רוב החנויות עושים. 2) כי המבצע מיועד לכל הלוקחות בחנות. אך יש להדגיש, שהוא רק אבק ריבית ואם המוכר כבר קיבל את הכסף אינו צריך להחזירו רק לצאת ידי שמים, ואם עדיין לא ישלם לקונה, יכול המוכר לומר, גם לאחר שנעשה קנין, או שתשלם מיד, או שתחזיר את החפץ, כי יכול לומר שלא מכר על דעת לקבל מחיר זול לאחר זמן.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'

ב. הדגול מרובה מיישב, כי החיוב לאפרושי מאיסורא הוא רק בעובר בשוגג, אבל בישראל שרוצה לעבור במזיד על איזה עבירה, אפילו אינו מומר גמור, אין מצווין להפרישו. [ופירש כן את דברי הש"ך. "מומור דנקט הש"ך הוא משום שהפוסקים במומר דיברו, ומומר מסתמא מזיד הוא, ועוד שכל עובר עבירה במזיד, נקרא מומר לאותו דבר".]

ג. בשו"ת בנין ציון (סימן טו) וכתב סופר (י"ד סימן פג), כתבו לחלק אם עובר את האיסור מיד בשעה שמושיט לו, שבוהו כתבו התוספות בשבת שאסור מדרבנן מצד שמצווה להפרישו מאיסורא, מה שאין כן באופן שאינו עובר מיד את העבירה, ומושיט לו את דבר האיסור בטרם עשיית העבירה זה מותר. וכך פסק בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סימן צג. ווסיון קפד) בעניין אם מותר להשכיר את ביתו ליהודי ספר, שמגלה ביום השבת בפרהסיא, והשיב להתיר וציון לדברי הבנין ציון וכתב סופר הנזכרים, שאין איסור מסייע אלא אם בשעת סיועו לעבירה עושה את האיסור מיד, אבל בלאו הכי שרי.

וזמה נלמד לנידון מכירת רכב ליהודי שמחלל שבת. הנה הסכמת רוב הפוסקים שלכתחילה יש איסור לסייע ידי עוברי עבירה גם כאשר יעברו את העבירה בלעדיו, אמנם כפי האמור זהו רק בשני תנאים: א. רק כאשר בא לעבור את העבירה בשוגג. ב. רק כאשר יעבור העבירה מיד בשעה שמושיט לו את דבר האיסור. אבל בנידון זה שמחלל את השבת במזיד ושאינו נפש, וכן המכירה מתקיימת בימות החול לפני שעת האיסור, אין בזה איסור ואינו בגדר מסייע ידי עוברי עבירה. וכן פסקו בשו"ת יביע אומר (ח"ב א"ח סי' טו). ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' לה אות ב, תניא סי' ק א ת א).

אמנם הנידון בענייננו הוא רק לגבי מכירה, אבל לגבי שכירות, כשכא להשכיר את רכבו למחלל שבת זה חמור יותר, ואם יודע בוודאות שייסע ברכב בשבת יש להחמיר כשיטת רוב הפוסקים שהוא נחשב מסייע ידי עוברי עבירה. אך במקום שהדבר ספק ולא ברור שוודאי יחלל שבת עם רכבו, כתב בשבט הלוי (חלק ה סימן מ"א) להתיר משום שבכל ספק 'לפני עיור' ספיקא לקולא (ט"ז סימן קנ"א סק"א, תשובת פני יהושע ח"א י"ד סימן ג, ובתבואת שור סימן טז ס"ק כג), אבל אם יודע בוודאי שיחלל שבת אין להתיר, וכן כתב בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ג סי' לוט).



מנורת
זהב
המבואר

להרה"ק רבי
משולם זוסיא
מהאניפולי
זיע"א



אור חדש על מנורת הזהב:

ילקוט חדש נרחב ומקיף מתורתו של הרה"ק זיע"א שלא היה כמותו
כמהדורה חדשה ומבוארת • ביאור נרחב להבנת דבריו • השלמת מובאות
הערות וצינונים • נעוד מחדש ועוד בניקוד מלא עם כותרות משנה
מפתחות המקורות ומפתחות ענינים



להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66



לגעת בקצה המטה
של תורתו הטהורה של
הרה"ק רבי ישראל דוב בער
מווילעדניק זיע"א

ה'קל'אמקע'

הספר הקדוש 'שארית ישראל' המבואר



להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ישם נבְּרָח מֵעֵין לוֹ זוהר הכתר והכבוד

מעין בהיר המבאר
את דברי הזוהר הקדוש
בביאור עמוק מחודש ומזוכך



מוציאה

השתוקקות עולמית לשלהבת רבי שמועון

הכריזם שראו אור עולם עד עתה:

זהר המבואר במדברי א' (מבדברי-נשא א)
זהר המבואר במדברי ב' (נשא ב)
זהר המבואר במדברי ג' (בזלתיך-קודח)
זהר המבואר במדברי ד' (הקת-בליק א)
זהר המבואר במדברי ה' (בלק ב)
זהר המבואר במדברי ו' (אחוק-ילך)

זהר המבואר הקרא א' (יקרא)
זהר המבואר הקרא ב' (עו-שמיני)
זהר המבואר הקרא ג' (שתי-סעודין)
זהר המבואר הקרא ד' (אחרי-מות)
זהר המבואר הקרא ה' (קדושים-אמר א)
זהר המבואר הקרא ו' (אמר ב-ביתקורי)

תקני הזוהר חלק ג' (ד' י"ט)
תקני הזוהר חלק ד' (ב-כ א)
תקני הזוהר חלק ה' (ב-כ)
סג זהר המבואר שראו הנוצרות (ג כ"ד)
זהר המבואר שגת א' (נסות-ארא)
זהר המבואר שגת ב' (בא-בשרה)

סג זהר המבואר אירא רבא (ג כ"ד)
זהר המבואר אירא נשא
זהר המבואר גלות האירא
זהר המבואר אירא דמסכא
תקני הזוהר חלק א' (הקדמה)
תקני הזוהר חלק ב' (א-י"ז)



להשיג בחנויות הספרים

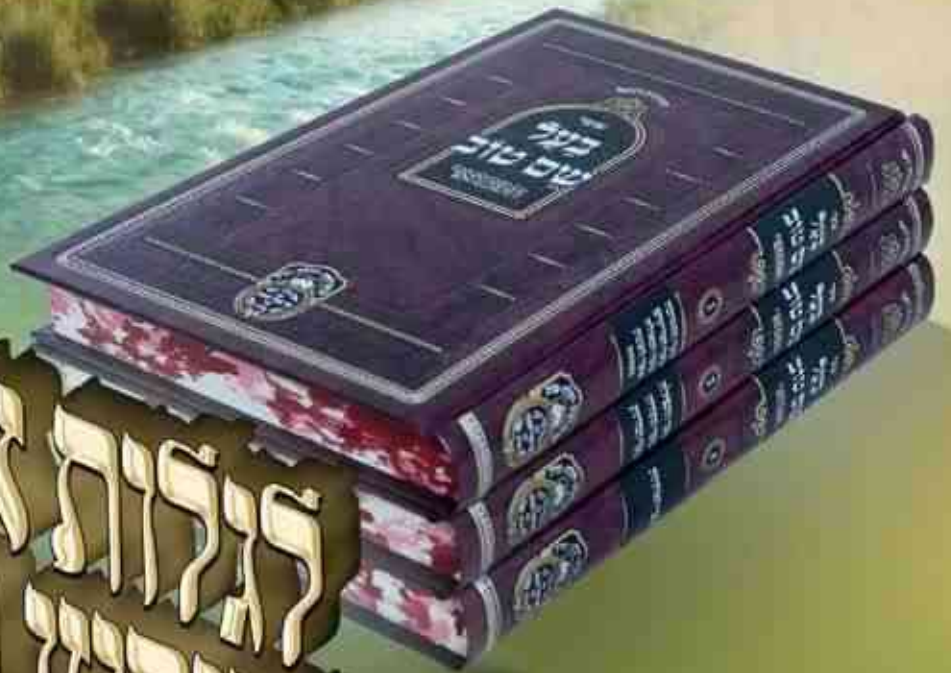
מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הסדרה שמשנה את ארון הספרים ההספרי

אוצר

הבעל שם טוב

כל תורת רבינו הבעל שם טוב זי"ע
מלוקטת מתורת תלמידיו גדולי החסידות
בכל הדורות, עם ביאור נרחב ומשולב,
כולל מקורות והרחבות מעשירים.



לגלות את
שודרשי החסידות



להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66